

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY

1. až 3. čtvrtletí 2024

Souhrnná data o České republice

Praha, 17. 12. 2024

Kód publikace: 320193-24

Pořadové číslo v roce: 3

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Zábojníková, e-mail: karolina.zabojnikova@csu.gov.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.csu.gov.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.csu.gov.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 056 789 | e-mail: infoservis@csu.gov.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@csu.gov.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 732 | e-mail: esds@csu.gov.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@csu.gov.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673
e-mail: infoservispraha@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/praha

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/stredocesky

České Budějovice | Žižkova 1a, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/jihocesky

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108
e-mail: infoservisplzen@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/plzensky

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529
e-mail: infoserviskv@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/karlovarsky

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176
e-mail: infoservisul@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/ustecky

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec, tel.: 704 675 184
e-mail: infoservislbc@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/liberecky

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové, tel.: 495 762 322
e-mail: infoservisvhk@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/kralovehradecky

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480
e-mail: infoservispa@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/pardubicky

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 080
e-mail: infoservisvys@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/vysocina

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/jihomoravsky

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 511
e-mail: infoservisolom@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/olomoucky

Zlín | třída Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 936
e-mail: infoserviszl@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/zlinsky

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230
e-mail: infoservisov@csu.gov.cz | www.csu.gov.cz/moravskoslezsky

Obsah

1. Shrnutí	4
2. Souhrnná výkonnost.....	6
3. Výkonnost odvětví	10
4. Vnější vztahy	21
5. Ceny	25
6. Trh práce	31
7. Měnové podmínky	38
8. Státní rozpočet.....	40

Hlavní zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí z 9. prosince 2024.

1. Shrnutí

- Hrubý domácí produkt (HDP) ve 3. čtvrtletí 2024 rostl mezičtvrtletně o 0,4 %¹. Pokračovalo mezičtvrtletní oživení domácí spotřeby a pozitivně působila změna zásob. Mezičtvrtletní růst HDP naopak brzdila investiční aktivita a zahraniční poptávka. Meziročně byl HDP vyšší o 1,3 %. Vyšší byla spotřeba domácností i vládních institucí a mírně pozitivně působila zahraniční poptávka. Klesala ale investiční aktivita a negativně se meziročně vyvíjela změna zásob. Hrubý domácí produkt v EU ve 3. čtvrtletí meziročně rostl o 1,0 % a mezičtvrtletně o 0,4 %. Pokračoval meziroční pokles HDP Německa a Rakouska. V rámci střední Evropy naopak kromě Česka meziročně rostlo Polsko i Slovensko. Mezičtvrtletně rostl HDP Česka a Slovenska. Naopak Německo, Polsko a Rakousko vykázaly drobné poklesy.
- Hrubá přidaná hodnota (HPH) se ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně zvýšila o 0,8 % a meziročně o 1,0 %. Mezičtvrtletní růst byl zaznamenán v řadě odvětví, nejvíce v peněžnictví a pojišťovnictví (2,8 %) a ve zpracovatelském průmyslu (2,5 %). HPH se zvyšovala i v dalších odvětvích s výjimkou profesních, vědeckých, technických a administrativních činností, kde byl zaznamenán pokles o 0,1 %. Meziročně nejvíce rostla HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (3,2 %). Posilující domácí spotřeba se projevila také solidním meziročním zvýšením HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (2,6 %) a v ostatních činnostech (2,6 %). Mírný meziroční pokles HPH o 0,1 % byl zaznamenán ve zpracovatelském průmyslu i v průmyslu jako celku a ve stavebnictví. Nejhlouběji meziročně klesla HPH v zemědělství, lesnictví a rybnictví (-1,8 %).
- Vývoz zboží a služeb ve 3. čtvrtletí 2024 reálně meziročně vzrostl o 4,0 %² a dovoz o 3,4 %. Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v běžných cenách ve 2. čtvrtletí celkově dosáhla přebytku 121,8 mld. korun a ten se tak meziročně zvýšil o 29,9 mld., zejména vlivem zvýšení přebytku obchodu se zbožím. K tomuto zlepšení nejvíce přispěl obchod s motorovými vozidly a počítači, elektronickými a optickými přístroji a zařízeními. Meziročně se ve 3. čtvrtletí nejvíce zhoršila bilance obchodu se základními kovy.
- Celková cenová hladina (podle deflátoru HDP) ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostla o 3,9 % a mezičtvrtletně se zvýšila o 0,4 %. Spotřebitelské ceny byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 2,3 % a mezičtvrtletně vzrostly o 0,5 %. Zpomalení meziročního přírůstku spotřebitelských cen ovlivnil nižší růst cen dopravy a dále zmírnění dynamiky cen alkoholických nápojů a tabáku a odívání a obuvi. Naopak zmírnil pokles cen potravin a nealkoholických nápojů. Značně posílil růst nabídkových i realizovaných cen bytů. Ceny průmyslových výrobců ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 1,2 %. Opět se zmírnil pokles cen zemědělských výrobců.
- Základní měnověpolitické úrokové sazby dál klesaly a spolu s nimi také úrokové sazby u většiny druhů klientských vkladů a úvěrů. Dynamika objemu poskytnutých úvěrů zpomalila včetně hypoték. V nových hypotečních smlouvách tvořila většinu dojednávání nových podmínek existujících smluv.
- Celková zaměstnanost³ ve 3. čtvrtletí byla meziročně vyšší o 0,4 % a mezičtvrtletně se nezměnila. Celková míra nezaměstnanosti stále kolísá pod 3 %. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostla o 7,0 % a dosáhla 45 412 korun. Reálně průměrná mzda posílila o 4,6 %. Mezičtvrtletní nominální navýšení průměrné mzdy činilo 1,9 %.
- V 1. až 3. čtvrtletí 2024 hospodařil státní rozpočet se schodkem ve výši 181,7 mld. korun, což bylo téměř stejně jako v předchozím roce. Postupně odeznívala potřeba mimořádných výdajů domácnostem i firmám zasaženým dopady vysoké inflace a zřetelné jsou dopady schváleného konsolidačního balíčku. Je patrná i změna rozpočtového určení daní, která zvyšuje podíl na výnosu některých váhově významných daní ve prospěch státního rozpočtu. Přetrvávající slabý hospodářský růst ale brzdil růst příjmů z některých daní.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejích složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

³ Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů a očištěny o sezónní vlivy.

Vybrané hlavní ukazatele vývoje ekonomiky*

Ukazatel	Vyjádření	2023		2024			celý rok	
		3q	4q	1q	2q	3q	2022	2023
Výkon ekonomiky								
Hrubý domácí produkt v ČR ¹	y/y, v %	-0,4	0,0	0,4	0,5	1,3	2,9	0,0
	q/q, v %	-0,4	0,3	0,4	0,2	0,4	x	x
Hrubý domácí produkt v EU ¹	y/y, v %	0,1	0,4	0,6	0,8	1,0	3,4	0,4
Celkové výdaje na konečnou spotřebu ¹	y/y, v %	-0,9	0,8	2,2	1,9	2,5	0,5	-0,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu ¹	y/y, v %	2,4	2,2	-0,1	0,3	-0,8	6,3	2,7
Vývoz zboží a služeb ^{1,3}	y/y, v %	-0,2	0,9	-0,1	0,6	4,0	5,2	3,0
Dovoz zboží a služeb ^{1,3}	y/y, v %	-2,2	-4,6	-2,9	-1,1	3,4	6,0	-0,6
Saldo zahr. obchodu se zbožím i služ. ^{2,3}	v ml. Kč	91,9	123,5	136,8	143,5	121,8	56,0	384,1
Saldo celkové důvěry v ekonomiku ⁶	v p. b.	-3,8	0,8	1,2	5,3	4,2	-3,3	0,8
Výkon hlavních odvětví								
Index průmyslové produkce ⁴	y/y, v %	-3,4	-0,7	-0,9	-2,2	0,5	2,1	-0,8
Index stavební produkce ⁴	y/y, v %	-0,6	-2,9	-4,3	-6,0	-2,8	3,3	-2,4
Index tržeb ve službách ⁴	y/y, v %	-3,8	-2,2	1,0	2,5	2,9	8,7	-1,6
Index maloobchodních tržeb ⁴	y/y, v %	-3,1	-0,1	3,9	4,1	4,9	-3,9	-4,2
Ceny								
Index spotřebitelských cen	y/y, v %	8,0	7,6	2,1	2,5	2,3	15,1	10,7
Harmoniz. index spotřebitel. cen v ČR	y/y, v %	9,5	8,4	2,4	2,7	2,6	14,8	12,0
Harmoniz. index spotřebitel. cen v EU	y/y, v %	5,7	3,4	2,8	2,6	2,4	9,2	6,4
Index cen zemědělských výrobců	y/y, v %	-14,7	-14,6	-17,2	-10,4	-1,4	31,8	-6,0
Index cen průmyslových výrobců	y/y, v %	1,3	0,8	-0,9	1,1	1,2	24,3	5,0
Index cen výrobců v tržních službách	y/y, v %	5,3	4,9	4,5	3,4	3,4	5,8	5,6
Směnné relace v zahr. zbož. obchodu	v %	107,7	104,2	102,5	100,6	101,0	96,2	105,3
Trh práce								
Počet zaměstnaných v ČR celkem ³	y/y, v %	0,7	0,8	0,3	0,2	0,4	1,0	1,0
Obecná míra nezaměstnanosti v ČR ⁵	v %	2,6	2,6	2,7	2,6	2,6	2,2	2,6
Obecná míra nezaměstnanosti v EU ⁵	v %	6,1	6,1	6,1	6,0	5,9	6,2	6,1
Prům. mzda zaměstnance (nominálně)	y/y, v %	7,8	7,1	7,3	6,5	7,0	4,3	8,0
Prům. mzda zaměstnance (reálně)	y/y, v %	-0,2	-0,5	5,1	3,9	4,6	-9,4	-2,4
Měnové podmínky								
Dvoutýdenní repo sazba ⁶	v %	7,00	6,75	5,75	4,75	4,25	7,00	6,75
Směnný kurz CZK / EUR		24,1	24,5	25,1	25,0	25,2	24,6	24,0
Směnný kurz CZK / USD		22,2	22,8	23,1	23,2	22,9	23,4	22,2
Státní rozpočet⁷								
Saldo stát. rozpočtu v ČR (nominálně)	v ml. Kč	35	-108	-105	-74	-3	-360	-289
Státní dluh (nominálně) ⁶	v ml. Kč	3115	3111	3221	3207	3334	2895	3111

Zdroj dat: CSU, CNB, MF, Eurostat

* Není-li uvedeno jinak, ukazatele se vztahují k ČR.

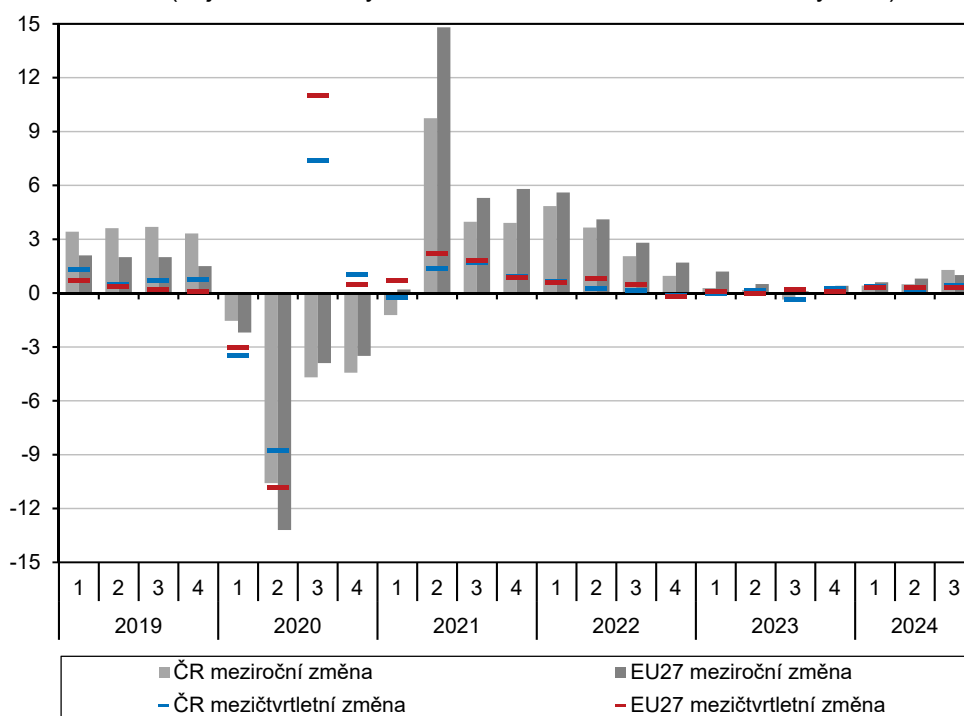
¹ sezónně a kalendářně očištěné údaje ve stálých cenách² sezónně a kalendářně očištěné údaje v běžných cenách³ v pojetí národních účtů, ve fyzických osobách⁴ očištěno o kalendářní vlivy⁵ sezónně očištěno, věková skupina 15–74 let⁶ stav na konci období⁷ dle pokladniho plnění

2. Souhrnná výkonnost

Růst české ekonomiky mírně zrychlil.

Česká ekonomika si i ve 3. kvartálu 2024 držela mírný mezičtvrtletní růst HDP (0,4 %)⁴. Pokračoval růst domácí spotřeby, především spotřeby domácností a k mezičtvrtletnímu růstu HDP pozitivně přispívala rovněž změna zásob. Na druhé straně došlo k poklesu investiční aktivity a nepříznivě působila i zahraniční poptávka. Meziročně se HDP ve 3. čtvrtletí zvýšil o 1,3 % a přírůstek tak posílil na nejvyšší hodnotu od 3. čtvrtletí 2022. Napomohla tomu i nižší srovnávací základna, protože 3. čtvrtletí bylo z pohledu vývoje HDP nejslabším kvartálem roku 2023. Meziročně solidně rostla domácí spotřeba a k růstu HDP přispívala i zahraniční poptávka, ale kapitálové výdaje setrvaly v meziročním poklesu. Negativně stále působila změna zásob, ale za 3. čtvrtletím 2023 reálně zaostávala též investiční aktivita.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Meziroční růst HDP v EU posílil.

Hrubý domácí produkt v EU vzrostl ve 3. kvartálu mezičtvrtletně o 0,4 %, stejně jako v 1. a 2. čtvrtletí 2024. Nejvýraznější přírůstek byl zaznamenán v Irsku (3,5 %), Dánsku (1,2 %) a v Litvě (1,2 %). K mezičtvrtletnímu poklesu HDP došlo naopak v Maďarsku (-0,7 %), Lotyšsku (-0,4 %), Rakousku (-0,1 %), Polsku (-0,1 %) a Rumunsku (-0,1 %). Ostře sledovaná německá ekonomika se pohybovala v pásmu stagnace (0,1 %), podobně jako Itálie (0,0 %). Česko spolu se Slovenskem (0,3 %) dosáhly přírůstku HDP blízko unijního průměru. Meziroční dynamika HDP v EU ve 3. čtvrtletí zrychlila na 1,0 %. Nejvíce se meziročně zvýšil HDP na Maltě (5,4 %), v Chorvátsku (4,1 %) a v Dánsku (3,9 %). Za úrovní 3. čtvrtletí 2023 zaostávala nejvíce lotyšská ekonomika (-1,0 %) a dále Rakousko (-0,8 %), Maďarsko (-0,7 %), Estonsko (-0,6 %), Rumunsko a Německo (shodně o -0,3 %, u Německa šlo o pátý meziroční pokles v řadě). Polsko a Slovensko (u obou shodně vzrostl HDP meziročně o 1,7 %) spolu s Českem se z pohledu dynamiky HDP dostaly na čelo v rámci střední Evropy.

⁴ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné k 29. 11. 2024.

Mzdy a platy již více než rok reálně rostly.	<p>Ve formě mezd a platů bylo ve 3. čtvrtletí vyplaceno meziročně o 6,6 % více při současném přírůstku celkové zaměstnanosti o 0,4 %⁵. Pokračující zvolňování cenového růstu přitom znamenalo, že reálně mzdy a platy meziročně vzrostly o 3,7 %⁶, nejvíce od 4. čtvrtletí 2019. Meziroční reálný přírůstek byl pátý v řadě. V rámci celé ekonomiky byla silnější dynamika mezd ve službách. Z hlediska velikosti byl výrazně před ostatními sektory meziroční přírůstek mezd a platů v činnostech v oblasti nemovitostí (27,2 % při růstu zaměstnanosti o 0,4 %), kde jsou výdělky navázány mimo jiné na vývoj cen nemovitostí. Nadprůměrně dále rostly mzdy a platy v uskupení profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti (9,8 %, zaměstnanost o 1,0 %), v ostatních činnostech⁷ (8,6 %, zaměstnanost o 2,3 %), ve stavebnictví (7,6 %, zaměstnanost o 0,2 %), v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (7,2 %, zaměstnanost o 1,0 %), v peněžnictví a pojišťovnictví (6,9 %, zaměstnanost o 1,2 %) a informačních a komunikačních činnostech (6,7 %, zaměstnanost o 0,1 %). Mírněji pak rostly mzdy a platy ve veřejné správě a obraně, vzdělávání, zdravotní a sociální péči (5,9 % při růstu zaměstnanosti o 2,1 %), v průmyslu (5,0 % při poklesu zaměstnanosti o 1,4 %, z toho ve zpracovatelském průmyslu mzdy vzrostly o 4,6 % a zaměstnanost klesla o 1,6 %) a v zemědělství, lesnictví a rybářství (1,8 %, zaměstnanost -0,6 %).</p>
Objem mezd a platy výrazněji mezičtvrtletně rostly ve službách.	<p>Mezičtvrtletně se vyplacené mzdy a platy ve 3. čtvrtletí zvýšily o 1,8 % a celková zaměstnanost se nezměnila. Reálný přírůstek mezd a platů dosáhl 1,2 %. Nejvíce se mezičtvrtletně zvýšily mzdy a platy v činnostech v oblasti nemovitostí (8,0 %, zaměstnanost klesla o 2,5 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (4,0 %, zaměstnanost vzrostla o 1,2 %), ve stavebnictví (3,2 %, zaměstnanost o 0,7 %), veřejné správě a obraně, vzdělávání, zdravotní a sociální péči (2,3 %, zaměstnanost o 0,7 %), v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (2,1 %, zaměstnanost -0,8 %), v informačních a komunikačních činnostech (1,8 %, zaměstnanost vzrostla o 0,2 %) a v ostatních činnostech (1,0 %, zaměstnanost -1,8 %). Mírně se zvyšovaly mzdy a platy v průmyslu (0,4 % při stagnaci zaměstnanosti, z toho zpracovatelský průmysl vykázal růst mezd a platů o 0,1 % a zaměstnanosti o 0,3 %). Mezičtvrtletní pokles byl zaznamenán v zemědělství, lesnictví a rybářství (-0,2 %, zaměstnanost -2,4 %) a v peněžnictví a pojišťovnictví (-0,1 %, zaměstnanost vzrostla o 1,8 %).</p>
Spotřeba domácností posílila.	<p>Spotřeba ve 3. čtvrtletí celkově meziročně vzrostla o 2,5 % a ve směru růstu HDP přispěla 2,0 p. b.⁸. Spotřeba domácností meziročně stoupla o 2,2 % a spotřeba vládních institucí o 3,0 %. Mezičtvrtletně se domácí spotřeba zvýšila o 0,5 % a růst poháněly zejména výdaje domácností (0,7 %), zatímco u vládních institucí spotřeba v zásadě mezičtvrtletně stagnovala (-0,1 %). Za posílením meziročního růstu spotřeby domácností stály zejména výdaje na předměty střednědobé spotřeby (1,9 %)⁹ a netrvanlivého zboží (4,8 %). U střednědobé spotřeby šlo o první meziroční přírůstek od 1. čtvrtletí 2022. Mírně meziročně rostly také výdaje na služby. Meziročně nižší ale byly výdaje na předměty dlouhodobé spotřeby. Mezičtvrtletně vyšší byly výdaje na předměty střednědobé (1,9 %) i krátkodobé spotřeby (1,8 %). Klesla spotřeba služeb (-1,5 %) a po předchozím silném přírůstku ve 3. čtvrtletí v zásadě stagnovala dlouhodobá spotřeba (-0,1 %).</p>
Investiční aktivita ve 3. čtvrtletí brzdila.	<p>Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu se ve 3. čtvrtletí celkově meziročně snížily o 3,4 % a ve směru poklesu HDP působily -0,9 p. b. Nejvíce k tomuto poklesu přispěla změna</p>

⁵ Zaměstnanost v pojetí národních účtů (osoby), údaj je sezónně očištěn.

⁶ Do reálného vyjádření převedeno s pomocí deflátoru spotřeby domácností.

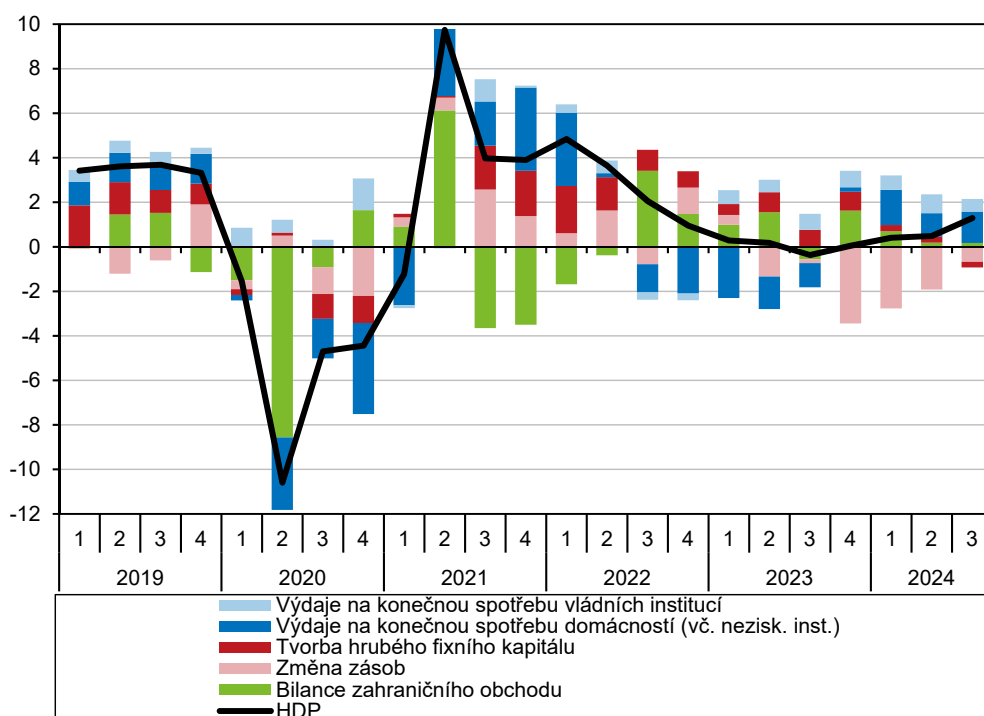
⁷ Tato sekce zahrnuje činnosti organizací sdružujících osoby za účelem prosazování společných zájmů, opravy počítačů a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost a řadu jiných osobních služeb (kosmetické, kadeřnické apod.).

⁸ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

⁹ Údaje o spotřebě dle trvanlivosti jsou v domácím pojetí.

zásob¹⁰. Negativní vliv změny zásob ale postupně slábne, což se také odráží na zmírnění propadu kapitálových výdajů v posledních několika čtvrtletích (od 4. kvartálu 2023 postupně -14,2 %, -9,9 %, -6,9 %). Výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu (investice) ve 3. čtvrtletí 2024 meziročně klesly o 0,8 %. Mezičtvrtletně se výdaje na tvorbu hrubého kapitálu reálně zvýšily o 3,0 % a tvorba zásob naopak hrála klíčovou pozitivní roli, zatímco investice klesly o 1,2 %. Na mezičtvrtletním vývoji investiční aktivity je od 3. čtvrtletí 2023 patrné zbrzdění. Ve druhém pololetí 2023 se růst zcela zastavil, v 1. čtvrtletí 2024 došlo k výraznému poklesu a na mezičtvrtletní oživení ve 2. kvartálu investice navázaly aktuálním propadem. Věcná struktura výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu ukazuje hluboký meziroční pokles investic do ICT a ostatních strojů a zařízení (-12,5 %). Propad zde trvá už od poloviny roku 2023 a zčásti se projevuje nižší dynamikou dovozu. Nižší byly také investice do obydlí (-1,1 %). Naopak meziročně rostly výdaje na dopravní prostředky a zařízení (18,1 %), ostatní budovy a stavby (2,4 %) a produkty duševního vlastnictví (2,2 %). Mezičtvrtletně nižší byly investice do ICT a ostatních strojů a zařízení (-10,8 %) a obydlí (-2,6 %). Vzrostly výdaje na dopravní prostředky a zařízení (20,6 %), ostatní budovy a stavby (0,5 %) a produkty duševního vlastnictví (0,4 %).

Graf č. 2 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ
* po vyloučení dovozu pro konečné užití

Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami skončila v přebytku.

Vývoz zboží a služeb¹¹ ve 3. čtvrtletí reálně meziročně vzrostl o 4,0 % a tempo tak výrazně posílilo oproti předchozím čtyřem kvartálům. Solidně rostl vývoz zboží (2,6 %) a ještě více se zvýšil export služeb (5,8 %). Meziroční přírůstek dovozu také ve 3. čtvrtletí zrychlil, ale za exportem dynamika zaostávala (3,4 %), takže celkový příspěvek zahraniční poptávky k meziročnímu růstu HDP byl pozitivní. Import zboží vzrostl o 2,3 % a služeb o 8,8 %. Mezičtvrtletní přírůstek vývozu zboží a služeb ve 3. čtvrtletí zrychlil na 1,9 %, přičemž vývoz zboží byl vyšší o 2,2 %, zatímco u služeb došlo ke zpomalení růstu na 0,3 %. Mezičtvrtletní přírůstek dovozu (3,2 %) byl ale

¹⁰ Změna zásob (v běžných cenách a sezónně neочиštěná) ve 3. čtvrtletí 2024 dosáhla 63,6 mld. korun a v roce 2023 to bylo 75,9 mld.
¹¹ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB). Bilance zahraničního obchodu v běžných cenách a po sezónním očištění.

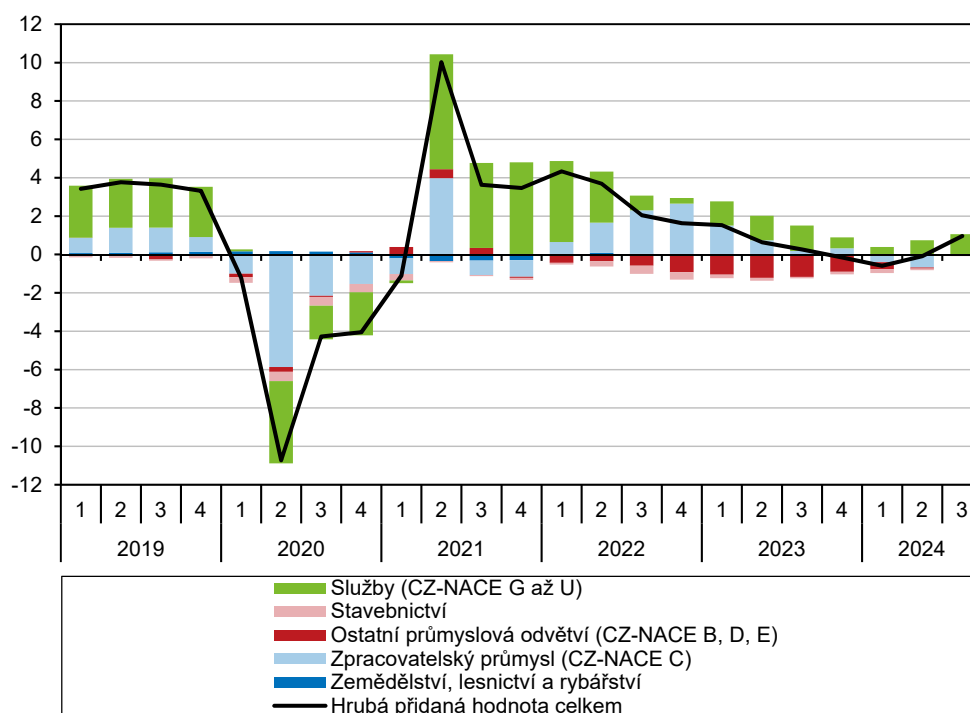

výraznější než dynamika exportu, takže celkový vliv zahraniční poptávky na mezičtvrtletní růst HDP byl ve 3. čtvrtletí nepříznivý. Dovoz zboží mezičtvrtletně vzrostl o 3,2 % a služeb o 2,7 %. Celková bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami dosáhla ve 3. čtvrtletí přebytku 121,8 mld. korun a meziročně se kladné saldo zvýšilo o 29,9 mld. korun. Za tímto zlepšením stál z naprosté většiny obchod se zbožím (+29,2 mld. korun), u služeb přebytek meziročně stagnoval (+0,7 mld.). Mezičtvrtletně se přebytek bilance zahraničního obchodu zmiřňoval.

Ve většině sledovaných odvětví HPH mezičtvrtletně rostla.

Mezičtvrtletní růst hrubé přidané hodnoty (HPH) ve 3. čtvrtletí zrychlil na 0,8 %. Růst byl zaznamenán v řadě odvětví, nejvíce v peněžnictví a pojišťovnictví (2,8 %) a ve zpracovatelském průmyslu (2,5 %, HPH celého průmyslu mezičtvrtletně rostla o 1,5 %). Nadprůměrný přírůstek byl zaznamenán také v informačních a komunikačních činnostech (1,5 %) a v zemědělství, lesnictví a rybářství (1,2 %). Výraznější mezičtvrtletní přírůstky byly zachyceny v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,7 %) a ve stavebnictví (0,5 %). Ostatní odvětví se pohybovala spíše v pásmu stagnace. HPH tak rostla v ostatních činnostech (0,3 %), ve veřejné správě a obraně, vzdělávání, zdravotní a sociální péči (0,2 %) a v činnostech v oblasti nemovitostí (0,1 %). V profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech byl zaznamenán pokles o 0,1 %.

Graf č. 3 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

Zpracovatelský průmysl meziročně zaostával.

Hrubá přidaná hodnota ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostla o 1,0 %. Nejvíce rostla HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (3,2 %). Posilující domácí spotřeba se projevila zvýšením HPH v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (2,6 %) a v ostatních činnostech (2,6 %). Mírně se zvyšoval také výkon v oblasti veřejné správy a obrany, vzdělávání, zdravotní a sociální péče (1,0 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (0,8 %) a v činnostech v oblasti nemovitostí (0,5 %). Hrubá přidaná hodnota ve zpracovatelském průmyslu i v průmyslu jako celku meziročně zaostávala o 0,1 % a stejně na tom bylo stavebnictví. Nejhlouběji meziročně klesla HPH v zemědělství, lesnictví a rybářství (-1,8 %).

3. Výkonnost odvětví

Mezikvartální růst HPH se během letošního roku postupně mírně zvyšoval a ve 3. čtvrtletí již prostupoval skoro všemi klíčovými odvětvími.

V úhrnu od počátku roku meziročně stagnovala přidaná hodnota. Dařilo se službám – zejména finančníctví, obchodu a aktivitám spojeným s cestovním ruchem. V průmyslu i stavebnictví výkon nadále klesal.

Průmyslová produkce letos mezikvartálně klesala. Projevovала se slabá zahraniční poptávka i doznívající efekt zvýšených výrobních nákladů z období energetické krize.

Výkon všech odvětví národního hospodářství zachycený pomocí ukazatele hrubé přidané hodnoty (HPH) 12 se v průběhu roku 2024 postupně zotavoval z loňské recese. Na počátku roku výkon mezikvartálně pouze stagnoval, když z hlavních odvětví rostla svižněji HPH jen ve finančníctví. V následujícím kvartálu se mírný růst celkové HPH po roční odluce obnovil (+0,3 %), byť k němu přispěly téměř výhradně služby (zejména obchod či služby pro podniky). Během 3. čtvrtletí pak růst HPH posílil na 0,8 % (nejvíce za poslední tři roky) a k alespoň mírnému oživení došlo téměř ve všech odvětvích. Oproti stejnému období konjunkturálního roku 2019 byl aktuální souhrnný výkon odvětví vyšší o 2,5 %, výhradně jen ve službách¹³.

V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2024 HPH meziročně stagnovala, když byl růst napříč téměř všemi službami kompenzován útlumem tradičních výrobních odvětví primárního i sekundárního sektoru. Ekonomiku nejvíce brzdil zpracovatelský průmysl (příspěvek -0,3 p. b.), v němž HPH klesla o 1,6 % (odhlédneme-li od pandemického roku 2020, šlo o nejhorší výsledek po roce 2012). Nedařilo se ani ostatní části průmyslu (zahrnující zejména těžbu a energetiku), kde výkon klesl třetí rok v řadě (letos o 3,4 %). Ve stavebnictví trvá pokles HPH ještě déle (šestý rok), letošní útlum byl ale v tomto kontextu nejmenší (-1,8 %). Obdobně jako loni se mírně snížil i výkon primárního sektoru (-1,6 %), do letošního výsledku se promítá slabší sklizeň klíčových plodin¹⁴ i přetrvávající pokles těžby dřeva. Službám se letos dařilo, byť souhrnný růst jejich HPH (1,1 %) nedosáhl tempa z předešlých třech let, kdy některá z těchto odvětví stále ještě doháněla ztráty z pandemického období. Stejně jako po většinu loňského roku byly služby poháněny především odvětvím obchod, doprava, ubytování a pohostinství, které těžily z obnoveného růstu kupní síly tuzemských domácností i pokračujícího rozvoje turismu. Nejvíce se ovšem zvýšila HPH v peněžnictví a pojišťovnictví (+3,5 %).

Výše uvedený souhrnný pohled dále rozvádějí podstatně detailnější podnikové statistiky. Tuzemský průmysl byl od počátku letošního roku zasažen recesí a brzdila ho především přetrvávající slabá zahraniční poptávka. Ekonomiky klíčových obchodních partnerů Česka v eurozóně totiž čelily cyklickým i dlouhodobějším strukturálním problémům. Ty se projevují současně také v tuzemsku. Zejména většina energeticky náročných oborů stále pociťuje dopady zvýšených cen vstupů. Řada dalších nosných oborů je pak limitována pokračující slabší investiční aktivitou v ekonomice pramenící z oslabené podnikatelské i spotřebitelské důvěry umocněné přetrvávajícími ztíženými možnostmi úvěrového financování investic. Po krátkodobém oživení na konci roku 2023, za nímž stáli převážně výrobci dopravních

¹² Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

¹³ V informačních a komunikačních činnostech převýšila HPH předkrizovou úroveň o třetinu, v peněžnictví a pojišťovnictví o pětinu a v podnikových službách (profesní, vědecké, technické a administrativní činnosti) o desetinu. Naopak výkon průmyslu zaostával za 3. čtvrtletím 2019 o 7 %, primárního sektoru ekonomiky o 10 % a stavebnictví o 18 %.

¹⁴ Sklizeň všech obilovin v roce 2024 (dle posledního odhadu k 30. září) dosáhla 7,412 mil. tun (meziročně o 7,2 % méně, obdobně i proti 10letému průměru). Za posledních 12 let byla slabší sklizeň jen ve velmi suchém roce 2018 (6,97 mil.). Meziročně vyšší byla úroda jen některých jarních plodin (ječmen jarní, oves) a také kukuřice na zrno (+11 %, proti velmi nízké loňské úrodě), a to výhradně díky rozšíření ploch osevů. Obilovin se meziročně sklídilo méně ve všech krajích – především v Praze a Zlínském kraji (o více než 10 %), nejmenší pokles nastal v kraji Olomouckém (-4 %). Sklizeň řepky (952 tis. tun, meziročně o 27,3 % méně) byla nejslabší za posledních 18 let. Projevil se jak pokles osevní plochy (-9,6 %), tak nižší hektarový výnos (-19,5 %). Letošní úroda řepky je o pětinu nižší ve srovnání s pětiletým průměrem (osevní plocha -5,4 %; hektarový výnos -14,8 %). Sklizeň brambor 630 tis. tun byla o desetinu vyšší než v loňském podprůměrném roce (hlavně díky rozšíření osázené plochy o 8,6 %). Ve srovnání s pětiletým průměrem je úroda o 2,2 % nižší. Úroda řepy cukrové dosáhla 4 435 tis. tun, meziročně byla o 15,7 % vyšší, hlavně díky nárůstu osevní plochy (+12,1 %). Proti roku 2017, kdy skončil systém produkčních kvót na cukr, je letošní osevní plocha řepy cukrové téměř totožná. Dařilo se i většině dalších technických plodin. Hlavně díky rozšíření osevů vzrostla letos úroda máku (na 29 tis. t., meziročně +59 %). Podobný efekt nastal i u sóji (úroda +11 %). Velmi dobrá letošní sklizeň obou plodin ještě více vynikne i ve srovnání s víceletým průměrem. Zhruba na úrovni 5letého průměru je letos úroda slunečnice na semeno, avšak meziročně zaostává (-12,5 %), výhradně kvůli poklesu plochy. Dostatek srážek po většinu vegetačního období se příznivě odrazil v meziročně vyšší sklizni většiny píce (kukuřice na zeleno +14 %, ječmel +5 %), klesla pouze sklizeň vojtěšky (-6 %). Produkce hrachu polního na zrno meziročně klesla o 9,7 % na 95 tis. tun. Osevní plocha se rozšířila o 12,4 %, ale hektarový výnos se snížil o pětinu. Odhad sklizně hrachu je srovnatelný s pětiletým průměrem.

prostředků (vč. jejich subdodavatelů), se průmyslová produkce¹⁵ v Česku v 1. čtvrtletí 2024 mezikvartálně opět snížila (-0,8 %). V následujícím období se její pokles mírně prohloubil a ani 3. čtvrtletí nepřineslo zřetelný obrat (+0,1 %), neboť klíčové, investičně zaměřené obory výrazněji nepodpořily výkon průmyslu. Celková průmyslová produkce za svým vrcholem z období předpandemické konjunktury (2. čtvrtletí 2019) mírně zaostala (o 2,7 %)¹⁶.

Mírný meziroční pokles průmyslu pokračoval druhým rokem v řadě. Letos k němu přispěly hlavně strojírenství, hutnictví a těžba, v nichž produkce shodně propadla o desetinu.

V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2024 se průmyslová produkce meziročně snížila o 0,9 %¹⁷ (identický výsledek zaznamenala i ve stejném období loni). Letos se negativně projevil zejména citelný útlum nosného odvětví strojírenství (pokles produkce o 10,8 %, příspěvek k vývoji celého průmyslu -0,9 p. b.)¹⁸ v důsledku slabé poptávky, zejména z tuzemska. Útlum se zde týká např. výroby čerpadel, zemědělských nebo kovoobráběcích strojů, nižší produkci lze však v tomto jinak dosti diverzifikovaném oboru vystopovat již v zásadě napříč celým odvětvím. O bezmála desetinu se snížila produkce ve výrobě základních kovů, hutnictví a slévárenství (příspěvek k růstu průmyslu -0,3 p. b.). Odbytové potíže v Česku i zahraničí má tento značně energeticky náročný obor již třetí rok v řadě¹⁹. Dlouhodobě se projevuje slabší poptávka po oceli, hlavně ze stavebnictví, automobilového průmyslu či strojírenství. Hluboké problémy se nevyhýbají ani dlouhodobě upadající těžbě i dobývání (meziroční pokles produkce o 9,7 %, příspěvek -0,2 p. b.). Jako loni se zde i letos projevuje nejen řízený útlum v dominantním, ale stále méně rentabilním segmentu těžby uhlí, ale i nižší těžba stavebních materiálů (-4,1 %). Ta vyvěrá z přetrvávající slabé domácí poptávky a projevuje se také v navazujícím oboru výroby nekovových minerálních produktů (-0,5 %).

Vysoké tempo výroby z předchozích let neudržel automobilový průmysl, což mělo dopad i na nejbližší subdodavatelské obory.

Na recesi průmyslu měla letos podíl i výroba motorových vozidel (příspěvek -0,1 p. b., pokles produkce odvětví o 0,8 %²⁰). Odhlédneme-li od specifického „pandemického roku“ 2020 (poznámenaném nucenými uzávěry provozoven), jde v tomto klíčovém odvětví i přes relativně mělký pokles o nejhorsí výsledek po roce 2013²¹. Aktuální dynamika tohoto oboru je přítom v Česku, podobně jako ve většině novějších členských států, oproti jadrovým zemím EU relativně příznivější²². Vedle nižších pracovních nákladů zde hraje roli i dosud menší zastoupení elektrických a hybridních vozů v produkci (jejich odbyt se potýká s problémy kvůli narůstající asijské konkurenci i nižší dotační podpoře v zemích Unie). Tyto vnější okolnosti se odrazily i v nevýrazných výsledcích nejbližších subdodavatelských oborů – produkce ve výrobě elektrických zařízení se letos meziročně snížila o 0,5 %,

¹⁵ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce jsou očistěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa i o vliv sezónnosti.

¹⁶ Za svým vrcholem z období let 2015 až 2019 letos ve 3. čtvrtletí zaostávaly více než dvě třetiny hlavních průmyslových oborů – především ty provázané s oblastí energetiky (-22 %) a ty zaměřené na produkci dlouhodobé spotřeby (-18 %). Na úrovni jednotlivých oborů šlo zejména o těžbu uhlí (o 54 %), výrobu kovů, hutnictví a slévárenství (-34 %), tiskářství (-23 %), textilní průmysl (-22 %), těžbu stavebních materiálů (-21 %) a energetiku (18 %). Z větších oborů se jednalo dále o chemický průmysl (-16 %), strojírenství a výrobu stavebních hmot (shodně -14 %), gumářství a plastikářství (-7 %). Naopak nad předkrizovou úroveň produkce se aktuálně nacházela zejména výroba ostatních dopravních prostředků (+29 %), farmacie (+22 %), automobilový průmysl (+14 %), elektrotechnika (+11 %), ostatní zpracovatelský průmysl a papírenství (shodně +10 %).

¹⁷ Průmysl je od loňského jara v útlumu také v EU. V 1. až 3. čtvrtletí 2024 se jeho produkce v Unii meziročně snížila o 2,7 %. Nejvíce klesl výkon odvětví zaměřených na produkci investičních výrobků (-5,1 %, hlavně elektronika, motorová vozidla a stroje) a produktů dlouhodobé spotřeby (-4,1 %, např. nábytek, spotřebiče pro domácnost) a mezispotřeby (-2,7 %, zejména elektrická zařízení, stavební materiály, kovovýroba), naopak nepatrně posílily obory zacílené na produkty krátkodobé spotřeby (+0,8 %), a to zejména potravinářství a tabákový průmysl. Z pohledu členských států se celková průmyslová produkce snížila nejvíce v Irsku (-8,8 %), z klíčových producentů pak v Německu (-5,0 %) a Itálii (-3,4 %). Kromě Polska (+0,4 %) klesla ve všech středoevropských státech. Růst naopak nastal jen v osmi státech Unie – především v Dánsku (+9,4 %) a Řecku (+6,4 %), z klíčových ekonomik ovšem pouze ve Španělsku (+0,2 %).

¹⁸ Strojírnoství působilo proti růstu průmyslu nejvíce ze všech oborů ve všech dosavadních letošních kvartálech i ve 4. čtvrtletí 2023.

¹⁹ Oproti 1. až 3. čtvrtletí 2021 byla letošní produkce v tomto oboru o více než čtvrtinu nižší.

²⁰ Na tento výsledek měla patrně vliv zhoršená pozice některých přímých subdodavatelů (v rámci odvětví automobilového průmyslu). Samotná finální fyzická výroba ale rostla. Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu se letos za tři čtvrtletí v tuzemsku vyrobilo 1,097 mil. osobních automobilů, meziročně o 8 % více (a současně 3 % více než v rekordním roce 2019). Přispělo k tomu svižné tempo výroby na samém počátku roku, i na konci 3. čtvrtletí. Na rozdíl od předchozích let se výroba automobilů během letošního roku vyznačovala větší rovnoměrností, což naznačuje výrazné zklidnění v oblasti dodavatelských řetězců. K meziročnímu poklesu došlo ve výrobě elektrických vozidel (vč. vozů s hybridním pohonem), které se zatím letos na celkové produkci osobních automobilů podílely rovnými 9,7 % (o rok dříve 13,7 %). Oproti tomu posílila letos výroba většiny producentů ostatních druhů silničních motorových vozidel.

²¹ To souviselo i s vyšší srovnávací základnou. Letošní produkce již neudržela velmi vysoké tempo výroby z předchozích dvou let, jež zčásti pramenilo z finalizace většího objemu zakázek nahromaděných z období ovlivněného narušením dodavatelských řetězců.

²² V celé EU klesla v 1. až 3. čtvrtletí produkce ve výrobě motorových vozidel meziročně o 7,4 % (v eurozóně o 8,5 %). O více než pětinu se propadala v Belgii, Nizozemsku a Itálii, významně se snížila např. i ve Francii (-12 %) či Německu (-7 %).

v gumárenství a plastikářství sice mírně ožila (+1,3 %), to je však do značné míry důsledek slabší loňské výroby.

Pokles produkce energetiky se letos zmínil. Nadále se projevovala slabší poptávka vlivem teplejšího počasí, úsporných opatření ve firmách a domácnostech i poklesu ekonomické aktivity v průmyslu i stavebnictví.

Po hlubokém rekordním 11% propadu za celý loňský rok se letos za tři kvartály snížila produkce v odvětví energetiky o 1,4 %. Nadále se projevovala slabší poptávka po elektřině, plynu i teple, a to zejména vlivem teplejšího počasí²³ po většinu období, vlivem poklesu ekonomické aktivity v průmyslu a stavebnictví a rovněž díky pokračujícím úsporným opatřením na straně spotřeby ve firmách a domácnostech. Za nižší výrobou elektřiny stály letos všechny klíčové zdroje²⁴, což v zásadě platí i v případě vyrobeného tepla²⁵. Hrubá tuzemská spotřeba elektřiny klesla letos za tři čtvrtletí meziročně o 1,6 %, u zemního plynu činil pokles 6,1 % (po přepočtu na dlouhodobý teplotní normál ale jen 0,6 %). V samotném 3. čtvrtletí vzrostla skutečná spotřeba plynu o 1,8 % (meziročně se navýšila poprvé po třech letech, výhradně vlivem chladnějšího počasí v druhé půli měsíce), a to hlavně u domácností a drobných podnikatelů, naopak u velkooběratelů se mírně snížila (o 2 %). Zvýšená poptávka po plynu ve 3. čtvrtletí se odrazila v produkci celého odvětví energetiky, jež meziročně posílila o 2,4 % (vzrostla poprvé za posledních osm kvartálů).

Proti hlubšímu útlumu průmyslu působila zejména většina oborů vyrábějících produkty krátkodobé spotřeby.

Proti hlubšímu poklesu výkonu průmyslu působily letos zejména obory zaměřené na produkci zboží krátkodobé spotřeby. V potravinářství se v 1. až 3. čtvrtletí produkce meziročně zvýšila poprvé za poslední tři roky (+3,7 %, příspěvek k růstu celého průmyslu +0,2 p. b.). Z obnoveného růstu kupní síly domácností i rozvíjejícího turismu těžili také výrobci nápojů (+5,0 %), na rozdíl od potravinářství však jejich produkce ještě nepřekonala vrchol z období poslední předpandemické konjunktury. To platí i pro oděvnictví, jehož produkce byla hlavně zásluhou vyšší zahraniční poptávky meziročně vyšší o 2,7 %, a také obuvnický a kožedělný průmysl, za jehož bezmála 8% růstem (nejvyšším mezi všemi průmyslovými obory) stála naopak oživená domácí poptávka. V dlouhodobě se rozvíjejícím a výrazně proexportně zaměřeném farmaceutickém průmyslu sice růst produkce ve srovnání se svižným loňským tempem zvolnil (na 2,7 %), přetrvával ale již od roku 2013. K prosperujícím oborům, k jejichž útlumu nedošlo ani za pandemie, patří rovněž ostatní zpracovatelský průmysl (zahrnující mj. i výrobu sportovních potřeb, her a hraček). Jeho produkce díky vyšší poptávce z tuzemska i zahraničí letos meziročně posílila o 5,4 %. Naopak u některých produktů dlouhodobější spotřeby (např. nábytek) domácnosti nákupy nadále odkládaly²⁶.

K pozitivnímu obratu však došlo díky oživení domácí poptávky v chemickém průmyslu. K oživení došlo i v kovodělném průmyslu.

Po loňském propadu došlo k oživení některých energeticky náročnějších oborů zaměřených na výrobu meziproduktů. Jde o zejména o chemický průmysl, k jehož meziročnímu růstu (+1,1 %) přispěla zotavující se domácí poptávka. Podobně posílil také dřevozpracující průmysl, v němž postupný útlum v předchozích třech letech úzce souvisel s ústupem kůrovcové kalamity a návratem k běžnému režimu těžby dřeva. Svižněji letos vzrostla produkce v papírenském průmyslu (+5,9 %), primárně díky vyššímu odbytu v zahraničí. Dařilo se i některým vesměs menším průmyslovým oborům specializovaným na investiční produkci – čtvrtým rokem pokračoval mírný růst ve výrobě počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení. Ten letos činil 3,1 %, pozitivně se v něm projevila zejména tuzemská poptávka (zčásti spojená i s rozvojem fotovoltaiky). Ta nadále výrazně pomáhá i výrobě ostatních (zejména kolejových) dopravních prostředků. Po

I díky rozvoji fotovoltaiky pokračoval růst elektronického průmyslu. Domácí poptávka stimulovala také další

²³ Dle Českého hydrometeorologického ústavu dosáhla v Česku v prvních devíti měsících letošního roku průměrná teplota vzduchu 12,2 stupně Celsia (dlouhodobý normál z období let 1991–2020 překročila o 2,3 stupně, když vyšší byla ve všech letošních měsících). Oproti stejnému období loňského roku byla letos teplota vyšší o 1,2 stupně, k čemuž přispěly všechny měsíce kromě ledna a září.

²⁴ Dle údajů Energetického regulačního úřadu přispěly k meziročnímu poklesu výroby v 1. až 3. čtvrtletí 2024 hlavně tepelné elektrárny a jaderné zdroje. Celkový pokles produkce naopak tlumily především rozvíjející se obnovitelné zdroje – fotovoltaické elektrárny a především (díky svižnému růstu instalovaného výkonu nejmenších zdrojů – do 10 kW) větrné elektrárny.

²⁵ Jeho výroba klesla hlavně vlivem propadu u černého i hnědého uhlí, v menší míře i zemního plynu. Z významnějších zdrojů bylo vyrobeno více tepla jen z biomasy.

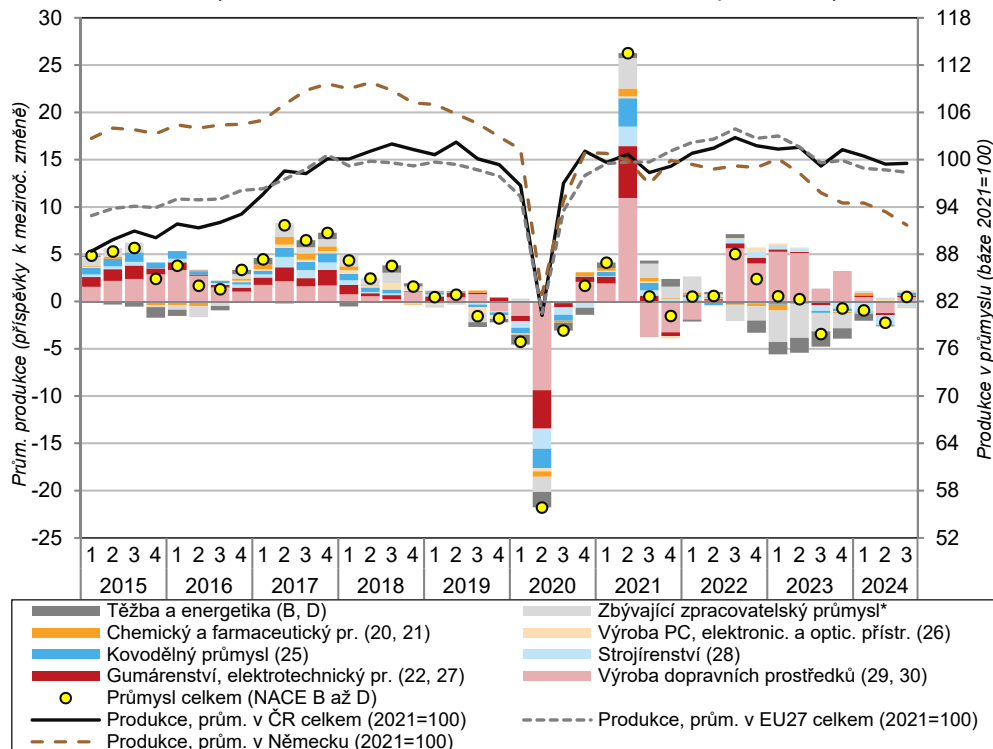
²⁶ Produkce ve výrobě nábytku se letos meziročně snížila o 3,5 %, za poslední dva roky dokonce o 14 %. Zatímco loni vážil především obbyt v zahraničí, letos se negativně projevuje slabší poptávka z tuzemska.

rozvoj výroby kolejových dopravních prostředků.

nebývalé silném loňském roce zde ovšem růst produkce citelně zvolnil (na 1,1 %)²⁷. Naopak po dvou slabších letech došlo letos k mírnému oživení v energeticky náročnějších oborech kovodělného průmyslu (+0,4 %), k čemuž pomohla vyšší zahraniční poptávka. Pozitivně se v tomto oboru projevuje i malý, ale dynamicky rostoucí segment zbrojní výroby.

Graf č. 4 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce v ČR (očistěno o kalendářní vlivy, reálně, v p. b.) a produkce v celém průmyslu v ČR, Německu a EU27 (sezónně očistěno, úroveň roku 2021=100, pravá osa)

*Příspěvek zbývajících zpracovatelského průmyslu zahrnuje i vliv celkové metodické diskrepance pramenící ze změny vah.
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Hodnota zakázek ve výrobě dopravních prostředků nadále rostla, ve 3. čtvrtletí ovšem slabším tempem.

V hutnictví, strojírenství, kovodělném a textilním průmyslu však přetrvávala slabá poptávka.

Dynamika nových průmyslových zakázek letos naznačovala mírné oživení. Zatímco po většinu loňského roku se nominální hodnota zakázek ve sledovaných průmyslových oborech²⁸ meziročně snižovala, za 1. až 3. čtvrtletí 2024 vzrostla o 3,7 % (srovnatelného tempa dosáhla ve všech dosavadních letošních kvartálech). To lze s ohledem na letošní stagnaci cen průmyslových výrobců považovat za náznak budoucího mírného hospodářského oživení celého odvětví. Takřka identický růst signalizovaly jak objednávky z tuzemska, tak ze zahraničí. Ve směru růstu celkových zakázek nejvíce působila (stejně jako po celý loňský rok) vyšší poptávka po motorových vozidlech (s růstem o 7 %²⁹), dařilo se i návazné výrobě elektrických zařízení (+5 %). Pozitivní vyhlídky byly patrné také v elektronickém průmyslu a zejména ve výrobě ostatních dopravních prostředků (+25 %). Další oživení některých menších oborů předznamenávají vyšší nasmlouvané objednávky v oděvnictví, papírenství či farmacii. Řada klíčových zpracovatelských oborů byla ovšem stále limitovaná slabou poptávkou. Ta v hutnictví propadla meziročně o 13 %, ve strojírenství o 4 % a v kovodělném průmyslu v důsledku stále slabší tuzemské poptávky výše celkových zakázek fakticky stagnovala. Druhý rok v řadě strádala i textilní výroba, v níž byl klíčový segment produkce technických textilií nadále limitován slabší domácí poptávkou ze strany návazného odvětví stavebnictví.

²⁷ Produkce má v tomto relativně malém oboru tradičně dosti kolísavý charakter. Dobré vyhlídky oboru se opírají o silnou domácí poptávku spojenou s rozvojem dopravní infrastruktury i modernizací armády.

²⁸ Zjišťování zakázek probíhá ve dvanácti zpracovatelských odvětvích vyrábějících převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek. Meziroční tempa zakázek jsou očistěna o kalendářní vlivy, mezikvartální tempa také o vliv sezónnosti.

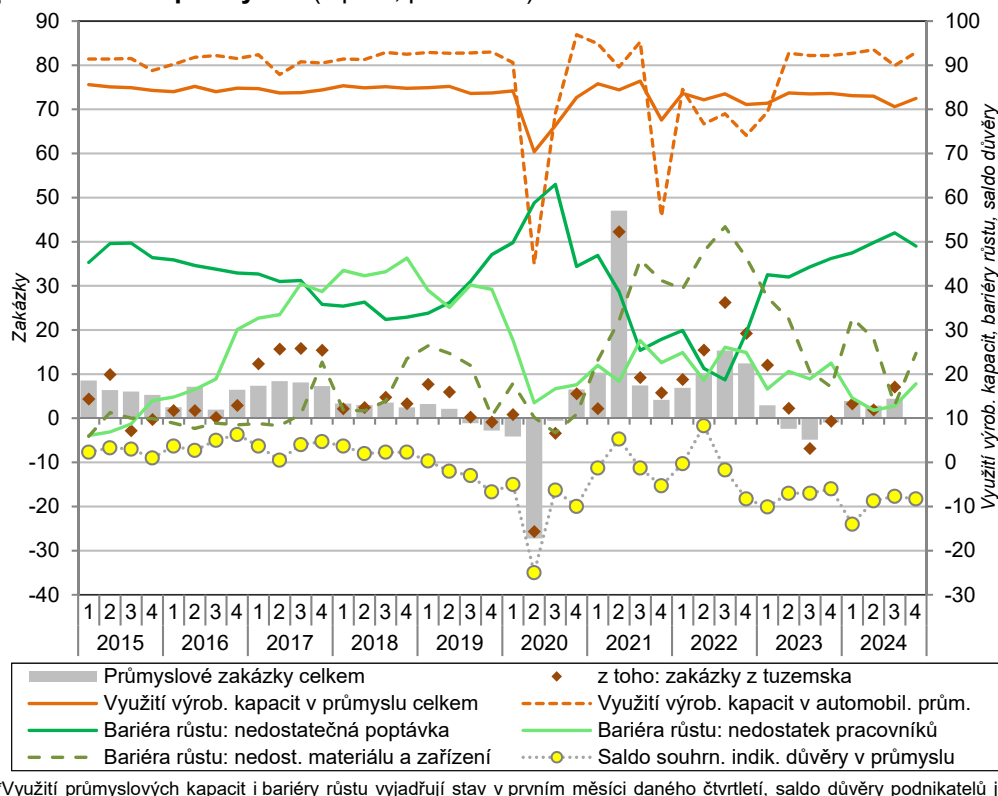
²⁹ V samotném 3. čtvrtletí 2024 zde však růst zvolnil pod 2 %, což bylo nejnižší tempo za posledních dva a půl roku.

Důvěra podniků v průmyslu byla nadále nízká. Skoro polovinu firem trápí nedostatečná poptávka. Aktuální i očekávaný vývoj zaměstnanosti zůstává nepříznivý.

Využití výrobních kapacit průmyslu nedosahuje úrovně období let 2015 až 2019. Ve výrobě motorových vozidel bylo však využití vysoké.

Důvěra podnikatelů v průmyslu se přes určité kolísání v posledních dvou letech významně neměnila. Nadále setrvává v negativním pásmu a letos v listopadu se nacházela skoro o desetinu pod svým dlouhodobým průměrem. Přestože u nákladových tlaků došlo k částečné stabilizaci (v listopadu plánovala v krátkodobém horizontu zvýšit ceny své produkce necelá čtvrtina podniků) a do normálu se vrátil i objem naskladněných zásob, podniky napříč většinou odvětví stále limituje nedostatečná poptávka. Ta i přes drobné zlepšení na počátku 4. čtvrtletí 2024 stále limitovala skoro polovinu z nich³⁰. Naopak nedostatek zaměstnanců sužoval šestinu podniků³¹. To bylo sice letos nejvíce, ve srovnání s loňským listopadem jde však o mírně nižší podíl. Firmy navíc plánují v nejbližším kvartálu lidi spíše propouštět (17 %) než přijímat (6 %), což souzní i s reálným vývojem v posledních měsících (evidenční počet zaměstnanců v průmyslu se v 1. až 3. čtvrtletí 2024 meziročně snížil o 2 %). Krátkodobá očekávání výroby byla na sklonku roku mírně negativní a lehký optimismus týkající se zlepšení celkové vlastní ekonomické situace podniku, jenž přetrvával téměř po celý letošní rok, firmy v listopadu opustil. Využití výrobních kapacit dosahovalo 82,5 % (o 2 p. b. méně než v průměru za konjunkturální období let 2015 až 2019), v samotném automobilovém průmyslu byla však situace vcelku příznivá (92,9 %), využití zde převyšovalo úroveň z období poslední konjunktury.

Graf č. 5 Nové zakázky v průmyslu (nominálně, meziročně, v %), využití výrobních kapacit v průmyslu, vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa) a saldo důvěry podnikatelů v průmyslu* (v p. b., pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním měsíci daného čtvrtletí, saldo důvěry podnikatelů je vztaženo ke druhému měsíci čtvrtletí. Zakázky jsou očištěny o kalendářní vlivy, ostatní ukazatele jsou sezónně očištěny. Podniky mohly uvést více hlavních růstových bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Výkon stavebnictví stále ovlivňovaly významné nákladové tlaky i slabší investiční aktivita v soukromé i veřejné sféře.

Stavebnictví bylo letos, stejně jako po většinu loňského roku, v recesi. Nepříznivý dopad měly přetrvávající slabá poptávka i cenové tlaky. Ačkoliv ceny stavebních materiálů začaly po tříletém zvyšování od loňského podzimu meziročně mírně klesat, snižování realizovaných i očekávaných cen stavební výroby bránil svižný růst nákladů práce ovlivněný chronickým nedostatkem především kvalifikované pracovní síly. Stále se projevovala i utlumená

³⁰ Podniky mohou uvést více růstových bariér současně. Vyjma krátkého období na počátku období šíření pandemie covidu-19 je aktuální naléhavost nedostatečné poptávky v průmyslu nejvyšší za posledních 10 let.

³¹ V některých zejména menších oborech se však stále jednalo o významnou bariéru (potravinářský, nápojový a kožedělný průmysl), výjimečně i dominantní růstové omezení (výroba ostatních dopravních prostředků, oprava a instalace strojů a zařízení).

investiční aktivita v soukromé sféře související se slabší důvěrou podniků i domácností v ekonomiku a ztíženými možnostmi financování investic. K tomu přistoupil i očekávaný pokles veřejných investic související s přechodem na nové programové období EU³².

Meziroční pokles stavební produkce pokračoval druhým rokem. Největší útlum letos postihl specializované stavební činnosti.

Stavební produkce³³ sice na počátku roku 2024 primárně díky příznivému počasí mezikvartálně vzrostla o 0,7 % (a zastavila tak nepříznivý vývoj, jenž vyplnil většinu loňského roku), během 2. čtvrtletí se ovšem propadla o 3,4 %, když k citelnému poklesu došlo se srovnatelnou intenzitou ve všech jeho hlavních segmentech. Ačkoli další kvartál přinesl mírné zotavení (+1,0 %), jarní útlum v žádném z nich zdaleka nevykompenzoval. Ve 3. čtvrtletí 2024 i proto zaostával výkon celého odvětví za vrcholem z poslední konjunktury (3. čtvrtletí 2019) skoro o 8 %. Meziroční pokles produkce dosáhl letos za tři čtvrtletí 4,3 % (proti stejnému období předešlého roku se téměř zdvojnásobil). Celé odvětví táhlo dolů takřka výhradně pozemní stavitelství, kde se nedařilo jak výstavbě budov (-4,9 %), tak specializovaným stavebním činnostem (-7,3 %)³⁴. Výkon inženýrského stavitelství i přes pomalejší náběh financování z evropských zdrojů naopak klesl jen mírně (-0,3 %).

Bytová výstavba byla celkově stále utlumená, k výraznějšímu oživení ale došlo v Praze.

Výkon pozemního stavitelství v 1. až 3. čtvrtletí 2024 (stejně jako po celý loňský rok) ovlivňovala utlumená bytová výstavba. Počet zahájených bytů (27,3 tis.) meziročně stagnoval, když byl skoro o čtvrtinu vyšší růst výstavby v bytových domech kompenzován poklesem u rodinných domů (10 %) a dalších forem výstavby. Poslední oživení celkové výstavby přitom nastalo před třemi lety. Proti rekordní úrovni z roku 2008 ta letošní zaostávala takřka o pětinu. Dokončených bytů letos vzniklo 24,2 tis. a jejich počet mírně klesl druhým rokem v řadě, aktuálně o 6,6 %. Pokles letos nastal ve všech formách výstavby a také skoro ve třech čtvrtinách krajů. Stejně jako u zahájené výstavby je patrné oživení v Praze, dokončeno tu bylo 5,3 tis. bytů (v rámci 1. až 3. kvartálu šlo o rekordní výstavbu).

Hodnota povolených staveb nové dopravní infrastruktury se po silném loňském roce propadla. K oživení naopak došlo u nové bytové výstavby.

Meziroční růst nominální hodnoty povolených staveb, trvající pět kvartálů v řadě, se letos ve 2. čtvrtletí zastavil, když ubylo hlavně velkých staveb (nad 1 mld. korun). Ani v následujícím období ke zlepšení nedošlo a v úhru od ledna do října tak hodnota klesla o 3,7 %, což souviselo hlavně s očekávaným propadem u dopravní infrastruktury (o 26,4 %), naopak pozitivně působily ostatní inženýrské stavby (+9,2 %) a také bytová výstavba (1,8 %), u níž šlo ovšem o efekt rostoucích cen. Obecně letos u hodnoty povolení klesají hlavně rekonstrukce a modernizace. K obratu došlo letos i u nových tuzemských stavebních zakázek (uzavřených podniky nad 50 zaměstnanců). Jejich svižný meziroční růst v 1. pololetí (+27,3 %) ve 3. kvartálu již nepokračoval (-2,2 %), k poklesu došlo u inženýrských staveb, kde se projevil efekt vysoké loňské základny. Pozitivní je, že stav zásoby práce (všechny dosud nerealizované zakázky) ve středních a větších stavebních firmách nadále meziročně roste (letos na konci září o rovných 20 %) vyjma zakázek v zahraničí ve všech segmentech. Oživení je patrné u soukromých zakázek v Česku (+32,4 %), ty se ovšem na celkové zásobě práce stále podílely necelou třetinou (stále totiž dlouhodobě převažuje poptávka od veřejných zadavatelů z tuzemska).

Růst hodnoty nových zakázek se ve 3. čtvrtletí zastavil, ale vlivem vyšší rozestavěnosti nadále svižně roste celková zásoba práce.

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se letos od září zlepšovala. Nadále zde však přetrvávají výrazné růstové bariéry.

Od letošního září se zmírňoval pesimismus podnikatelů ve stavebnictví. V listopadu tak byla důvěra podnikatelů nejvyšší za poslední dva roky (saldo -5 bodů). Stálo za tím zlepšení očekávání zaměstnanosti (ubylo firem plánujících propouštění). Hodnocení současné poptávky bylo však stále nepříznivé (čtvrtina firem ji považuje za nedostatečnou). Klíčovou bariérou růstu odvětví ale s výrazným předstihem zůstává nedostatek

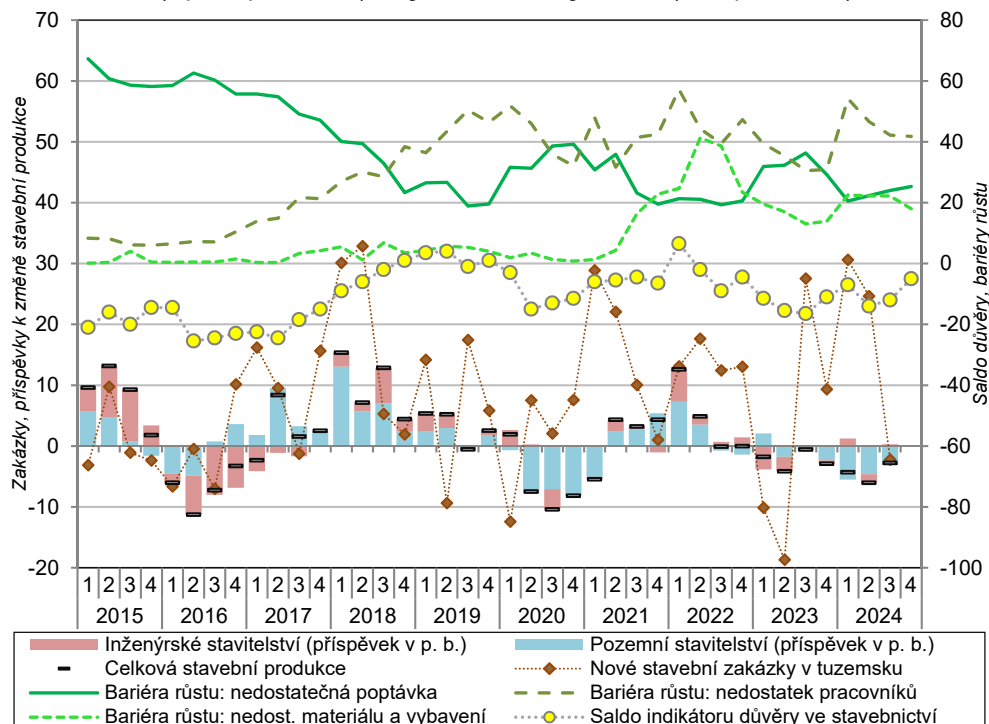
³² Tento efekt nicméně není zdaleka tak výrazný jako v roce 2016. V 1. až 3. čtvrtletí 2024 klesly celkové kapitálové výdaje státního rozpočtu ČR meziročně o 9,7 %. Státní fond dopravní infrastruktury počítá na celý letošní rok (při pokračování modelu vícezdrojového financování) s výdaji ve výši 150 mld. korun, což je jen nepatrně méně než v rekordním loňském roce (151 mld.). Stavebnictví by mělo perspektivně stále více těžit také z prostředků z Národního plánu obnovy určených např. na snižování energetické náročnosti budov.

³³ Údaje o stavební produkci jsou ve stálých cenách, meziroční tempa jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní též o vliv sezónnosti.

³⁴ Tyto činnosti zahrnují např. kompletační, dokončovací elektroinstalační či instalatérské práce a jsou spíše doménou menších stavebních firem. V roce 2023 přitom ještě profitovaly z mírného růstu poptávky.

(zejména kvalifikovaných) pracovníků. Jeho role, stejně jako dalších bariér, se během letošního roku významně neměnila. Očekávání stavební činnosti na nejbližší 3 měsíce (i po zohlednění sezónních vlivů) zůstala na konci roku mírně pozitivní. To se promítá i do očekávání celkové ekonomické situace firem, jež je aktuálně ve stavebnictví příznivější než v průmyslu.

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (reálně, v p. b.), nové stavební zakázky (nominálně, meziročně, v %), saldo důvěry podnikatelů ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Poznámka: Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

*Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně.
Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Poptávka po službách na počátku roku 2024 mezikvartálně výrazně ožila. Poté se však do ní propisoval slabý výkon průmyslu prostřednictvím poptávky po nákladní dopravě.

Na přelomu let 2023 a 2024 došlo k pozitivnímu obratu poptávky po službách. Stabilizace hladiny spotřebitelských cen pomohla po delší době nainiciovat růst reálných mezd zaměstnanců, což se odrazilo v příznivější finanční situaci domácností a následně stimulovalo jejich spotřebu. Na služby působila letos pozitivně i mírně rostoucí podniková poptávka, jež byla po většinu loňského roku ještě dosti utlumená. Tržby ve službách³⁵ v poslední čtvrtině loňského roku hlavně díky oživené poptávce po podnikových službách mezikvartálně vzrostly o 0,6 % a zaznamenaly tak první posílení od 3. čtvrtletí 2022. Na počátku roku 2024 růst tržeb zrychlil na 2,3 %, nejvíce za poslední dva a půl roku. Na tomto oživení se podílela téměř všechna hlavní odvětví, klíčovou roli měla však doprava a skladování (s růstem tržeb o 6,4 %). Během 2. i 3. čtvrtletí ovšem tržby fakticky pouze stagnovaly, neboť problémy průmyslu zastavily další posilování tržeb v pozemní dopravě. Celkové tržby ve službách se i tak nacházely lehce nad úrovní z vrcholu poslední konjunktury v předpandemickém období (oproti 2. čtvrtletí 2019 byly vyšší o necelá 2 %)³⁶.

Meziroční růst tržeb nastal ve všech druzích dopravy. Pokračoval svižný růst

Za 1. až 3. čtvrtletí 2024 se tržby ve službách meziročně mírně zvýšily o (+2,2 %). Na tomto výsledku se bezmála z poloviny podílelo odvětví dopravy a skladování, v němž se po výrazně slabém loňském roce tržby zvýšily o 4,1 %. Díky rozvoji cestovního ruchu svižně

³⁵ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za tržby ve službách jsou ve stálých cenách, meziroční data jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

³⁶ Za svou maximální úroveň z konjunkturního období let 2015 až 2019 zaostávaly letos ve 3. čtvrtletí tržby z hlavních odvětví nejvíce v ubytování, stravování a pohostinství (-20 %) a v administrativních a podpůrných činnostech (-10 %). Naopak tuto úroveň překonaly zejména informační a komunikační činnosti (+10 %).

letecké dopravy, kde poptávka poprvé překonala úroveň z roku 2019.

rostly zejména tržby leteckým dopravcům (+21,7 %) a mírně tak již překonaly úroveň z roku 2019. Alespoň pozvolný růst poptávky však pocítily téměř všechny druhy dopravy. V pozemní dopravě mírně rostly výkony silniční dopravy, jež kompenzovaly pokles v železniční nákladní dopravě. Nadále se dařilo skladování a vedlejším činnostem v dopravě (+4,1 %). Po poklesu v letech 2022 i 2023 se opět zvýšily tržby v poštovních a kurýrních činnostech (+2,9 %), z velké části díky rychlejšímu oživení u internetových prodeji. Mírnější růst poptávky registrovaly i podniky ve vodní dopravě, jejich tržby však ve srovnání s rokem 2019 stále zaostávaly (podobně jako v pozemní dopravě).

Růst poptávky v ubytování, stravování a pohostinství letos slábl a ve 3. čtvrtletí tržby v těchto segmentech meziročně mírně klesly.

V ubytování, stravování a pohostinství se letos meziročně zvýšily tržby jen mírně (+1,1 %, nejméně za poslední tři roky) a během roku navíc jejich tempo sláblo³⁷. Vyšší poptávku registrovaly jen stravování a pohostinství, v segmentu ubytování se růst tržeb zastavil (-0,8 %). Za prvních devět letošních měsíců přijelo do tuzemských hromadných ubytovacích zařízení (HUZ) meziročně o 2,8 % hostů více a počet jejich přenocování vzrostl pouze o 1,2 % (z toho u domácích klientely se dokonce snížil o 3,6 %). Celková poptávka zachycená počtem přenocování v HUZ významněji rostla jen u hotelů vyšší kategorie (4* a 5*) a v rámci regionů jen v Praze (+7,6 %). Z toho poptávka z tuzemska klesala ve všech krajích (o více než 5 % v Plzeňském, Libereckém a Olomouckém kraji). Návštěvnost v horských střediscích ve druhé polovině zimní sezóny (únor, březen) poznamenalo teplé počasí, naopak v 1. i 2. čtvrtletí se pozitivně promítlo pořádání významných sportovních akcí v Česku (zejména MS v hokeji). Ve 3. čtvrtletí celkový počet přenocování meziročně klesl (-1,7 %), poprvé od ústupu pandemie (na jaře 2021). Snížila se nejenom poptávka od tuzemských hostů (-5,3 %), ale i ze strany dvou nejpočetnějších skupin nerezidentů³⁸ – Němců (-0,8 %) a Slováků (-1,3 %). Pokles poptávky může souviset se zhoršenou finanční situací části domácností (vlivem slabého růstu ekonomiky a poklesu reálných mezd v předchozích letech). Roli patrně hraje i svižný tuzemský cenový růst – v říjnu 2024 činil meziročně v ubytovacích službách 9,0 %, ve stravování 6,9 %.

Za slabší letní turistickou sezónou stojí pokles přenocování rezidentů i mírnější úbytek hostů z Německa i Slovenska.

Růst tržeb za činnosti v oblasti IT zrychlil, poptávka po informačních činnostech byla naopak druhým rokem utlučená.

Tržby v tradičně dynamickém odvětví informační a komunikační činnosti po nevýrazných loňských výsledcích letos za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o 2,1 %. V průběhu roku poptávka zvolna oživala (což bylo patrné i z mezikvartálních temp). Ačkoliv se letos nejvíce zvýšily výkony v tvorbě rozhlasových a televizních programů a vysílání (+9,2 %), k růstu celého odvětví z drtivé části přispěly činnosti v oblasti IT³⁹, kde tržby posílily o 5,2 %, a odhlédneme-li od roku 2020, zvyšovaly se sedmým rokem v řadě. Po loňském útlumu (nejhlubším za posledních více než 10 let) letos tržby v informačních činnostech⁴⁰ a také ve vydavatelských činnostech fakticky pouze stagnovaly. Pokračoval pokles v tzv. filmovém a hudebním průmyslu, který se letos prohloubil bezmála na 30 %⁴¹ (srovnatelně jako v krizovém roce 2020). Aktuální vývoj v tomto malém oboru souvisel s nepravidelnou fakturací (mohl být ovlivněn také nepřímými dopady delší stávkové v Hollywoodu z konce loňského roku).

Navzdory slabšímu výkonu stavebnictví přispěly k růstu profesních, vědeckých a technických činností

Stejně jako loni pokračoval mírný růst poptávky po podnikových službách. V odvětví profesní, vědecké a technické činnosti se letos za tři kvartály jejich tržby meziročně zvýšily o 1,5 %. Zatímco ve stejném období vloni přispívaly k jejich růstu nejvíce vyšší výkony v oblasti reklamy, letos navzdory poklesu ve stavebnictví převzaly vedoucí roli

³⁷ Ve 3. čtvrtletí 2024 klesly tržby jak v ubytování, tak ve stravování a pohostinství o rovná 2 %. Přestože nejde o výraznější útlum, je souběžný pokles v obou výše uvedených segmentech v letní turistické sezóně v posledních letech ojedinělý (kromě roku 2020 nastal naposledy v roce 2009).

³⁸ Tento pokles byl však u zahraniční klientely kompenzován svižným růstem poptávky hostů z Velké Británie, Španělska, USA a Izraele (navýšení přenocování v HUZ od 14 % do 22 %) a také postupným znovuoživením zájmu hostů ze vzdálených asijských států. Celkový počet přenocování hostů ze zahraničí tak ve 3. čtvrtletí překonal loňskou úroveň o 5,2 % (v kumulaci od počátku letošního roku o 8,5 %).

³⁹ Ty zahrnují zejména programování, poradenství v oblasti informačních technologií či správu počítačového vybavení.

⁴⁰ Jde především o činnosti webových portálů, zpravodajských tiskových kanceláří a agentur či zpracování dat a hosting.

⁴¹ Podstatně lépe si vedl segment filmové distribuce. Dle údajů Unie filmových distributorů klesly letos od ledna do října hrubé nominální tržby provozovatelů tuzemských kin meziročně jen o 1,6 % (díky silným výkonům během letních prázdninových měsíců). Celková návštěvnost se analogicky snížila o 4,2 %, naopak počet odehraných představení narostl o rovná 3 %. Ve srovnání se stejným obdobím rekordního roku 2019 ovšem letos stále scházela více než čtvrtina diváků a desetina tržeb.

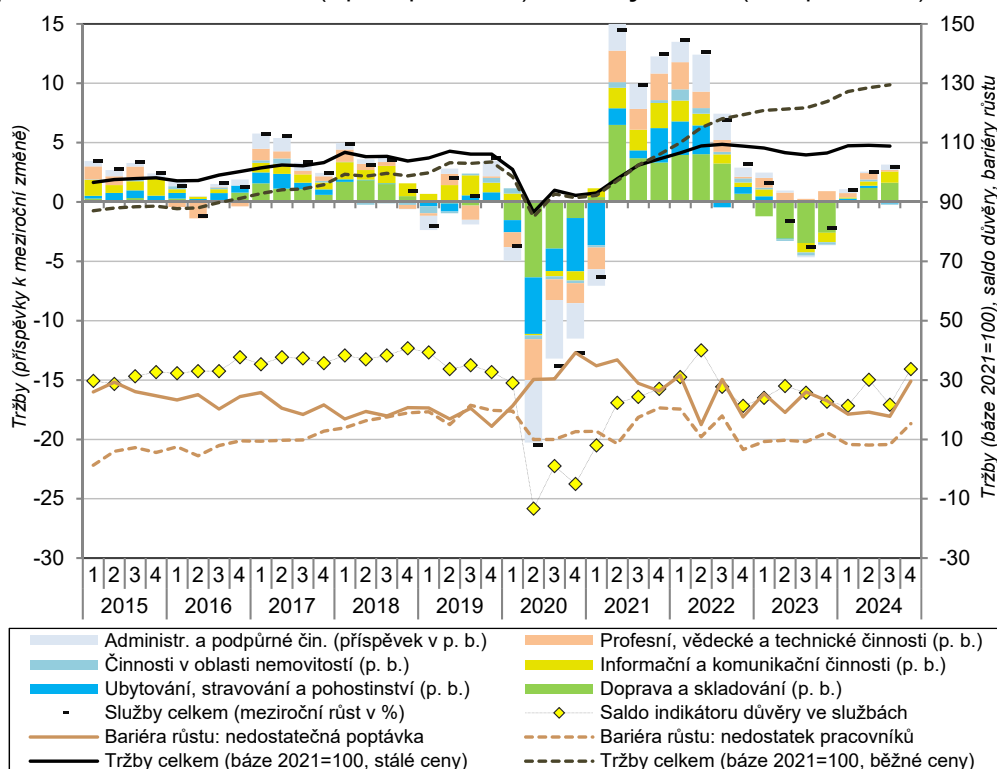
nejvíce architektonické a inženýrské práce.

Za mírným růstem tržeb v administrativních a podpůrných činnostech stály hlavně cestovní agentury a též pronájem a operativní leasing. Opačně působila hlavně slabá poptávka po službách pracovních agentur.

architektonické a inženýrské činnosti, v nichž poptávka vzrostla o 3,4 %. Mírně posílily tržby i v ostatních profesních, vědeckých a technických činnostech⁴² (+2,5 %, oproti roku 2019 však byla poptávka stále o více než 6 % nižší). Alespoň mírný růst⁴³ přetrvával ve všech segmentech odvětví, vyjma účetnických a auditorských činností, a daňového poradenství a reklamy. Citelné oživení pak nastalo u právních činností (+9 %) a poprvé od roku 2021 vzrostla poptávka v oblasti průzkumu trhu a veřejného mínění.

V odvětví administrativní a podpůrné činnosti se letos tržby meziročně zvýšily o 2,1 %, když byly poháněny zejména svižně rostoucími výkony cestovních agentur a kanceláří (ty přitom již loni překonaly úroveň z roku 2019). Projevují se v nich především častější výjezdy tuzemských domácností do zahraničí. Rostla však i poptávka po převážně podnikových službách – zejména pronájmu a operativním leasingu (+5,3 %, např. za stroje, zařízení či za výrobky pro osobní potřebu a převážně pro domácnost, např. rekreačních a sportovních potřeb⁴⁴). Naopak u řady méně sofistikovaných podnikových služeb přetrvávala slabší poptávka. Citelný pokles u pracovních agentur pokračoval, jejich tržby se snižovaly dvojciferným tempem třetím rokem v řadě (letos o 11,1 %, v porovnání s rokem 2021 o 31,6 %) ⁴⁵. Tlak na snižování nákladů i rozvoj digitalizace se odrazily ve faktické stagnaci tržeb v oblasti úklidových či bezpečnostních a pátracích činností.

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (reálně, v p. b), celkové tržby ve službách* (báze 2021=100, pravá osa), saldo důvěry podnikatelů ve službách** (v p. b., pravá osa) a bariéry růstu** (v %, pravá osa)

Poznámka: všechny údaje jsou sezónně očištěny, pouze příspěvky dílčích odvětví k růstu tržeb jsou očištěny jen o kalendářní vlivy.
 *Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.
 **Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry podnikatelů i bariéry růstu vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně. Zdroj: ČSÚ, Eurostat

⁴² Toto dílčí odvětví, v němž hrají významnou roli drobní podnikatelé, zahrnuje především zprostředkovatelské činnosti, návrhářské, překladatelské a fotografické služby nebo činnosti stavebního dozoru.

⁴³ Ve zbývající části odstavce jde o věcně detailnější údaje bez očištění o pracovní dny.

⁴⁴ Obdobně jako loni naopak stagnovala poptávka po pronájmu a leasingu automobilů a jiných lehkých motorových vozidel.

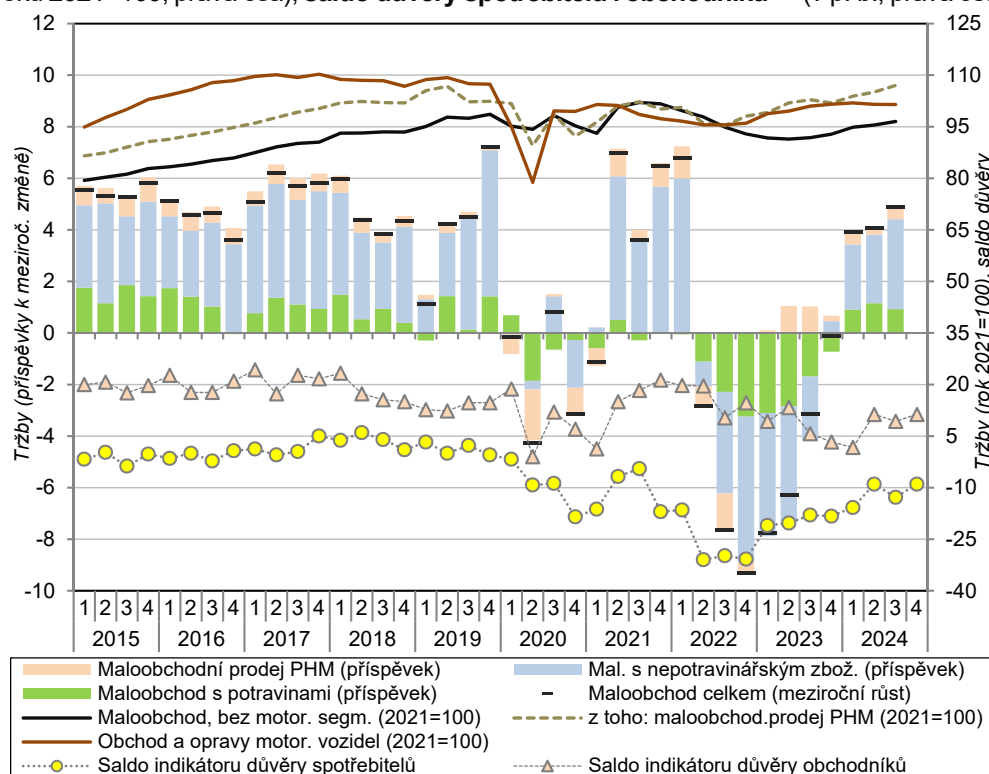
⁴⁵ K poklesu tržeb zde došlo i při vysokém růstu počtu pracujících cizinců v ČR. Na něm se v posledních dvou letech významně podíleli uprchlíci z Ukrajiny. Vzhledem ke statutu dočasné ochrany, který byl těmto osobám přiznán, je jejich zaměstnávání v tuzemsku administrativně jednodušší (oproti ostatním skupinám migrantů z tzv. třetích zemí) a ti tak mohou snáze nalézt práci „napřímo“ (bez zprostředkovatele). Kromě výše uvedeného se na poklesu tržeb může podílet i snížená poptávka pracovních agentur ze strany klíčových výrobních odvětví procházejících recesí (průmysl a stavebnictví).

Cenová stabilizace v ekonomice vedla k rychlému zlepšení spotřebitelské důvěry. Posílila i důvěra obchodníků.

Také maloobchod zažil v posledních čtvrtletích pozitivní posun. Jeho předpokladem byl návrat spotřebitelských cen do běžných růstových pásem spojený navíc s patrně dočasným, avšak relativně významným poklesem cen potravin. To spolu s dobrou kondicí trhu práce rychle nastartovalo růst kupní síly domácností a zlepšilo jejich celkovou důvěru v ekonomiku, která proto vystoupala letos v dubnu nejvýše za poslední dva a půl roku. Následně sice došlo k mírnému zhoršení, i tak však byl v listopadu pesimismus spotřebitelů nižší než v kterýkoli měsíc z období let 2022 až 2023. Lidé ovšem stále deklarují vyšší úmysl spořit a zároveň dosud nepovažují aktuální dobu za příliš vhodnou k velkým nákupům (investic či zboží dlouhodobé spotřeby). To zčásti působí proti rychlejšímu oživení poptávky po určitých sortimentních skupinách nepotravinářského zboží. Souběžně ale také posiloval optimismus obchodníků, úroveň jejich důvěry v ekonomiku patřila v listopadu k nejvyšším od loňského léta. K oživení maloobchodu přispěl i rozvoj příjezdového cestovního ruchu.

Graf č. 8 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně tržeb v maloobchodu* (reálně, v p. b.), **tržby v maloobchodu a v motoristickém segmentu obchodu**** (reálně, úroveň roku 2021=100, pravá osa), **saldo důvěry spotřebitelů i obchodníků***** (v p. b., pravá osa)

* Tržby jsou očištěny o kalendářní vlivy. ** Tržby jsou sezónně i kalendářně očištěny.
 *** Salda důvěry jsou sezónně očištěna a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.

Zdroj: ČSÚ

Meziroční růst maloobchodních tržeb byl ve 3. čtvrtletí nejvyšší za poslední dva a půl roku.

Tržby v maloobchodu⁴⁶ po sedmi čtvrtletích nepříznivého vývoje vykázaly již ve 3. čtvrtletí 2023 mírný mezikvartální růst (+0,5 %), jenž následně posiloval a na počátku letošního roku již přesáhl 2 % (v další části roku zotavování pokračovalo, byť mírnějšími tempy). Přesto aktuální úroveň tržeb zaostávala za svým předkrizovým maximem (ze 4. čtvrtletí 2019) o 2,1 %⁴⁷. Meziroční růst tržeb od počátku letošního roku posiloval a ve 3. čtvrtletí vystoupal na 4,9 % (nejvíce za poslední dva a půl roku). Vyšší poptávka se objevila ve všech významnějších segmentech, vyjma maloobchodu s potravinami, realizovaných

⁴⁶ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje pouze odvětví CZ-NACE 47.

⁴⁷ To souvisí primárně s propadem tržeb za potraviny (-9,5 %), naopak aktuální poptávka po nepotravinářském zboží se nachází mírně nad úrovní z konce roku 2019 (+2,4 %), hlavně zásluhou internetového prodeje (+44,7 %). Na úrovni různých specializovaných prodejen byl vývoj velmi odlišný, např. oděvy, obuv a kožené zboží (-25,7 %) vs. kosmetické a toaletní výrobky (+26,4 %).

Kromě specializovaných prodejen potravin rostla poptávka ve všech segmentech maloobchodu.

Postupující digitalizace i modernizace v logistice vedly k silnému růstu internetového prodeje.

Poptávka po PHM svižně rostla druhým rokem v řadě, a to i díky příznivému vývoji jejich spotřebitelských cen.

Mírný růst tržeb v motoristickém segmentu obchodu se ve 3. čtvrtletí zastavil.

ve specializovaných prodejnách (-3,2 %)⁴⁸. Tržby v ostatních prodejnách s potravinami, mezi něž patří zejména velké řetězce, vzrostly o 3,1 % (přestože šlo spolu s letošním 2. čtvrtletím o nejvyšší tempo po roce 2019). Mnohem svižněji rostla poptávka po nepotravinářském zboží, tržby v tomto segmentu překonaly úroveň z loňského 3. čtvrtletí o 7,1 % (zvyšovaly se nejvíce za posledních deset kvartálů). Zásadní vliv zde měly rychle rostoucí tržby v internetovém prodeji (+18,4 %), jež samy o sobě zajistily téměř polovinu růstu celého maloobchodu. Impulsem k rozvoji tohoto prodeje byla postupující digitalizace i modernizace v oblasti logistiky. V rámci specializovaných obchodů se (stejně jako loni v létě) zvýšila nejvíce poptávka po kosmetických a toaletních výrobcích (+10,8 %), svižně rostly i tržby za farmaceutické a zdravotnické zboží (+8,8 %). V ostatních segmentech se však tržby zvyšovaly střídavě (do 2 %), zčásti patrně i proto, že část jejich poptávky absorbují internetové a zásilkové obchody (např. u počítačového a komunikačního zařízení). V rámci nespécializovaných prodejen výrazně zrychlil růst tržeb v malém segmentu s převahou nepotravinářského zboží (na 14,5 %), zaměřeném typicky na nabídku různorodého zboží ve slevových akcích. Cenové vlivy⁴⁹ měly pozitivní dopad také na poptávku po pohonných hmotách. Jejich tržby ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 3,5 % (k růstu celého maloobchodu přispěly +0,5 p. b.). Na rozdíl od většiny ostatních oblastí maloobchodu nelze jejich současný růst přičíst efektu slabší loňské základny.

Po mírném meziročním růstu v první polovině letošního roku se tržby v motoristickém segmentu obchodu ve 3. čtvrtletí snížily o 0,8 %, a to vlivem slabší poptávky v obchodu s motorovými vozidly, jejich díly i příslušenstvím. Naopak se mírně zvýšily tržby za prodej motocyklů, stejně jako za opravy a údržby vozidel. Oproti 4. čtvrtletí 2017, kdy byl celý motoristický segment na svém vrcholu, byly letos jeho tržby nižší o 8 %.

⁴⁸ Ty zahrnují např. masné výrobky, pečivo, cukrářské výrobky či nápoje. Největší váhu zde však mají prodejny s tabákovými výrobky.

⁴⁹ Spotřebitelské ceny benzínu i nafty letos klesaly netypicky i během hlavní motoristické sezóny. Nafta se v říjnu na tuzemských čerpacích stanicích v průměru prodávala zhruba za 34,2 korun za litr a benzín Natural 95 pak za 35,6 korun. V případě nafty to byla nejnižší hodnota od loňského července a u Naturalu pak dokonce od října roku 2021. Na tento vývoj kromě tuzemských domácností i firem patrně reagovali také zahraniční dopravci, již přes Česko realizují tranzitní dopravu.

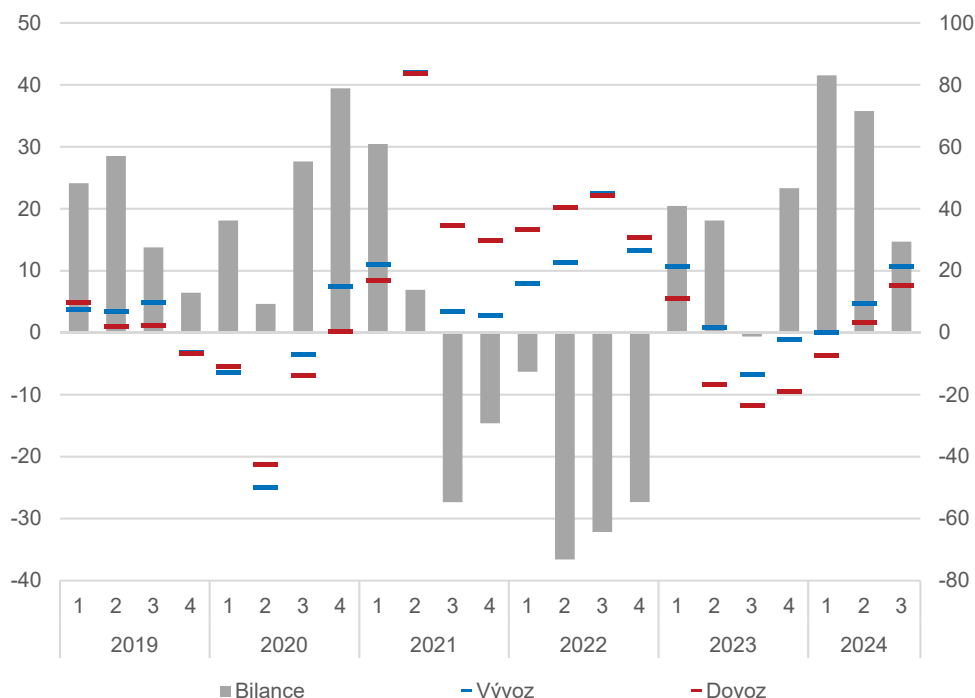

4. Vnější vztahy

Vývoz zboží ve 3. čtvrtletí mohutně meziročně rostl.

Celková hodnota vývozu zboží⁵⁰ v 1. až 3. čtvrtletí dosáhla 3 471,8 mld. korun a meziročně tak byla vyšší o 162,3 mld. (4,9 %). Výraznou většinu z tohoto nárůstu lze přičíst vývoji ve 3. čtvrtletí, kdy export zboží meziročně vzrostl o 108,2 mld. korun (10,6 %) a dosáhl celkem 1 128,2 mld. Na vývoji ve 3. čtvrtletí 2024 se projevila slabá základna předchozího roku a za částí mohutného růstu hodnoty exportu stál i růst cen⁵¹. Podle sezónně očištěných údajů se hodnota vývozu zboží ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně zvýšila o 0,5 % a nominální přírůstek se tak nezměnil ve srovnání s předchozím kvartálem.

Graf č. 9 Vývoz a dovoz zboží (meziročně v %) a bilance zahraničního obchodu se zbožím (v mld. korun, pravá osa)

Zdroj: ČSÚ

Od začátku roku se výrazně zvyšuje export do Velké Británie.

V kumulaci za 1. až 3. čtvrtletí meziročně rostl zejména vývoz do zemí mimo EU (+105,8 mld. korun, 16,4 %), zatímco vývoz do EU byl vyšší o 56,3 mld. (2,1 %). Nejvíce rostl export do Velké Británie (+33,6 mld. korun, 25,3 %), Polska (+18,8 mld., 8,0 %), Spojených států amerických (+16,0 mld., 19,2 %) a Německa (14,6 mld. 1,4 %). V samotném 3. čtvrtletí se vývoz do EU meziročně zvýšil o 61,2 mld. korun (7,6 %) a přírůstek tak zrychlil. Export do zemí mimo EU byl vyšší o 47,1 mld. (22,4 %). Ve 3. čtvrtletí nejvíce rostl export do Německa a pokračoval výrazný meziroční růst vývozu do Velké Británie⁵² (viz Tabulka č. 2). Silné bylo také navýšení vývozu do Spojených států amerických i na Slovensko, do Francie, Polska a Itálie. V seznamu zemí, kam ve 3. čtvrtletí ve větší míře směřoval český export, figuruje i několik východních destinací, jako je Singapur, Čína a Turecko, a přetrvávalo také oživení vývozu do Japonska. Kromě toho mezi destinace, kam ve 3. čtvrtletí vývoz významněji vzrostl, patřily také Dánsko, Rakousko nebo Nizozemsko. Zaznamenaných meziročních poklesů bylo ve 3. čtvrtletí málo a hranici miliardy korun

⁵⁰ Údaje za zahraniční obchod se zbožím jsou od roku 2020 přepočítávány aktualizovanou metodou založenou na vyšší míře detailu, viz <https://www.czso.cz/csu/aktualizace-metody-propoctu-zahranicni-obchod-se-zbozim>. Není-li uvedeno jinak, jsou všechny údaje sezónně neočištěné a v běžných cenách.

⁵¹ Ceny vývozu zboží ve 3. čtvrtletí byly meziročně vyšší o 3,8 %. Mezičtvrtletně vzrostly o 0,8 %.

Ceny ostatních surovin se loni propadly o 18,6 % a minerálních paliv o 0,9 %. Ve 4. čtvrtletí ale ceny minerálních paliv meziročně klesly o 13,7 %.

⁵² Prudce se zvýšil zejména export motorových vozidel.

překročilo jen snížení exportu do Španělska (-1,2 mld. korun, -4,4 %) a Mexika (-1,1 mld., -16,1 %).

Motorová vozidla stojí v popředí růstu exportu.

V kumulaci od začátku roku nejvíce vzrostl export motorových vozidel a jejich dílů (+73,0 mld. korun, 8,1 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (+42,4 mld., 15,8 %), potravinářských výrobků (+15,8 mld., 12,9 %), pryžových a plastových výrobků (+12,0 mld., 7,4 %) a chemických látek a přípravků (+11,3 mld., 7,4 %). Významné poklesy byly zaznamenány u vývozu strojů a zařízení (-10,4 mld. korun, -2,6 %) a elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-10,3 mld., -26,4 %). Také v samotném 3. čtvrtletí nejvíce meziročně rostl vývoz motorových vozidel a počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (viz Tabulka č. 1). Další významné přírůstky byly zaznamenány u elektrických zařízení, potravinářských výrobků, pryžových a plastových výrobků, chemických látek a přípravků nebo kovodělných výrobků. Meziroční pokles byl ve 3. čtvrtletí zaznamenán u menšiny výrobků, významněji se snižoval jen export koksů a rafinovaných ropných výrobků.

Tabulka č. 1 Oddíly klasifikace CPA s největším vlivem na vývoj vývozu zboží ve 3. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Motorová vozidla (kromě motocyklů) a díly	+33,7	+12,5
Počítače, elektron. a opt. přístroje a zařízení	+25,6	+29,4
Elektrická zařízení	+11,6	+11,0
Potravinářské výrobky	+6,7	+16,6
Pryžové a plastové výrobky	+6,2	+12,3
Chemické látky a přípravky	+5,2	+11,0
Kovodělné výrobky kromě strojů a zařízení	+4,8	+7,7
Ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu	+3,2	+13,9
Základní farmaceutické výrobky a přípravky	+2,9	+18,2
Sběr, příprava, likvidace a zpracování odpadu	+2,8	+32,8
Papír a výrobky z papíru	+1,7	+9,1
Nábytek	+1,6	+21,7
Produkty zemědělství a myslivosti	+1,1	+9,0
Nápoje	+1,0	+17,0
Koks a rafinované ropné produkty	-3,9	-28,7

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 2 Země s největším vlivem na vývoj vývozu zboží ve 3. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Německo	+22,3	+7,2
Velká Británie	+13,8	+32,1
Spojené státy americké	+8,0	+29,1
Slovensko	+6,7	+7,0
Francie	+6,6	+14,3
Polsko	+5,7	+7,6
Itálie	+5,1	+12,8
Singapur	+4,8	+236,5
Čína	+2,9	+28,7
Turecko	+2,8	+18,6
Dánsko	+2,5	+31,5
Nizozemsko	+2,4	+7,1
Rakousko	+2,2	+5,2
Ukrajina	+1,7	+18,0
Švédsko	+1,7	+11,4

Zdroj: ČSÚ

Růst importu je výrazně slabší než růst exportu.

Celková hodnota dovozu zboží od začátku roku 2024 dosáhla 3 2987,8 mld. korun a byla meziročně vyšší o 54,1 mld. (1,7 %). Také v případě importu přineslo 3. čtvrtletí roku výrazný meziroční nárůst (77,6 mld. korun, 7,6 %). Ve srovnání s vývozem ale dynamika dovozu od počátku roku stagnuje, čímž se projevuje oslabená spotřební i podniková poptávka i meziroční pokles cen surovin, které mají v dovozu výraznější roli. Zároveň byl celkový nárůst nezanedbatelně ovlivněn vývojem cen⁵³. Mezičtvrtletně se dovoz zboží podle sezónně očištěných dat ve 3. čtvrtletí zvýšil o 0,9 %. V kumulaci od začátku roku meziročně vzrostl import ze zemí EU o 40,7 mld. korun (2,0 %) a z mimounijních zemí o 12,8 mld. (1,1 %). Významně zatím letos vzrostl import zboží z Polska (+19,4 mld. korun, 6,7 %), Tchaj-wanu (+14,1 mld., 65,8 %)⁵⁴, Ázerbájdžánu (+9,2 mld., 44,4 %) a Německa (+9,1 mld., 1,2 %). Vlivem poklesu cen ropy a zemního plynu se naopak propadl dovoz z Norska (-21,1 mld. korun, -31,6 %). V samotném 3. čtvrtletí se import z EU meziročně zvýšil o 48,4 mld. korun (7,7 %) a ze zemí mimo EU o 29,4 mld. (7,7 %). Nejvíce rostl dovoz z Číny a Polska (viz Tabulka č. 4). S odstupem následoval meziroční přírůstek importu zboží z Německa a Slovenska. Relativně velký byl ve 3. čtvrtletí přírůstek dovozu z Ázerbájdžánu,

⁵³ Ceny dovozu zboží byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 2,7 % a mezičtvrtletně vzrostly o 1,0 %.

⁵⁴ Nárůst u Tchaj-wanu souvisel s nárůstem dovozu počítačů a elektronických a optických přístrojů.

Nizozemska a také z Tchaj-wanu. Nejvíce se meziročně snižoval dovoz z Ruska, Velké Británie a Spojených států amerických.

Ve 3. čtvrtletí vyprchal vliv vysoké srovnávací základny u elektrických zařízení a jejich dovoz tak meziročně vzrostl.

V kumulaci od začátku roku nejvíce meziročně vzrostl dovoz počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (37,1 mld. korun, 11,0 %), potravinářských výrobků (+19,1 mld., 11,9 %) a motorových vozidel (15,9 mld., 3,3 %). Kromě toho napomohly celkovému růstu dovozu i menší přírůstky (mírně pod 10 mld. korun) u položek, jako jsou koks a rafinované ropné produkty, základní farmaceutické výrobky a chemické látky a přípravky. Silná srovnávací základna se projevila na poklesu dovozu elektrických zařízení⁵⁵ (-23,9 mld. korun, -6,9 %), slabší investiční poptávka zasáhla import strojů a zařízení (-16,8 mld., -5,5 %). U ropy a zemního plynu (-14,1 mld., -10,7 %) se projevil pokles cen. V samotném 3. čtvrtletí dovoz většiny druhů zboží meziročně rostl. Vyšší byl import počítačů, elektronických přístrojů a zařízení (viz Tabulka č. 3), vliv snížené srovnávací základny napomohl také růstu dovozu elektrických zařízení a podobně také motorovým vozidlům. Solidní přírůstky byly zjištěny také v případě importu chemických látek a přípravků, potravinářských výrobků, základních kovů, základních farmaceutických výrobků nebo kovodělných výrobků. Mezi nemnoha zaznamenanými meziročními poklesy dovozu zboží byly významnější zejména ropa a zemní plyn a rudy.

Tabulka č. 3 Oddíly klasifikace CPA s největším vlivem na vývoj dovozu zboží ve 3. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Počítače, elektron. a opt. přístroje a zařízení	+11,8	+10,5
Elektrická zařízení	+11,3	+10,7
Motorová vozidla (kromě motocyklů) a díly	+9,4	+6,5
Chemické látky a přípravky	+7,8	+9,6
Potravinářské výrobky	+7,8	+14,5
Základní kovy	+6,0	+8,3
Základní farmaceutické výrobky a přípravky	+5,3	+16,7
Kovodělné výrobky kromě strojů a zařízení	+5,0	+10,6
Pryžové a plastové výrobky	+4,4	+9,5
Ostatní výrobky zpracovatelského průmyslu	+2,9	+13,5
Papír a výrobky z papíru	+2,5	+17,1
Nábytek	+1,8	+25,8
Produkty zemědělství a myslivosti	+1,5	+10,9
Rudy	-2,2	-53,2
Ropa a zemní plyn	-2,8	-6,4

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 4 Země s největším vlivem na vývoj dovozu zboží ve 3. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč	%
Čína	+19,1	+15,3
Polsko	+17,3	+19,6
Německo	+9,0	+3,8
Slovensko	+4,9	+9,4
Ázerbájdžán	+3,4	+49,3
Nizozemska	+2,8	+11,2
Tchaj-wan	+2,7	+40,1
Španělsko	+2,7	+13,9
Švýcarsko	+2,0	+18,9
Francie	+1,9	+6,1
Itálie	+1,8	+4,1
Rumunsko	+1,5	+10,9
Spojené státy americké	-1,6	-5,0
Velká Británie	-2,2	-11,9
Rusko	-5,1	-23,3

Zdroj: ČSÚ

Bilance zahraničního obchodu se zbožím od začátku roku dosahuje výrazných přebytků.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím v kumulaci od začátku roku dosáhla kladného salda 184,0 mld. korun, což je za toto období roku nejvyšší zaznamenaný přebytek. Saldo se meziročně zlepšilo o 108,1 mld. korun. Většiny z popsaného přebytku bylo dosaženo v první polovině roku. V samotném 3. čtvrtletí bilance dosáhla přebytku 29,4 mld. korun⁵⁶ a meziročně se tak zlepšila o 30,6 mld. Podle sezónně očištěných dat došlo k mírnému mezičtvrtletnímu zhoršení bilance.

Ve směru zlepšení bilance působil zejména obchod se zeměmi mimo EU.

Výrazné zlepšení bilance zahraničního obchodu se zbožím v kumulaci od začátku roku lze přičíst zejména obchodu se zeměmi mimo EU (+93,0 mld. korun). Zvýšení přebytku obchodu se zeměmi EU bylo naopak mírné (+15,6 mld. korun). Zlepšila se bilance zahraničního obchodu s Velkou Británií (+40,6 mld. korun), Norskem (+24,1 mld.), Čínou (+13,1 mld.) nebo Spojenými státy americkými (+10,3 mld.). K výraznému zhoršení došlo u bilance zahraničního obchodu s Tchaj-wanem (-13,0 mld. korun) nebo

⁵⁵ Letoší pokles souvisí s loňskou vysokou srovnávací základnou u výrobků potřebných k instalaci fotovoltaických elektráren (zejména baterie). Důvodem vrcholil v první polovině roku 2023 a následně začal klesat.

⁵⁶ Zpětný pohled na období před rokem 2020 ukazuje, že jde o standardní výsledek pro 3. čtvrtletí odpovídající obvyklému vývoji v průběhu roku.

Ázerbájdžánem (-8,5 mld.). V samotném 3. čtvrtletí 2024 se bilance zahraničního obchodu se zbožím s EU meziročně zlepšila o 12,7 mld. korun a se zeměmi mimo EU o 17,7 mld. Nejvíce se zlepšila bilance obchodu s Velkou Británií a Německem a následovaly Spojené státy americké (viz Tabulka č. 6). Mezi zeměmi, které významně působily ve směru zlepšení bilance, bylo rovněž Rusko, Singapur, Francie nebo Itálie. Na druhé straně se výrazně meziročně zhoršovala bilance obchodu s Čínou a Polskem a v menší míře také se Španělskem, Ázerbájdžánem nebo Tchaj-wanem.

Tabulka č. 5 Oddíly klasifikace CPA s největším vlivem na vývoj bilance zahraničního obchodu se zbožím ve 3. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč
Motorová vozidla (kromě motocyklů) a díly	+24,3
Počítače, elektronické a optické přístroje a zařízení	+13,8
Ropa a zemní plyn	+2,9
Rudy	+2,2
Pryžové a plastové výrobky	+1,7
Černé a hnědé uhlí a lignit	+1,5
Sběr, příprava, likvidace a zpracování odpadu	+1,5
Elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch	+1,3
Produkty lesnictví, těžby dřeva	-1,0
Potravinářské výrobky	-1,1
Ostatní dopravní prostředky a zařízení	-1,8
Základní farmaceutické výrobky a přípravky	-2,4
Chemické látky a přípravky	-2,6
Koks a rafinované ropné produkty	-2,7
Základní kovy	-5,9

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 6 Země s největším vlivem na vývoj bilance zahraničního obchodu se zbožím ve 3. čtvrtletí 2024 (meziročně)

	mld. Kč
Velká Británie	+16,0
Německo	+13,3
Spojené státy americké	+9,6
Rusko	+5,4
Singapur	+5,0
Francie	+4,7
Itálie	+3,3
Turecko	+2,4
Dánsko	+1,9
Švýcarsko	-2,0
Tchaj-wan	-2,3
Ázerbájdžán	-2,8
Španělsko	-3,9
Polsko	-11,7
Čína	-16,3

Zdroj: ČSÚ

Ke zlepšení bilance nejvíce přispíval obchod s motorovými vozidly.

V kumulaci od začátku roku se nejvíce zlepšila bilance zahraničního obchodu s motorovými vozidly (+57,0 mld. korun), elektrickými zařízeními (+31,8 mld.) a ropou a zemním plynem (+14,6 mld.). Naopak ve směru zhoršení bilance v tomto období nejméně výrazně působil obchod s koksem a rafinovanými ropnými produkty (-17,1 mld. korun). Ve 3. čtvrtletí mírně přibýlo druhů zboží, u kterých bylo zaznamenáno meziroční zhoršení bilance, převážilo ale výrazné zlepšení přebytku obchodu s motorovými vozidly a také počítači, elektronickými a optickými přístroji a zařízeními (viz Tabulka č. 5). U dalších výrobků bylo meziroční zlepšení bilance mírnější – to platí pro ropu a zemní plyn, rudy nebo pryžové a plastové výrobky. Ve směru meziročního zhoršení bilance působil nejvíce obchod se základními kovy a dále koks a rafinované ropné produkty, chemické látky a přípravky nebo základní farmaceutické výrobky a přípravky.

5. Ceny

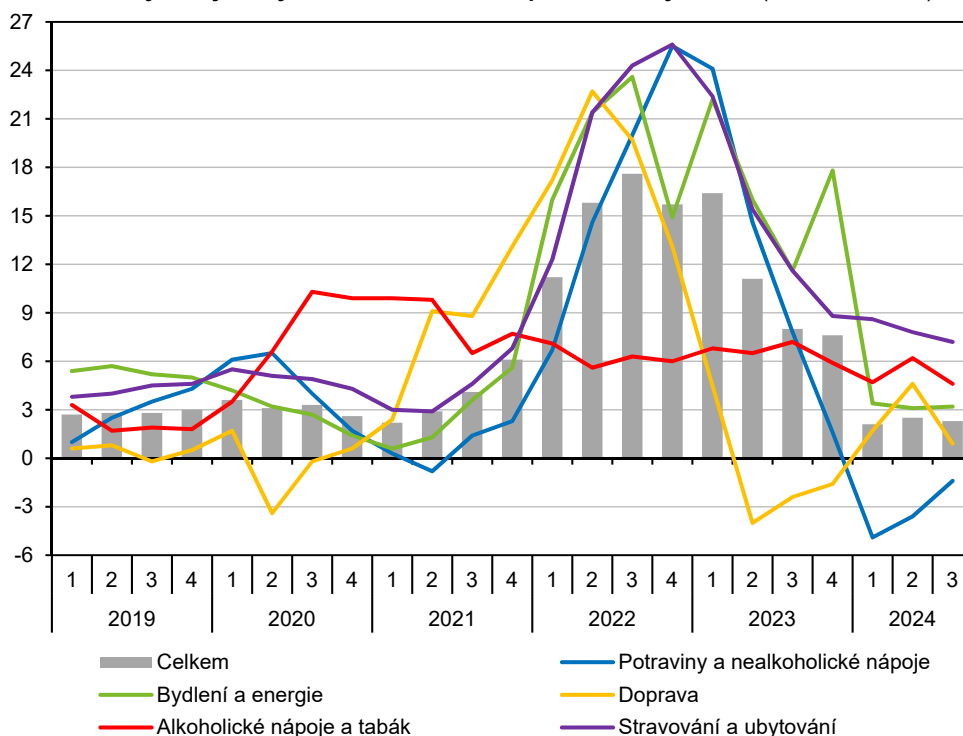
Růst celkové cenové hladiny ve 3. čtvrtletí zpomalil.

Celkový meziroční růst cenové hladiny (podle deflátoru HDP) ve 3. čtvrtletí zpomalil na 3,9 %. Mírně zrychlil meziroční přírůstek cen spotřeby (3,3 %), za čímž stála zejména ceny vládní spotřeby (4,1 %), zatímco cenová hladina spotřeby domácností rostla mírněji než v předchozím kvartálu (2,9 %). Mírnější byl meziroční přírůstek cen kapitálových statků (2,6 %), ačkoli dynamika samotných cen investic posílila na 1,9 %. Meziroční směnné relace zahraničního obchodu se zbožím a službami oslabily ve 3. čtvrtletí na 101,1 %. Směnné relace obchodu se zbožím dosáhly 100,9 %, zatímco u obchodu se službami to bylo 102,2 %. Mezičtvrtletně se celková cenová hladina zvýšila o 0,4 %. Cenová hladina u spotřeby byla vyšší o 1,0 %, u kapitálových výdajů o 0,5 % a mezičtvrtletní směnné relace dosáhly 99,4 %.

Meziroční růst spotřebitelských cen mírně zpomalil.

Meziroční přírůstek spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí 2024 mírně zpomalil oproti 2. kvartálu (2,5 %) a dosáhl 2,3 %. Nejvíce se na celkovém zmírnění přírůstku projevil nižší růst cen dopravy. Mírnější meziroční dynamiku ve srovnání se 2. čtvrtletím měly i ceny alkoholických nápojů a tabáku a odívání a obuvi. Naopak u cen potravin a nealkoholických nápojů se meziroční pokles výrazně zmírnil, což následně působilo proti zpomalení celkového růstu spotřebitelských cen. Celkově nejvíce k růstu cen přispíval vývoj v oddíle bydlení, voda, energie a paliva, kde zůstává dynamika stabilní, a dále ceny stravování a ubytování a alkoholických nápojů a tabáku. Jediný oddíl spotřebního koše, kde ceny meziročně klesaly, byly potraviny a nealkoholické nápoje. Mezičtvrtletně se index spotřebitelských cen ve 3. čtvrtletí zvýšil o 0,5 %, což je mírnější přírůstek než v předchozím kvartálu.

Graf č. 10 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

K meziročnímu růstu nejvíce přispívaly ceny bydlení a energií.

Vývoj cen bydlení a energií zůstává letos stabilní stejně jako jejich příspěvek k celkovému meziročnímu růstu spotřebitelských cen. Ve 3. čtvrtletí zde ceny meziročně vzrostly o 3,2 % a mezičtvrtletně se zvýšily o 0,5 %. V rámci oddílu zůstal největší meziroční přírůstek cen ostatních služeb souvisejících s bydlením (8,8 %), zatímco růst cen nájemného z bytu (6,6 %), běžné údržby a drobných oprav (4,4 %)

i elektrické a tepelné energie (3,5 %) mírně oslaboval. Imputované nájemné⁵⁷ se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšilo o 1,2 % a růst tak mírně posílil.

Ceny dopravy nejvíce ovlivňovaly celkové zpomalení meziročního přírůstku spotřebitelských cen.

Meziroční růst cen dopravy ve 3. čtvrtletí oslabil na 0,9 % (ze 4,6 % ve 2. kvartálu), což nejvíce ovlivnilo zpomalení celkového meziročního růstu spotřebitelských cen. Ceny dopravy mezičtvrtletně klesly o 1,6 %. Oslabení meziročního růstu cen dopravy souviselo především s vývojem cen pohonných hmot a olejů, které se propadly o 3,5 %. Výrazně méně tak rostly celkové náklady na provoz dopravních prostředků (2,2 %). Ceny dopravních služeb meziročně vzrostly o 4,3 %, zatímco ceny nákupů automobilů, motocyklů a jízdních kol meziročně klesly o 1,5 %.

Meziroční pokles cen potravin se zmírnil.

U potravin a nealkoholických nápojů došlo ve 3. čtvrtletí k výraznému zmírnění meziročního poklesu cen na 1,4 %. Šlo zčásti o srovnání se slabší základnou loňského roku. Mezičtvrtletně se ceny potravin a nealkoholických nápojů zvýšily o 0,5 %, což je slabší přírůstek než ve 2. kvartálu. Zmírnil se pokles cen u mléka, sýrů a vajec (-3,4 %), pekárenských výrobků a obilovin (-3,3 %), masa (-2,8 %) nebo ovoce (-1,3 %) a výrazněji rostly ceny olejů a tuků (7,3 %, zdražovalo máslo) i cukru a příbuzných výrobků (1,9 %). Z meziročního růstu do poklesu se ve 3. čtvrtletí dostaly ceny zeleniny (-1,4 %).

Ve směru posílení růstu cen působily ceny vzdělávání.

Spolu s nástupem nového školního roku došlo k úpravě ceníků školného, což se projevilo na posílení meziročního nárůstu cen vzdělávání na 8,2 %. Mezičtvrtletně se zde ceny navýšily o 3,5 %. Za tímto posílením stojí téměř výhradně zářijový skokový nárůst cen (meziměsíčně o 10,5 %). Mírně posílila také meziroční dynamika cen ostatního zboží a služeb⁵⁸ (3,6 %, mezičtvrtletně narostly ceny o 0,5 %) a z poklesu do mírného meziročního nárůstu se dostaly ceny bytového vybavení, zařízení domácnosti a oprav (0,6 %, mezičtvrtletně se zde ceny snížily o 0,2 %).

Dál výrazně rostly ceny některých služeb.

Výrazný meziroční růst panoval ve 3. čtvrtletí stále u cen stravování a ubytování (mírné oslabení na 7,2 %), kde došlo také k mezičtvrtletnímu navýšení o 1,2 %. Na celkový meziroční růst spotřebitelských cen měly přes oslabení dynamiky nadále výrazný vliv také ceny alkoholických nápojů a tabáku (4,6 %, mezičtvrtletně ceny rostly mírně – o 0,3 %). Ceny rekreací a kultury meziročně rostly o 3,4 %, přičemž za zvolněním tempa stály ceny dovolených s komplexními službami. Mezičtvrtletně se ale právě pod vlivem cen dovolených ceny rekreací a kultury zvýšily o 4,7 %. Meziroční růst cen odívání a obuvi dál zpomalil na 1,7 % a mezičtvrtletně zde došlo k poklesu o 1,2 %. Oproti službám (stravování a ubytování nebo dovolené s komplexními službami) je zde více patrný vliv zpomalené domácí poptávky po zboží. I v rámci oddílů rekreace a kultura je růst cen fyzického vybavení oproti službám utlumen. Ceny zdraví meziročně rostly o 3,9 % a mezičtvrtletně o 0,9 %. Ceny pošt a telekomunikací byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 0,8 % (mezičtvrtletně stagnovaly).

Meziroční růst spotřebitelských cen v EU zpomalil.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP)⁵⁹ v Evropské unii ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostl o 2,4 %. Přírůstek zpomalil oproti předchozím čtvrtletím. Vliv na zpomalení přírůstku měly zejména ceny dopravy, které na předchozí přírůstky navázaly ve 3. čtvrtletí poklesem o 0,1 %. Prohloubil se pokles cen telekomunikací (-1,8 %), které ale mají ve spotřebním koši malou váhu. Ceny v ostatních oddílech HICP rostly, nejvíce ceny alkoholických nápojů a tabáku (5,3 %) a ubytování a stravování (5,1 %). Výrazný přírůstek měly i ceny ostatního zboží a služeb (4,3 %). Posílil také meziroční

⁵⁷ Imputované nájemné vyjadřuje náklady vlastnického bydlení. Kromě samotných cen bydlení zahrnuje i náklady na výstavbu a renovace a další poplatky. Více na: <https://www.czso.cz/csu/czso/metodicka-poznamka-k-indexu-spotrebitelskych-cen-imputovane-najemne>.

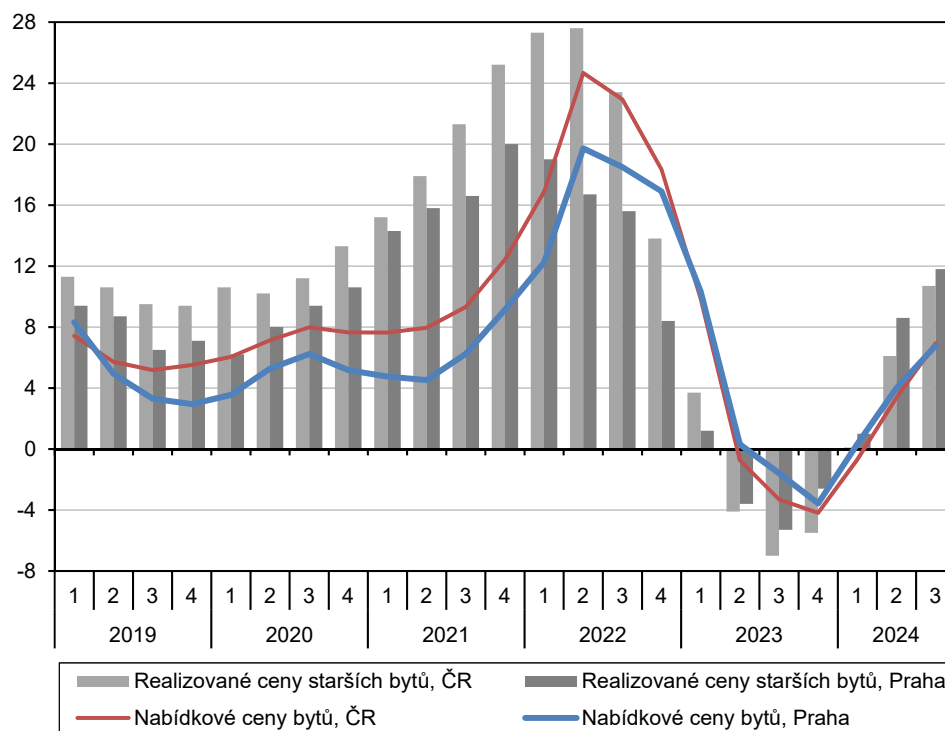
⁵⁸ Zahrnuje služby osobní péče a osobní potřeby a doplňky, sociální péči, pojištění a další finanční služby apod.

⁵⁹ Oproti indexu spotřebitelských cen, který ČSÚ pro českou ekonomiku sestavuje, HICP neobsahuje imputované nájemné, což bývá zdrojem rozdílů mezi HICP a Indexem spotřebitelských cen.

přírůstek cen bydlení a energií (2,7 % ze 1,4 % ve 2. čtvrtletí). Celkově k růstu HICP v EU nejvíce přispívají ceny služeb, jejichž dynamika na rozdíl od celkového indexu nezpomaluje. Nejvíce rostly ve 3. čtvrtletí spotřebitelské ceny v Rumunsku (5,3 %), Belgii (4,7 %) a Polsku (4,1 %). O méně než 1 % naopak vrostl HICP v Litvě (0,8 %), Finsku (0,9 %) a Irsku (0,9 %). Mezičtvrtletně se spotřebitelské ceny v EU zvýšily o 0,4 %. Výrazně se propadly ceny oděvů a obuvi (-7,3 %) a klesly ceny telekomunikací (-1,2 %). Výraznější meziroční přírůstky byly zaznamenány v oblasti rekreací a kultury (2,6 %) a ubytování a stravování (2,4 %). Nejsilněji ve 3. čtvrtletí mezičtvrtletně rostl HICP na Kypru a Maltě (shodně o 1,9 %) a dále v Chorvatsku (1,5 %). Mezičtvrtletní pokles byl zaznamenán v osmi zemích, nejvýrazněji v Itálii (-0,4 %), Španělsku (-0,4 %) a Rakousku (-0,3 %).

Graf č. 11 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Růst cen bytů výrazně zrychlil.

Nabídkové ceny bytů v Česku ve 3. čtvrtletí meziročně vzrostly o 6,9 %. Přírůstek zrychlil oproti předchozímu kvartálu a oživení na nemovitostním trhu dokládá i výrazné mezičtvrtletní tempo (3,2 %). Výrazněji posilovala dynamika nabídkových cen bytů mimo Prahu (meziroční přírůstek o 7,1 % a mezičtvrtletní o 3,7 %). Nabídkové ceny bytů v Praze meziročně vzrostly o 6,8 % a mezičtvrtletně o 2,6 %. Realizované ceny starších bytů měly od začátku roku ještě dynamičtější vývoj. V celém Česku se realizované ceny ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 10,7 % a mezičtvrtletně vzrostly o 4,0 %. Realizované ceny starších bytů v Praze přitom byly meziročně vyšší o 11,8 % a mezičtvrtletně o 3,7 %. Převis dynamiky realizovaných cen nad nabídkovými cenami se v posledních letech stal obvyklým jevem, který dokládá silnější pozici prodávajících při cenovém vyjednávání na nemovitostním trhu. Index realizovaných cen nových bytů v Praze ukazuje ve 3. čtvrtletí na meziroční růst o 1,7 % a mezičtvrtletní růst o 0,9 %.

Ceny průmyslových výrobců mezičtvrtletně klesly.

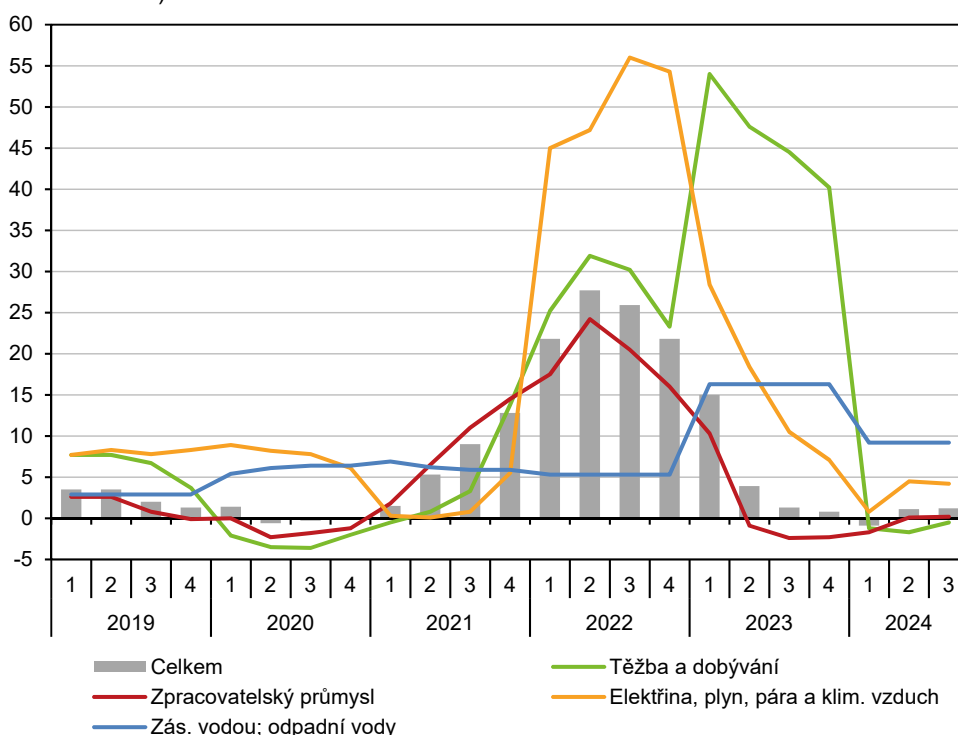
Ceny průmyslových výrobců ve 3. čtvrtletí 2024 meziročně vzrostly o 1,2 % a přírůstek se tak téměř nezměnil oproti předchozímu kvartálu. Mezičtvrtletně došlo k poklesu o 0,4 %. Nejvíce meziročně rostly ceny zásobování vodou a souvisejících služeb (9,2 %), které ale mezičtvrtletně stagnovaly. Ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu byly meziročně vyšší o 4,2 % a mezičtvrtletně se snížily

o 0,8 %. Meziročně klesaly jen ceny těžby a dobývání (-0,5 %), především pod vlivem cen zemního plynu (-26,2 %) a černého a hnědého uhlí a lignitu (-2,7 %).

Ceny ve zpracovatelském průmyslu mírně mezičtvrtletně klesaly.

Ceny výrobků a služeb zpracovatelského průmyslu meziročně téměř stagnovaly (0,2 %) a mezičtvrtletně se snížily o 0,3 %. Meziročně stále klesaly ceny u řady výrobků, které jsou závislé na základních surovinách, jako jsou například základní kovy (-2,6 %) nebo dřevo a dřevěné výrobky (-1,5 %) a výrobky z papíru (-0,5 %). Bylo u nich ale patrné zmírnění poklesu, protože vyprchával vliv srovnávací základny. Meziročně nižší byly i ceny potravinářských výrobků (-1,7 %) nebo kovodělných výrobků (-1,2 %) a rovněž strukturálně významných elektrických zařízení (-0,6 %). Naopak výrazně rostly ceny oprav, údržby a instalace strojů a zařízení (4,8 %), počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení (3,9 %), chemických látek a přípravků (3,8 %), motorových vozidel kromě motocyklů, přívěsů a návěsů (3,8 %), nápojů (3,4 %), oděvů (3,0 %) a usní (2,7 %) nebo strojů a zařízení (2,6 %).

Graf č. 12 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Ceny průmyslových výrobců v EU mezičtvrtletně vzrostly.

Meziroční pokles cen průmyslových výrobců v EU⁶⁰ se ve 3. čtvrtletí zmínil na -2,5 %. V meziročním poklesu stále setrvaly ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-7,4 %) a také ceny ve zpracovatelském průmyslu (-0,7 %). Meziročně rostly ceny těžby a dobývání (1,1 %). U většiny zemí EU ceny průmyslových výrobců meziročně stále klesaly, rozpětí dynamiky bylo ale veliké. Největší pokles mělo Slovensko (-18,6 %), Lucembursko (-10,2 %) a Lotyšsko (-6,4 %). Meziročně vyšší byly ceny v osmi zemích, nejvíce v Irsku (1,9 %), Portugalsku (1,6 %) a v Česku (1,2 %). Mezičtvrtletně se ceny průmyslových výrobců v EU zvýšily o 1,0 %. Výrazný mezikvartální přírůstek měly ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (5,9 %) a rostly také ceny těžby a dobývání (0,4 %). Naproti tomu pokles byl zaznamenán u cen ve zpracovatelském průmyslu (-0,4 %). Nejvíce mezičtvrtletně rostly ceny průmyslových výrobců v Bulharsku (4,8 %), Řecku (4,5 %) a Španělsku a na

⁶⁰ Bez cen zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

Slovensku (obě země shodně 3,5 %). Pokles byl zaznamenán v osmi zemích, největší ve Švédsku (-2,1 %), Finsku (-1,4 %) a Litvě (-0,6 %).

Ceny stavebních prací rostly meziročně stálým tempem.

Ceny stavebních prací si od začátku roku drží stálou meziroční dynamiku a dle odhadů byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 1,7 %. Jejich mezičtvrtletní přírůstek dosáhl 0,3 %. Ceny materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví se ve 3. čtvrtletí meziročně nezměnily a mezičtvrtletně klesly o 0,2 %.

Ceny tržních služeb se mezičtvrtletně snížily.

Po zpomalení meziroční dynamiky, ke kterému došlo ve 2. čtvrtletí, se dál přírůstek cen tržních služeb nezměnil a dosáhl ve 3. čtvrtletí 3,4 %. Mezičtvrtletně se ceny tržních služeb snížily o 0,5 %. K meziročnímu přírůstku nadále nejvíce přispívaly ceny služeb v oblasti nemovitostí (růst o 7,7 %), dále posílil vliv cen reklamních služeb a průzkumu trhu (10,0 %). Významný byl také příspěvek cen služeb v oblasti programování a souvisejícího poradenství (meziroční růst o 2,9 %) a právních a účetnických služeb (5,4 %) a dále také architektonických a inženýrských služeb (2,4 %), služeb v oblasti zaměstnání (9,3 %), poštovních a kurýrních služeb (3,1 %), pojištění, zajištění a penzijního financování (2,2 %), bezpečnostních a pátracích služeb (8,9 %) a úklidových služeb (5,9 %). Meziročně klesaly jen ceny skladování a podpůrných služeb v dopravě (-0,6 %).

Zmínil se propad cen zemědělské výroby. Ceny živočišné výroby meziročně rostly.

Ceny zemědělských výrobců (včetně ryb) ve 3. čtvrtletí meziročně klesly o 1,4 % a propad se tak opět výrazně zmínil (ceny klesaly o 17,2 % a 10,4 % v 1. a 2. čtvrtletí). Ceny rostlinné výroby ve 3. čtvrtletí byly meziročně nižší o 4,5 %, což je výrazně mírnější pokles než v předchozím kvartálu, a ceny živočišné výroby začaly meziročně růst (2,6 %). Méně hluboký byl pokles cen obilovin (-8,9 %, z toho pšenice -8,5 %, žito -15,2 %, ječmen -7,9 %, oves -0,4 % a kukuřice -12,5 %). Ceny průmyslových plodin meziročně vzrostly o 4,2 %, především pod vlivem cen olejnin (5,2 %, z toho semeno řepky +5,3 %, slunečnice -11,4 %, mák 8,7 %). Krmné plodiny meziročně zdražily o 11,0 %, ovoce o 32,4 % a vína o 10,7 %, ceny zeleniny a zahradnických produktů naopak klesly o 5,8 % a brambor o 21,3 %. V rámci živočišné výroby meziročně rostly ceny skotu (8,3 %), ale klesly ceny prasat a selat (-8,8 %) i drůbeže (-7,2 %). Ceny mléka byly meziročně vyšší o 10,5 % a u vajec pokračoval pokles (-14,1 %).

Ceny vývozu zboží rostly.

Ceny vývozu se ve 3. čtvrtletí meziročně zvýšily o 3,8 % a mezičtvrtletně vzrostly o 0,8 %. Vývoj kurzu koruny⁶¹ ve 3. čtvrtletí působil výrazně proinflačně na meziroční dynamiku cen. Meziročně nejvíce rostly ceny exportu v oblasti zásobování vodou a činností souvisejících s odpady a odpadními vodami (přírůstek zrychlil na 16,7 %). Mírně zpomalil, ale solidní tempo si udržel růst cen vývozu výrobků zpracovatelského průmyslu (4,1 %). V rámci této sekce nejvíce rostly ceny exportu nábytku (12,9 %), ostatních dopravních prostředků a zařízení (12,5 %), dřeva a výrobků z něj (8,0 %), chemických látek a přípravků (6,6 %), základních farmaceutických výrobků a přípravků (6,1 %) a motorových vozidel, kromě motocyklů (6,0 %). Klesly jen ceny koku a rafinovaných ropných výrobků (-11,9 %) a usní a souvisejících výrobků (-7,3 %). Meziročně se začaly zvyšovat ceny vývozu produktů zemědělství, lesnictví a rybařství (1,8 %), výrazně zmínil pokles cen vývozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-3,0 %) a také cen těžby a dobývání (-9,1 %).

Meziroční směnné relace byly ve 3. čtvrtletí kladné.

Ceny importu byly ve 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 2,7 % a mezičtvrtletně vzrostly o 1,0 %. Meziročně se zvyšovaly ceny výrobků zpracovatelského průmyslu (3,2 %). Nejvíce zdražovaly ostatní dopravní prostředky a zařízení (10,7 %) a nápoje (10,1 %), naopak hluboký pokles cen byl zaznamenán u dovozu koku a rafinovaných ropných

⁶¹ Podle údajů ČNB byl ve 3. čtvrtletí 2024 průměrný kurz koruny vůči euru 25,196 CZK/EUR. Ve 3. čtvrtletí 2023 to bylo 24,136 CZK/EUR. Kurz vůči dolaru též oslaboval. Ve 3. čtvrtletí 2024 činil průměr 22,939 CZK/USD. Ve stejném období roku 2023 to bylo 22,173 CZK/USD.

výrobků (-13,0 %). Meziročně vzrostly také ceny těžby a dobývání (3,0 %). Výrazný meziroční pokles cen přetrvával u dovozu produktů zemědělství, lesnictví a rybářství (-12,4 %) a u elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (-9,8 %, pokles se od začátku roku razantně zmírnil). Meziroční směnné relace zahraničního obchodu se zbožím dosáhly ve 3. čtvrtletí 101,0 %. Výrazně kladné byly směnné relace obchodu s produkty zemědělství, lesnictví a rybářství (116,2 %) a s elektřinou, plynem, párou a klimatizovaným vzduchem (107,5 %). Směnné relace obchodu s výrobky zpracovatelského průmyslu dosáhly 100,9 %. U těžby a dobývání byly naopak směnné relace výrazně záporné (88,3 %). Mezičtvrtletní směnné relace zahraničního obchodu dosáhly hodnoty 99,8 %.

6. Trh práce

Na trhu práce lze ve 3. čtvrtletí nalézt znaky mírného oživení, hlavně v oblasti mezd a firemních očekávání zaměstnanosti.

Meziroční růst kupní síly mezd se letos obnovil a ty tak začaly postupně eliminovat své hluboké ztráty z let 2022 i 2023.

Celkový počet pracovníků dosáhl rekordní úrovně. Proti roku 2019 přibýlo jak zaměstnanců, tak sebezaměstnaných.

K meziročnímu růstu zaměstnanosti přispívala ve 3. čtvrtletí všechna hlavní odvětví terciárního sektoru, nejvíce pak veřejné služby.

Pracovníků ve zpracovatelském průmyslu nadále ubývalo, pokles aktuálně

Na trhu práce se ve 3. čtvrtletí se zpožděním stále projevovaly dopady loňské stagnace výkonu ekonomiky, zároveň lze však nalézt i stopy jejího letošního mírného oživení. Růst zaměstnanosti zůstával slabý a zároveň dosti diferencovaný, situace v průmyslu byla nadále obtížná. Krátkodobá očekávání zaměstnanosti nicméně podnikatelé ve většině odvětví ekonomiky na konci letošního roku lehce vylepšili. Navzdory stále nejistým ekonomickým výhledům firmy ve zvýšené míře poptávaly levnější pracovní sílu ze zahraničí a souběžně pokračovala též integrace ukrajinských uprchlíků na pracovní trh v Česku, což zčásti řešilo dlouhodobější nedostatek volných pracovních sil v tuzemsku. Nezaměstnanost včetně její dlouhodobé složky zůstávala bez výraznějších změn na velmi nízké úrovni. Specifická situace v jednotlivých odvětvích se projevovала v různorodém růstu mezd, jeho nominální meziroční tempo letos kolísalo okolo 7 %. To při stabilizaci cenové hladiny v ekonomice vyústilo v poměrně svižný růst reálných mezd, jenž ve 3. čtvrtletí prostupoval již všemi hlavními odvětvími. Kupní síla zaměstnaneckých výdělků však stále dosahovala pouze úrovně z roku 2018.

Ve 3. čtvrtletí letošního roku, stejně jako na jeho samém počátku, celková zaměstnanost⁶² v Česku mezikvartálně stagnovala. Náznak rychlejšího oživení z 2. čtvrtletí (+0,5 %), patrný zejména v oblasti tržních služeb, se tak zatím nepotvrdil. I tak se ovšem počet pracovníků v národním hospodářství nacházel fakticky na rekordní úrovni (5,41 mil.). Proti maximální hodnotě z období poslední konjunktury (4. čtvrtletí 2018) byl vyšší o 0,7 %, z převážné části zásluhou rozvoje veřejných služeb. V meziročním pohledu celková zaměstnanost od konce protipandemických restrikcí nepřetržitě roste, aktuální tempo ve 3. čtvrtletí 2024 patří ovšem za celé toto období k nejslabším (+0,4 %⁶³). V něm se setrvačně projevuje vliv loňské stagnace výkonu celé ekonomiky. Růst počtu zaměstnanců i sebezaměstnaných se na rozdíl od předchozích tří let (kdyby se relativně rychleji zotavovalo drobné podnikání) již významně nelišil. Počty osob v obou těchto kategoriích mírně převyšovaly svou úroveň z roku 2019.

Meziroční růst celkové zaměstnanosti byl ve 3. čtvrtletí tažen veřejnými službami⁶⁴ (+2,1 %), jež postupně reagovaly na sílící poptávku související s dlouhodobějšími změnami ve věkové skladbě populace (ve vzdělávání, zdravotní a sociální péči). Mírně nižší růst registrovala ovšem všechna hlavní odvětví terciárního sektoru⁶⁵. Téměř ve všech z nich přispívali k vyšší zaměstnanosti také drobní podnikatelé. Výjimku tvořily informační a komunikační činnosti, v nichž sebezaměstnaných lehce ubylo a růst celkového počtu pracovníků se zmínil jen na 0,1 % (i tak zde však jejich stavy převýšily o více než desetinu úroveň z roku 2019). Nedařilo se naopak zpracovatelskému průmyslu, kde pracovníků ubylo již šestý kvartál v řadě, aktuálně o 1,6 %. To souviselo s recesí celého odvětví doprovázenou zesílenými nákladovými tlaky i oslabenou poptávkou v řadě tradičních exportních oborů (strojírenství, elektrotechnika, hutnictví)⁶⁶. V ostatním průmyslu byla situace příznivější, neboť růst zaměstnanosti v energetice, vodním i odpadovém hospodářství stačil kompenzovat

⁶² Údaje o zaměstnanosti vycházejí z pojetí národních účtů. Jsou vyjádřeny ve fyzických osobách a očištěny o sezónní vlivy. Na rozdíl od údajů z podnikové statistiky či z výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) zahrnují např. i odhad vlivu šedé ekonomiky.

⁶³ Zaměstnanost v Česku roste v posledních letech pomaleji než v EU. V celé Unii se ve 3. čtvrtletí 2024 meziročně zvýšil počet pracovníků o 0,7 % (stejně jako v tuzemsku šlo o jedno z nejnižších temp od jara 2021). Také v EU spočívalo těžiště růstu zaměstnanosti v terciární sféře – nejvíce se zvyšovala ve veřejných službách (+1,5 %) a dále v informačních a komunikačních činnostech (+1,4 %). Místa naopak ztrácel průmysl (-0,2 %) a zejména zemědělství, lesnictví a rybářství (5 %). Z jednotlivých států vzrostl celkový počet pracovníků nejvíce v Chorvatsku (+7,1 %) či Irsku (+3,6 %), z významných ekonomik ve Španělsku (+2,1 %) a v Itálii (+1,8 %). Počet pracovníků klesl jen v šesti vesměs menších zemích – zejména v Lotyšsku (-1,2 %) a Finsku (-1,1 %), ale též v Polsku (-0,7 %) či Rumunsku (-0,2 %), ve většině případů hlavně vinou nepříznivého vývoje v průmyslu. I velmi mírný celkový růst v Česku znamenal nejvyšší tempo v regionu střední Evropy. V Německu sice pracovníků celkově mírně přibýlo (+0,2 %), v samotném zpracovatelském průmyslu se ale jejich úbytek prohloubil na 1,2 %.

⁶⁴ Zahrnují odvětví Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

⁶⁵ Pracovníků přibýlo nejvíce v sekci ostatní služby (+2,3 %) zahrnující vedle kulturních, zábavních a rekreačních činností např. různé služby pro domácnosti (opravy výrobků, kadeřnické a kosmetické činnosti aj.). Zaměstnanost v této sekci, citelně postižená v období protipandemických restrikcí, ovšem stále mírně zaostávala za úrovní z roku 2019 (o 1,5 %).

⁶⁶ Pokles zaměstnanosti (vyjádřený ve fyzických osobách) nastal ve 3. čtvrtletí napříč takřka všemi zpracovatelskými obory. Výjimkou bylo potravinářství (3,4 %) a také chemický a kovodělný průmysl, kde se zaměstnanost stabilizovala.

<p>postihl skoro všechny obory.</p>	<p>prohlubující se útlum v oblasti těžby a dobývání. Rovněž ve stavebnictví počet pracovníků celkově stagnoval.</p>
<p>Počet odpracovaných hodin v ekonomice se v 1. pololetí mírně snižoval. Rozšiřovaly se zkrácené pracovní úvazky.</p>	<p>Celkový počet odpracovaných hodin v ekonomice, jenž letos v 1. pololetí mírně klesal, se ve 3. čtvrtletí opět vrátil k meziročnímu růstu (+1,4 %). Nejvíce vzrostl v uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství, dále ve stavebnictví a zejména v oblasti nemovitostí (+3,1 %), kde také výrazněji převyšoval tempo růstu zaměstnanosti ve fyzických osobách (to zde dosáhlo jen 0,4 %). V 1. pololetí 2024 i po většině loňského roku tomu ale bylo ve většině odvětví naopak. Mohly se zde projevit nižší potřeba přesčasové práce v některých odvětvích zasažených recesí, rozšiřování zkrácených pracovních úvazků⁶⁷ (související s rostoucí zaměstnaností žen podpořenou integrací uprchlic z Ukrajiny i s loni zavedeným daňovým zvýhodněním zkrácených úvazků) či pokles počtu osob pracujících na dohody⁶⁸ (vlivem legislativních změn snižujících pro zaměstnance finanční výhodnost těchto forem práce a naopak zvyšující se administrativní náročnost pro firmy).</p>
<p>Zvýšil se počet lidí kombinujících více zaměstnání.</p>	<p>Se zvyšující se rolí zkrácených úvazků souvisí i rostoucí podíl osob pracujících ve dvou zaměstnáních. Zatímco ve 2. čtvrtletí 2023 bylo takto zaměstnáno 2,7 % pracovníků, o rok později rekordních 3,2 %⁶⁹. Zhruba polovina z tohoto nárůstu připadá na osoby vykonávající dvě různé zaměstnanecké pozice, zbylá část pak na podnikatele, kteří „doplňkově“ působí také v zaměstnanecké pozici. Vedle těchto posunů probíhají i dlouhodobější strukturální změny zaměstnanosti. Se zvyšující se vzdělaností pracovní síly roste i počet lidí působících v kategorii specialistů (dle údajů VŠPS ve 3. čtvrtletí 2024 meziročně o 6 %). V letošním roce došlo také k navýšení u technických a odborných pracovníků či pracovníků se službách a prodeji (shodně o 5 %). Naopak pokračoval pokles v kategorii úředníků, z významné části vlivem rozvoje digitalizace v oblasti tržních i veřejných služeb.</p>
<p>Pokračoval dlouhodobý růst počtu specialistů.</p>	<p>Se zvyšující se rolí zkrácených úvazků souvisí i rostoucí podíl osob pracujících ve dvou zaměstnáních. Zatímco ve 2. čtvrtletí 2023 bylo takto zaměstnáno 2,7 % pracovníků, o rok později rekordních 3,2 %⁶⁹. Zhruba polovina z tohoto nárůstu připadá na osoby vykonávající dvě různé zaměstnanecké pozice, zbylá část pak na podnikatele, kteří „doplňkově“ působí také v zaměstnanecké pozici. Vedle těchto posunů probíhají i dlouhodobější strukturální změny zaměstnanosti. Se zvyšující se vzdělaností pracovní síly roste i počet lidí působících v kategorii specialistů (dle údajů VŠPS ve 3. čtvrtletí 2024 meziročně o 6 %). V letošním roce došlo také k navýšení u technických a odborných pracovníků či pracovníků se službách a prodeji (shodně o 5 %). Naopak pokračoval pokles v kategorii úředníků, z významné části vlivem rozvoje digitalizace v oblasti tržních i veřejných služeb.</p>
<p>Počet cizinců v zaměstnaneckém postavení vystoupal na rekordních 849 tis. Jejich meziroční přírůstek ale zvolnil, neboť ubylo pracovníků ze střední Evropy. Zrychlil naopak příliv osob z některých asijských států.</p>	<p>Dlouhodobě omezený rezervoár volných pracovních sil v Česku (vlivem demografického stárnutí i nízké porodnosti) i silící tlak firem na optimalizaci výrobních nákladů stimulovaly rostoucí poptávku tuzemských zaměstnavatelů po pracovnících ze zahraničí. Snadnějšímu zaměstnávání cizinců pomáhají legislativní změny snižující administrativní náročnost v této oblasti. To se týká jak ukrajinských občanů⁷⁰, tak i cizinců z dalších, nejen hospodářsky méně vyspělých zemí mimo EU⁷¹. Dlouhodobý příliv zahraničních pracovníků do Česka tak pokračoval. Počet pracujících cizinců v Česku nicméně rostl letos mírně pomalejším tempem než loni, např. v dominantní skupině zaměstnanců jich letos na konci listopadu bylo rekordních 849 tis. (meziročně +19 tis., za dva roky +49 tis.)⁷². Nejvíce meziročně přibylo občanů Ukrajiny (+17 tis. na 306 tis., z toho ženy +13 tis., na 165 tis. žen), řádově méně z Ruska a Vietnamu. Relativně rychle vzrostl i počet občanů Filipín (o polovinu), Číny, Indie, Bangladéše a Egypta (shodně zhruba o pětinu). Naopak ubylo pracovníků ze střední Evropy – především Poláků (–5,6 tis., resp. o 11 %) a Maďarů a také z Balkánu (Rumunů, Bulharů). Veškerých cizinců v zaměstnaneckém postavení přibylo jen díky ženám, počet mužů pouze stagnoval (na 484 tis.). Z pohledu krajů vzrostl meziročně počet cizinců nejvíce v Praze</p>

⁶⁷ Dle údajů z VŠPS vzrostl v Česku ve 2. čtvrtletí 2024 podíl osob ve věku 15 až 74 let pracujících na zkrácené úvazky meziročně o 1,1 p. b., na rekordních 8,9 %. Hned po Dánsku jde o nejméně výraznější nárůst v rámci EU. Mezi ženami ve věku 25 až 49 let jich touto formou pracovalo již 13,1 %. To bylo sice stále skoro o polovinu méně než v EU, avšak v rámci zemí, jež do Unie vstoupily až po roce 2000, mělo aktuálně vyšší podíl takto pracujících žen jen Estonsko (15,9 %) a Malta (13,9 %).

⁶⁸ Dle experimentální statistiky ČSÚ klesl ve 3. čtvrtletí 2024 počet osob pracujících na dohodu o provedení práce meziročně o 6 % a počet jimi odpracovaných hodin o 13 % (snižoval se přitom ve všech dosavadních letošních kvartálech). Poznámka: osoby pracující na dohody současně u více zaměstnavatelů jsou zahrnuty vícenásobně (tj. samostatně u každého zaměstnavatele).

⁶⁹ V celé EU mělo ve 3. čtvrtletí dvě zaměstnání 4,1 % pracovníků. Mezi členskými státy měly nejvyšší podíl takto zaměstnaných Nizozemsko a Dánsko (10 %), nadprůměrný byl také v severských zemích a Pobaltí.

⁷⁰ Skoro čtyři pětiny veškerých občanů Ukrajiny (resp. 67 % mužů a 88 % žen) působících v ČR v zaměstnaneckém postavení nepotřebovalo na konci 3. čtvrtletí 2024 oprávnění k zaměstnání (pracovní povolení, zaměstnanecké či modré karty).

⁷¹ Od 1. července 2024 nově nepotřebují v Česku pracovní povolení ani zaměstnanecké karty cizinci z některých ekonomicky vyspělých zemí mimo EU (USA, Velká Británie, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Japonsko, Jižní Korea, Izrael a Singapur).

⁷² Vedle toho evidovalo MPO ve stejném období 127 tis. cizích státních příslušníků s živnostenským oprávněním v Česku. K jejich meziročnímu růstu (+10 %) skoro ze dvou třetin přispěli Ukrajinci, jichž v Česku podnikalo 40 tis. Mezi podnikajícími cizinci se na rozdíl od cizinců v zaměstnaneckém postavení častěji vyskytují lidé v Česku dlouhodobě usazení (např. Vietnamci).

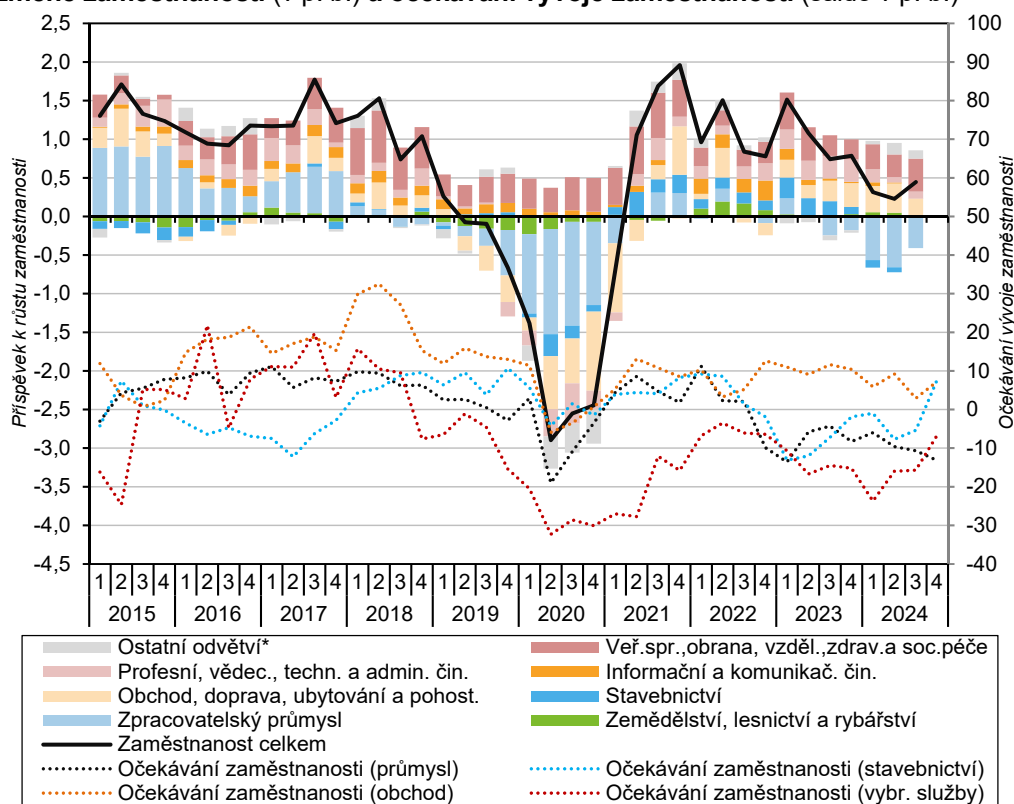

(+7,7 %) a Olomouckém kraji (+5,9 %). Letos na konci listopadu tak připadla skoro třetina všech v Česku zaměstnaných cizinců (v evidenci úřadů práce) na Prahu a spolu se středními Čechami pak bezmála polovina.

Míra zaměstnanosti letos mírně rostla, výhradně díky ženám.

Míra zaměstnanosti (15 až 64letých) se na rozdíl od loňska letos v Česku meziročně mírně zvyšovala. Ve 3. čtvrtletí dosáhla 75,7 % (+0,4 p. b.). Za růstem stály pouze ženy, jejichž zaměstnanost posílila o 1,4 p. b. (na 69,8 %). U mužů kvůli složité situaci v tradičních výrobních odvětvích klesla i o 0,4 p. b. (81,4 %). Dle aktuálních dat za 2. čtvrtletí 2024 byla celková míra zaměstnanosti v Česku mezi státy EU osmá nejvyšší, když unijní průměr převyšovala o 4,4 p. b. Mezi středoevropskými státy mělo vyšší zaměstnanost než v tuzemsku pouze Německo (o 2 p. b.). Relativně vysoké zaměstnanosti v Česku pomáhá silná míra participace mužů (v rámci EU třetí nejvyšší po Nizozemsku a Maltě) a z pohledu věku skupina 40 až 59 let. Naopak zaměstnanost žen řadí Česko spíše do unijního průměru a pod ním dlouhodobě a zřetelně setrvává participace pracovníků do 25 let (obou pohlaví).

Graf č. 13 Celková zaměstnanost (meziročně v %), příspěvky odvětví k meziroční změně zaměstnanosti (v p. b.) a očekávání vývoje zaměstnanosti (saldo v p. b.)

* Těžba a energetika; Peněžnictví a pojišťovnictví; Činnosti v oblasti nemovitostí; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.
Poznámka: Saldo očekávání vyjadřuje rozdíl v p. b. mezi kategoriemi růst versus pokles zaměstnanosti v nejbližších třech měsících. Údaje jsou sezónně očištěny a vztahují se k druhému měsíci daného čtvrtletí.
Zdroj: ČSÚ (národní účty), Eurostat (konjunkturální průzkumy).

Krátkodobá očekávání podniků v oblasti zaměstnanosti se na konci roku mírně zlepšila. Lehký optimismus zavládl v obchodu i stavebnictví.

Krátkodobá očekávání podniků v oblasti vlastní zaměstnanosti⁷³ zůstávají v tuzemsku (stejně jako po celý loňský rok) lehce negativní. Ta se i přes mírný růst výkonu ekonomiky letos v létě nacházela blízko tříletému minimu. Na konci roku nicméně došlo ke zlepšení (ve všech hlavních odvětvích vyjma průmyslu). Mírný optimismus tak zavládl v obchodu i stavebnictví, kde v tříměsíčním horizontu plánovalo nabírat zaměstnance 18 %, resp. 10 % podniků. Oproti tomu ve službách, i přes citelné meziroční zlepšení, převažoval podíl firem, které chtějí pracovníky propouštět (21 %) nad těmi, co očekávají jejich nabírání (14 %). Ještě složitější situace panovala v průmyslu, kde předpokládalo růst zaměstnanosti jen 6 % podniků. Stav

⁷³ Není-li uvedeno jinak, jsou dále použity sezónně očištěné údaje.

Nedostatek pracovníků dále sužuje hlavně stavební podniky.	na úrovni dílčích odvětví v rámci průmyslu i služeb se přirozeně odlišoval ⁷⁴ . Podíl podniků, pro něž představuje nedostatek pracovní síly jednu z významných růstových bariér ⁷⁵ , byl letos v listopadu v řadě odvětví (stavebnictví, služby) meziročně vyšší. Nejvýrazněji pociťují tento problém aktuálně firmy ve stavebnictví (40 %), kde jde s drobnými přerušeními o klíčovou bariéru již více než pět let. Méně napjatá situace byla v průmyslu (18 %) a ve službách (15 %).
Obecná míra nezaměstnanosti letos mírně kolísala na nízké úrovni. Příznivý byl i vývoj dlouhodobé nezaměstnanosti.	Navzdory problémům některých zejména průmyslových podniků se obecná míra nezaměstnanosti ⁷⁶ za poslední rok významně nezvýšila, spíše lze hovořit o jejím kolísání, zejména u žen. Propuštěné pracovníky z některých útlumových oborů totiž dokázaly z velké míry vstřebat rozvíjející se služby. Sezónně očištěná míra nezaměstnanosti (15–64letých) dosáhla letos v říjnu 2,7 % (muži 2,5 %, ženy 3,0 %) ⁷⁷ . Nevzrostl ani počet dlouhodobě nezaměstnaných – ti se na celkovém počtu lidí bez práce ve 3. čtvrtletí podíleli jen 25 %, (to je z dlouhodobého i mezinárodního kontextu podprůměrná hodnota). Velikost potenciální pracovní rezervy (tj. ekonomicky neaktivních osob práci nehledajících, ale uvádějících ochotu pracovat) se sice ve 3. čtvrtletí meziročně mírně zvýšila (na 92 tis. osob) ⁷⁸ , z dlouhodobé perspektivy však zůstává nízká. To sice představuje nezanedbatelný problém pro řadu zaměstnavatelů, na druhou stranu jde ovšem také o pozitivní signál naznačující, že rozsah skryté nezaměstnanosti (ve formě „úniku“ do ekonomické neaktivity) není na tuzemském pracovním trhu aktuálně významný.
Registrovaných volných pracovních míst na ÚP meziročně mírně ubylo, a to vesměs napříč kvalifikačními třídami.	Setrvalý stav tuzemského trhu práce potvrzují i údaje MPSV. Počet uchazečů o práci odpovídá letos běžnému sezónnímu průběhu, meziročně je ale mírně vyšší. Na konci října činil sezónně neočištěný podíl nezaměstnaných (dosažitelní uchazeči o práci k celkové populaci 15–64letých) 3,8 % (+0,3 p. b.), u mužů 3,4 %, u žen 4,3 %. Vyšší nezaměstnanost (nad 6 %) zaznamenalo jen sedm okresů (výhradně v Ústeckém a Moravskoslezském kraji). Roste aktivita Úřadu práce – během října bylo jeho prostřednictvím v Česku umístěno 27,4 tis. uchazečů o zaměstnání, meziročně o 9,9 tis. více (letos v září: analogicky rekordních 31,8 tis. +14,2 tis.). Celkově našlo novou práci 31,4 tis. osob. Potvrdí-li se trend i dále, mohlo by to naznačovat, že pracovní fluktuace, jež je v Česku tradičně nízká, se může zvyšovat. Celkový počet registrovaných volných pracovních míst (skrže ÚP) letos meziročně mírně klesal (napříč kvalifikačními třídami ⁷⁹), v říjnu jich bylo nabízeno 266 tis ⁸⁰ (–15 tis.) a již jedenáct měsíců v řadě jde
Počet osob umístěných na trh práce prostřednictvím ÚP se zvyšoval.	

⁷⁴ Převažující negativní očekávání zaměstnanosti vyjádřily (dle šetření z listopadu 2024) podniky v 90 % zpracovatelských průmyslových oborů. Nejhorší vyhlídky měly hutnictví, elektronický průmysl, oděvnictví a výroba nápojů. Naopak pozitivní perspektivy přetrvávaly pouze ve výrobě kolejových dopravních prostředků, potravinářství a obuvnickém průmyslu.

Ve službách převažovala negativní očekávání v necelé polovině dílčích odvětví. Nejvíce byla patrná v tvůrčích, uměleckých a zábavních činnostech, ve veterinárních činnostech, vodní i letecké dopravě, vydavatelství, s odstupem pak v peněžnictví, pozemní dopravě či cestovních agenturách. Naopak optimismus převládá v poštovních a kurýrních činnostech, pojišťovnictví, právních a účetnických činnostech, vědě a výzkumu, pracovních agenturách a většině oborů informačních a komunikačních činností.

⁷⁵ Podniky mohly uvést více bariér současně.

⁷⁶ Není-li uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje o mírách nezaměstnanosti z VŠPS (dle metodiky ILO) a jsou očištěny o sezónní vlivy.

⁷⁷ Nízká nezaměstnanost přetrvává rovněž v EU – letos v říjnu dosáhla ve skupině 15 až 74letých 5,9 % (v eurozóně 6,3 %). Mezi měsíci se sice podruhé v řadě nezměnila, avšak meziročně byla lehce nižší – o 0,2 p. b. (resp. 0,3 p. b.), zejména díky zlepšení u žen. Jejich nezaměstnanost činila 6,1 % (u mužů klesla v Unii na 5,7 %). Celková nezaměstnanost v EU je v dostupné řadě od roku 2000 nejnižší a proti počátku roku 2008 je příznivější o 1 p. b. (v EU i eurozóně). Celková nezaměstnanost v Česku (2,6 %) byla nepřetržitě již osm let nejnižší v Unii – aktuálně před Maltou (3,0 %), Polskem (3,1 %), Německem (3,4 %) a Nizozemskem (3,7 %). Výsadní postavení mělo Česko tradičně díky mužům (2,4 %). Ale i u žen, kde nezaměstnanost tradičně více kolísá, dosáhla aktuálně lehce nižší úrovně než v tuzemsku (2,9 %) jen Malta. Ve 12 členských státech celková nezaměstnanost meziročně vzrostla – nejvíce v Estonsku (z 6,2 % na 8,1 %), jež bojuje s dozvuky hospodářské recese z předchozích dvou let, dále ve Slovinsku (+1,4 p. b.) a Finsku (+1,3 p. b.). Naopak zlepšení nastalo hlavně na jihu – zejména v Itálii (ze 7,8 % na 5,8 % – nejnižší úroveň od roku 2007), Kypru a v Chorvatsku (–1,2 p. b.), Řecku (–1,0 p. b.) a Španělsku, kde došlo k poklesu o 0,7 p. b., i tak zde byla nezaměstnanost nejvyšší v EU (11,2 %), a to u mužů i žen. Příznivé postavení má Česko i v nezaměstnanosti osob do 25 let, neboť dlouhodobě patří do třetiny zemí Unie s nejnižší nezaměstnaností mladých. Ta aktuálně v tuzemsku dosahovala 10,4 % (v EU 15,2 %) a více než 20% nezaměstnanost sužovala hned sedm členských zemí – zejména státy jižního křídla eurozóny, ale také Rumunsko a Švédsko.

⁷⁸ Pouze šestina z tohoto počtu je ovšem schopna nastoupit bezprostředně do práce. Významnou část pracovních rezerv totiž tvoří studenti a ženy na rodičovské dovolené.

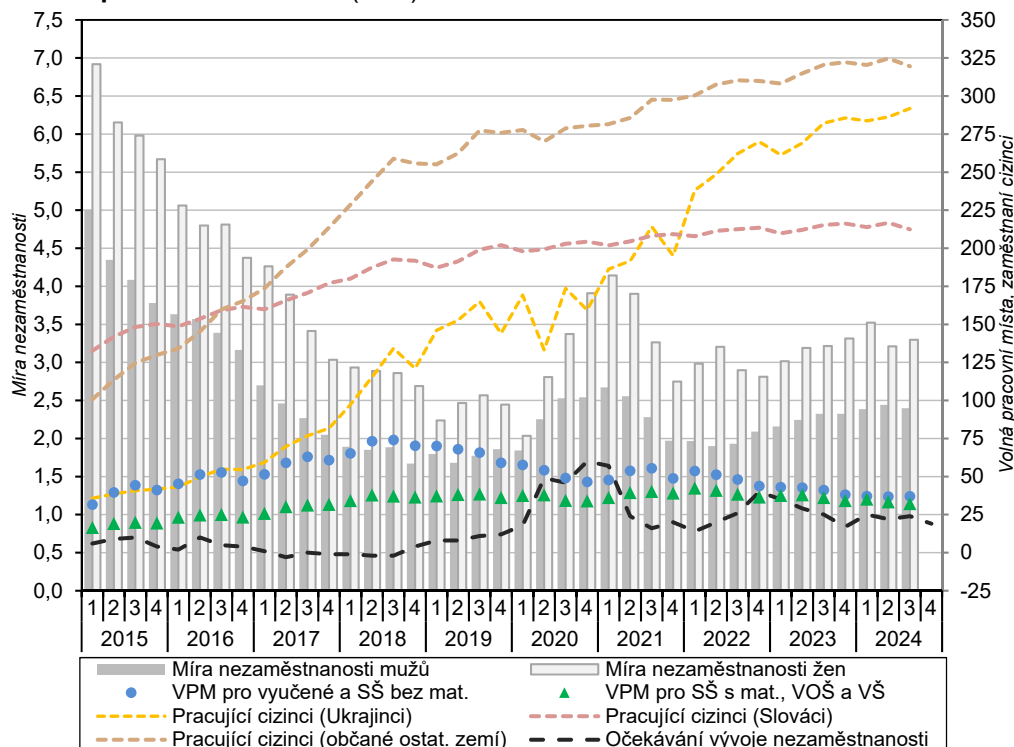
⁷⁹ Výjimkou byla jen místa pro uchazeče bez vzdělání, jichž přibýlo o 4 tis. a na celkové nabídce míst se podílely 8 % (spolu s pozicemi pro osoby se základním vzděláním pak 74 %).

⁸⁰ Jen menší část míst lze považovat za aktivní – méně než půl roku bylo na ÚP inzerováno jen 122 tis. míst (46 % z celku). Dle experimentální statistiky ČSÚ (šetření u podniků od roku 2020) byla ve 3. čtvrtletí 2024 nabídka tuzemských firem odhadnuta na 107 tis. volných míst (jedná se jen o místa v pracovním poměru, nejde o přechodná zaměstnání, např. různé typy dohod). Počet míst se

o nižší počet, než je všech uchazečů o práci (nyní 289 tis.). Obavy lidí z růstu nezaměstnanosti (vyjádřené v rámci konjunkturálních průzkumů) klesly letos na jaře nejnižší od nástupu pandemie. Následně sice mírně posílily, avšak ani po zbytek roku svůj dlouhodobý průměr významně nepřekračovaly.

Graf č. 14 Obecná míra nezaměstnanosti (v %, věk 15 až 64 let), očekávání vývoje nezaměstnanosti ze strany domácností* (v p. b.), volná pracovní místa a pracující cizinci v pozici zaměstnanců (v tis.)**

Pozn.: Míry nezaměstnanosti jsou sezónně očištěny. VPM = volná pracovní místa (stav na konci čtvrtletí)
 *Sezónně očištěné saldo očekávání nezaměstnanosti v nejbližších 12 měsících (rozdíl mezi procentuální četností odpovědí domácností, růst a pokles vyjádřené v procentních bodech). Vztahuje se k prostřednímu měsíci daného čtvrtletí.
 **Počet cizinců v postavení zaměstnanců evidovaných na úřadech práce v ČR na konci příslušného čtvrtletí.
 Zdroj: ČSÚ (VŠPS, konjunkturální průzkum), MPSV (VPM registrovaná na úřadech práce v ČR, zaměstnaní cizinci)

Meziroční růst průměrných mezd od počátku letošního roku mírně kolísá a ve 3. čtvrtletí dosáhl 7 %. Existují významné faktory působící ve směru vyššího růstu mezd, ale i ty s opačným efektem.

Ve 3. čtvrtletí dosáhla průměrná hrubá měsíční nominální mzda zaměstnance v národním hospodářství 45 412 korun a meziročně vzrostla o 7,0 %. Náznak zvolňování tempa, jenž byl patrný ve 2. čtvrtletí, se nyní nepotvrdil, neboť dynamika mezd od počátku roku spíše mírně kolísá. Mezikvartální tempo mezd (po sezónním očištění) dokonce lehce vzrostlo (na +1,9 %, nejvíce za posledních pět čtvrtletí). Významně se zvýšily rozdíly v dynamice průměrných mezd vyjádřených na přepočtené (FTE) a fyzické osoby. Vlivem rozšiřování zkrácených úvazků (kvůli finanční podpoře státu i daňovým optimalizacím) vzrostla mzda na fyzické osoby ve 3. čtvrtletí meziročně jen o 6,4 %. Evidenční počet zaměstnanců (FTE) se zvýšil o 0,2 %, dle fyzických osob ale o 0,7 %. Mzdový růst v ekonomice tlumila sílící potřeba úspor v rozpočtové sféře i rostoucí počet zahraničních pracovníků ze „třetích zemí“. Ti nezřídka pracují na nízkokvalifikovaných pozicích⁸¹ a jejich výdělky tudíž zpravidla nedosahují úrovně občanů ČR. Naopak ve směru růstu nominální mzdy stále působila dosud relativně vysoká poptávka podniků po pracovní síle v některých odvětvích či zvýšený tlak zaměstnanců pramenící i z napjatých rodinných rozpočtů vlivem stále vysokého růstu cen některých položek spotřebního koše i jiných výdajů (splátky hypoték).

meziročně zvýšil o 9 % (mírně dosud rostl ve všech letošních kvartálech). Aktuálně se zvýšila zejména nabídka míst ve veřejných službách (napříč odvětvími), dále v obchodě, cestovním ruchu, v administrativních a podpůrných činnostech. Stejně jako po celý loňský rok naopak klesl počet míst v průmyslu a v odvětví dopravy a skladování. Letos navíc klesala i nabídka pozic ve stavebnictví.

⁸¹ Např. v roce 2023 působilo v Česku v nejkvalifikovanějších třídách zaměstnanosti (vedoucí a řídicí pracovníci, specialisté, techničtí a odborní pracovníci) pouze 13 % ze všech cizinců ze států mimo EU, 24 % ze všech cizinců ze zemí EU, ale 44 % z veškerých zaměstnanců s českým občanstvím.

Dynamičtější mzdový růst v řadě odvětví umožňovala i přetrvávající vysoká míra zisku podniků.

Poprvé po pěti letech vzrostla meziročně reálná mzda ve všech odvětvových sekcích.

Díky zklidnění cenové hladiny v ekonomice pokračoval očekávaný růst reálné mzdy, ve 3. čtvrtletí činil meziročně 4,6 % (za 1. až 3. čtvrtletí 4,5 %). Reálná mzda se ve 3. čtvrtletí 2024 navýšila ve všech odvětvových sekcích, což nastalo naposledy přesně před 5 lety. Růst reálných mezd v ekonomice tak letos pozvolna umazává výrazný meziroční propad reálné kupní síly zaměstnanců let 2022 i 2023 (reálně se však zatím průměrná mzda nachází stále pouze na úrovni roku 2018). Růst kupní síly mezd je letos tlumen mírným zvýšením daňového zatížení práce (např. znovuzavedení zaměstnaneckých odvodů na nemocenské pojištění) schváleným v rámci vládního konsolidačního balíčku.

Relativně nejvíce vzrostly ve 3. čtvrtletí průměrné mzdy v oblasti nemovitostí a vyspělých podnikových služeb.

Souhrnné tempo růstu průměrné mzdy zakrývá tradičně velmi různorodý vývoj na úrovni jednotlivých oborů podniků či organizací. Nejvyššího meziročního růstu dosáhly ve 3. čtvrtletí mzdy v malém odvětví činností v oblasti nemovitostí (14,4 %), což spolu s jejich svižným růstem v letech 2022 i 2023 vedlo k tomu, že jejich aktuální úroveň se těsně přiblížila celé ekonomice. Svižně rostly i mzdy v profesních, vědeckých a technických činnostech (10,1 %) a obdobně jako v předchozím odvětví jejich tempo v letošním roce zrychlovalo a bylo doprovázeno i nadprůměrným růstem zaměstnanosti. To platilo rovněž o malých odvětvích energetiky a vodního i odpadového hospodářství, v nichž se ve 3. čtvrtletí mzdy zvedly o více než 9 %. Z pokračujícího zotavování příjezdového cestovního ruchu těžilo ubytování, stravování a pohostinství (růst zaměstnanců: 6,1 %, mzdy: 9,2 %), stále však šlo jednoznačně o odvětví s nejnižší úrovní mezd (28,2 tis. korun, pouze třetina oproti informačním a komunikačním činnostem).

Růst mezd v ekonomice byl nadále tlumen potřebou rozpočtových úspor ve veřejných službách.

Obdobně jako v předchozích dvou letech se zvyšovaly podprůměrně mzdy v odvětvích s významnou rolí veřejného sektoru. Výjimkou je letos zdravotní a sociální péče, kde výdělky ve 3. čtvrtletí posílily v průměru o 9,2 %⁸². Ve vzdělávání (+3,7 %) i veřejné správě vč. obrany a soc. zabezpečení (+3,4 %) byl jejich růst nejnižší ze všech hlavních odvětví (ve veřejné správě byl navíc doprovázen i mírným poklesem zaměstnanosti, v rámci celého sektoru služeb aktuálně dosti ojedinělým). Slabě rostly výdělky i v ostatních činnostech služeb (5,2 %), v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech (5,6 %) a také v zemědělství a lesnictví (5,5 %) – vždy jde zároveň o odvětví s nižší mzdovou úrovní.

Tempo růstu mezd ve zpracovatelském průmyslu zvolňovalo.

Ve zpracovatelském průmyslu se mzdy ve 3. čtvrtletí zvýšily o 6,7 % (jejich tempo ale v průběhu roku zvolňovalo a počet zaměstnanců stejně jako loni ubýval). Z větších oborů se zde vymykalo potravinářství (zaměstnanci: +2,7 %, mzda: +7,7 %). Nejvíce vzrostly výdělky v elektrotechnice (+8,9 %), nejméně ve výrobě motorových vozidel (5,4 %, ale v úhrnu od počátku roku 8,4 %). V těžbě a dobývání byl mzdový růst mírně podprůměrný (6,0 %), což spolu s prohlubujícím se poklesem počtu zaměstnanců vedlo ve 3. čtvrtletí k tomu, že zde jako v jediném odvětví klesl objem vyplacených mezd (-0,8 %). Stavebnictví se oproti průmyslu dařilo lépe, a to jak u průměrných mezd (růst o 8,6 %), tak počtu zaměstnanců (-0,2 %, ve středních a větších stavebních podnicích se však tempo poklesu zaměstnanosti blíží průmyslu). Dynamiku mezd ve stavebnictví ovlivňuje i chronický nedostatek kvalifikované pracovní síly, celková úroveň výdělků je zde i tak stále zřetelně podprůměrná (40,1 tis. korun). Ve váhově nejvýznamnějším odvětví služeb – obchodu – mzdový růst ve 3. čtvrtletí zrychlil na 7,8 % (při mírném růstu zaměstnanosti). Podobné mzdové tempo i úroveň (42 tis. korun) měla i doprava a skladování (ovšem při rozdílném vývoji počtu zaměstnanců: -0,9 %). V odvětvích s nejvyšší mzdovou hladinou rostly výdělky relativně pomaleji: finančnictví (5,4 %), informační a komunikační činnosti (+6,0 %).

V těžbě a dobývání se jako v jediném odvětví ve 3. čtvrtletí meziročně snížil objem vyplacených mezd.

V odvětvích s nejvyšší mzdovou hladinou rostly letos mzdy relativně pomaleji.

Mzdový růst v Praze během roku 2024 mírně

Meziroční mzdový růst mezi kraji se letos ve 3. čtvrtletí pohyboval od 6,0 % (Kraj Vysočina, Plzeňský kraj) po 7,7 % (Pardubický kraj). Ve srovnání s tempem v 1. až 3. čtvrtletí 2024 byl

⁸² Od ledna 2024 zde došlo k úpravám tarifů a u velké části zaměstnanců se zvýšily osobní příplatky.

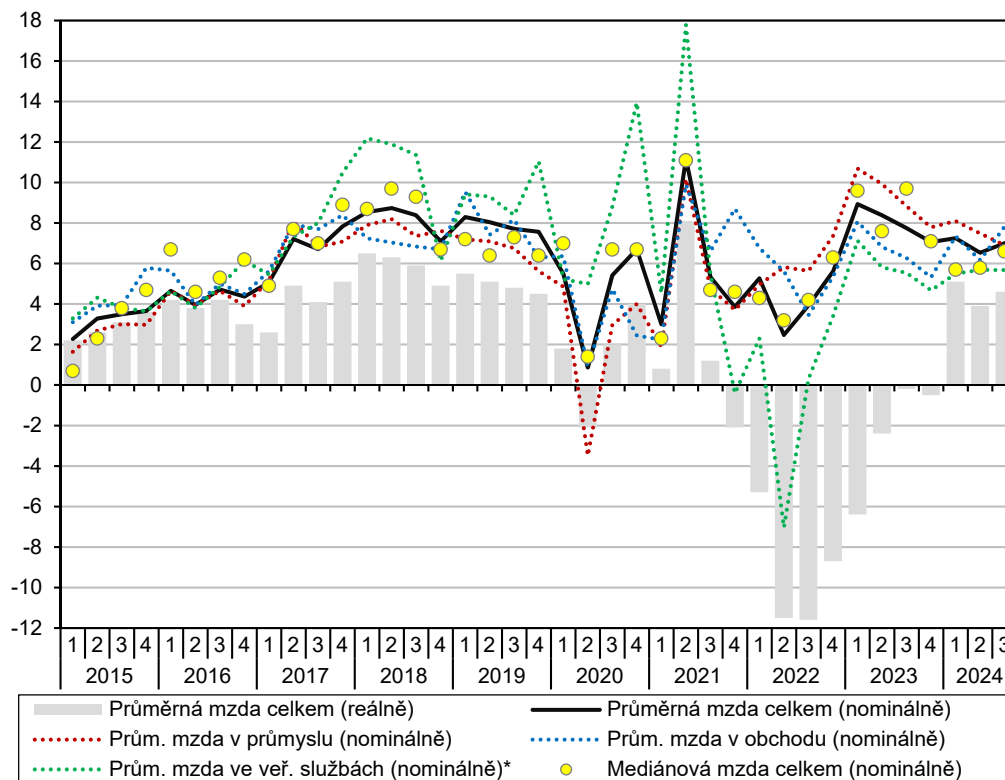
sílil. Evidenční počet zaměstnanců se ve většině krajů snižoval.

aktuální růst vyšší zejména v Praze a Pardubickém kraji, zvolnil naopak hlavně ve středních Čechách (+6,8 %), zčásti patrně i vlivem zhoršení situace v průmyslu. Z pohledu úrovně průměrné mzdy je rozpětí krajů dlouhodobě beze změn – průměrná mzda v Praze (55,9 tis. korun) ve 3. čtvrtletí převyšovala mzdu v Karlovarském kraji (39,2 tis.) o 43 %. Karlovarskému kraji zatím zřejmě příliš nepomohlo oživení turismu, celková mzda zde totiž vzrostla meziročně jen o 6,3 %. Evidenční počet zaměstnanců ve většině regionů meziročně klesal – nejvíce ve 3. kvartálu v Moravskoslezském kraji (-1,3 %), opačně je na tom Praha (+2,3 %). Slabý růst (ve 3. čtvrtletí i od počátku roku) nastal již jen ve Středočeském, Plzeňském a Jihomoravském kraji.

Medián mezd poprvé překonal hranici 40 tis. korun, rostl však pomaleji než průměr i krajní mzdové decily.

Medián mezd se ve 3. čtvrtletí zvýšil o 6,6 % (po celý rok zatím rostl mírněji než průměrná mzda i její krajní skupiny vyjádřené decily) a poprvé v historii překonal 40tis. hranici (40,5 tis. korun). Na rozdíl od 1. pololetí 2024 rostl aktuálně nepatrně vyšším tempem u mužů. Mezera prostřední výše výdělků mezi pohlavími dosahovala 11,8 % (u nízkovýdělkových pracovníků – v nejnižším decilu – však ženy pobíraly oproti mužům jen o 5,9 % méně). Mzdová distribuce se dosud během letošního roku významně nezměnila. Ve 3. čtvrtletí vzrostl dolní mzdový decil meziročně o 7,7 % (na 21,3 tis. korun), horní decil o 7,1 % (na 77 tis.).

Graf č. 15 Průměrná nominální a reálná mzda (meziroční změna v %)

*Zahrnuje odvětví s významnou rolí vládního sektoru: Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení; Vzdělávání; Zdravotní a sociální péče; Kulturní, zábavní a rekreační činnosti.

**Vyjadřuje HDP (ve stálých cenách) vztahovaný na 1 pracovníka (ve fyzických osobách).

Zdroj: ČSÚ

7. Měnové podmínky

Měnověpolitické sazby se ve 3. čtvrtletí dvakrát snížily.

V průběhu 3. čtvrtletí 2024 došlo ke dvěma snížením hlavních měnověpolitických sazeb o 0,25 p. b. Dvoutýdenní repo sazba tak ke konci září dosahovala 4,25 %⁸³, diskontní sazba 3,25 % a lombardní sazba 5,25 %. Kurz koruny vůči euru se v průběhu 3. čtvrtletí pohyboval v pásmu mezi 25,00 a 25,50 korunami. Za celé čtvrtletí kurz dosáhl průměru 25,20 CZK/EUR. Koruna tak vůči euru mezičtvrtletně oslabila o 24 haléřů (1,0 %) a meziročně byla slabší o 1 korunu 6 haléřů (4,4 %). Kurz koruny vůči americkému dolaru během 3. kvartálu postupně oslaboval z úrovně okolo 23,30 CZK/USD na hladinu 22,50 CZK/USD. V průměru dosáhl kurz 22,94 CZK/USD. Mezičtvrtletně došlo k posílení o 24 haléřů (1,0 %), meziročně byl kurz koruny vůči dolaru slabší o 77 haléřů (3,5 %).

Snížovaly se výnosy vládních dluhopisů.

Spolu s měnověpolitickými sazbami se směrem dolů pohybovaly také úrokové sazby mezibankovního trhu. Výrazněji klesaly sazby depozit s delší splatností⁸⁴ (1 rok a 6 měsíců), čímž se otočila situace oproti 2. kvartálu. Rozdíly ale nebyly příliš velké. Roční sazba PRIBOR klesla o 0,84 p. b., zatímco tříměsíční PRIBOR byl nižší o 0,73 p. b. Výnosy vládních dluhopisů se ve 3. čtvrtletí také snížovaly. Dluhopisy se splatností do 2 let byly ke konci září úročeny 3,50 % (-0,71 p. b.), ty se splatností mezi 2 a 5 lety byly úročeny 3,47 % (-0,65 p. b.) a dluhopisy s dlouhodobou splatností 3,77 % (-0,44 p. b.).

Mezi vklady je patrné oživení růstu vkladů nerezidentů.

Úrokové sazby na vkladech domácností ve 3. čtvrtletí pokračovaly v poklesu. Jednodenní vklady byly ke konci září v průměru úročeny 1,31 % (-0,12 p. b.). Průměrné úročení běžných účtů, které dlouhodobě zůstává blízko nule, se ve 3. čtvrtletí snížilo na 0,13 %. U vkladů s dohodnutou splatností celkově průměrné úročení kleslo o 0,69 p. b. na 3,61 %. Situace u vkladů nefinančních podniků byla velmi podobná – úročení běžných účtů kleslo do konce září o 0,12 p. b. na 0,69 % a vkladů s dohodnutou splatností o 0,76 p. b. na 3,79 %. Celkový objem vkladů byl ke konci 3. čtvrtletí meziročně vyšší o 473,6 mld. korun (6,8 %). Netermínované vklady byly vyšší o 322,8 mld. (7,6 %) a ty termínované o 150,8 mld. (5,6 %, poprvé od 3. čtvrtletí 2021 byl procentní meziroční přírůstek termínovaných vkladů nižší než těch netermínovaných). Vklady nefinančních podniků se meziročně zvýšily o 89,5 mld. korun (6,3 %), domácností⁸⁵ o 267,9 mld. (7,5 %) a vládních institucí o 86,6 mld. (7,9 %). Výrazně meziročně posílily vklady nerezidentů (+54,2 mld. korun, 22,7 %), které ale představují naprostou menšinu (4,0 %) z celkového objemu vkladů v českých bankách. Pokles objemu vkladů byl zaznamenán u finančních institucí (-25,3 mld. korun, -4,8 %).

Nové hypoteční smlouvy se z většiny týkaly ostatních nových ujednání.

Úrokové sazby úvěrů pro domácnosti se snižují jen velmi zvolna. V případě úvěrů na spotřebu průměrné úročení ke konci září 2024 dosahovalo 8,70 %, což bylo mezičtvrtletně o 0,21 p. b. méně. Jen kosmetické byly změny úročení také u úvěrů na bydlení (-0,09 p. b.). Ke konci září průměrná úroková sazba dosahovala 4,92 %. Oproti vrcholu, kterého dosáhlo průměrné úročení úvěrů na bydlení ke konci září 2023, se sazba snížila o 0,59 p. b. Dynamika objemu poskytnutých úvěrů zpomalila. Objem poskytnutých úvěrů na spotřebu byl ke konci září meziročně vyšší o výrazných 8,7 %, což byl ale nejnižší přírůstek od konce 1. čtvrtletí 2023. Meziroční přírůstek objemu úvěrů na bydlení, které v portfoliu domácností představují většinu zadlužení, ke konci září oslabil na 3,5 %. Velké zpomalení bylo zaznamenáno především u hypotečních úvěrů (3,2 %, nejnižší přírůstek v celé časové řadě), zatímco úvěry ze stavebního spoření vzrostly o 30,9 %⁸⁶. Ve 3. čtvrtletí byly uzavřeny nové hypoteční smlouvy

⁸³ Není-li uvedeno jinak, je zdrojem údajů v této kapitole databáze ARAD České národní banky. Hodnoty směnných kurzů jsou rovněž převzaty od ČNB.

⁸⁴ Není-li uvedeno jinak, je změnou úrokových sazeb myšlen rozdíl mezi hodnotou ke dni 30. 9. 2024 a 30. 6. 2024.

⁸⁵ Obyvatelstvo včetně živnostníků.

⁸⁶ Dvouciferné tempo si drží úvěry ze stavebních spoření od konce roku 2022. Jejich maximální úročení je zákonem omezeno, takže se ve srovnání s hypotečními úvěry staly pro dlužníky výhodnějším nástrojem financování.

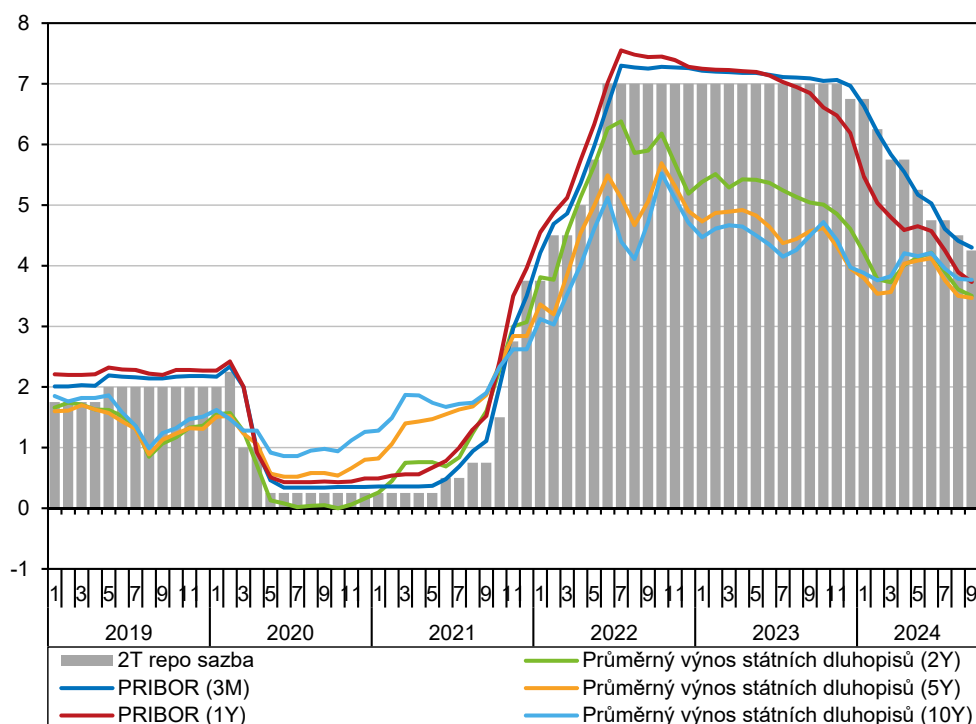

v hodnotě 144,1 mld. korun (meziročně +67,2 mld.). Z toho 62,6 mld. korun byly čisté nové úvěry⁸⁷ (+33,7 mld.). Většinu nových smluv tvořila ostatní nová ujednání (70,5 mld. korun). Uzavřeno jich bylo meziročně o 27,6 mld. více, což je po 2. čtvrtletí 2020 největší zaznamenaný přírůstek, a pokračovala tak vlna sjednávání nových podmínek úvěru uzavřených v době nízkých úrokových sazeb. Ve 3. čtvrtletí byly také refinancovány úvěry v hodnotě 11,0 mld. korun (+5,9 mld.).

Úrokové sazby úvěrů pro nefinanční podniky klesaly.

Úrokové sazby úvěrů poskytovaných nefinančním podnikům klesaly ve 3. čtvrtletí výrazněji. Úvěry v objemu do 7,5 mil. korun byly ke konci září v průměru úročeny 6,42 % (-0,52 p. b.), ty mezi 7,5 a 30 mil. měly průměrný úrok 6,16 % (-0,80 p. b.) a ty nad 30 mil. byly úročeny 5,98 % (-0,78 p. b.). Celkový objem úvěrů a pohledávek nefinančních podniků byl ke konci září meziročně vyšší o 6,8 % a pokračovalo mírné oživení růstu objemu úvěrů poskytnutých v korunách (1,3 %). Objem úvěrů poskytnutých nefinančním podnikům v cizí měně byl meziročně vyšší o 12,5 % a jejich podíl na celkovém objemu opět mírně stoupl na 52,3 %⁸⁸. Dvouciferným tempem nadále meziročně rostl objem úvěrů poskytnutých v informačních a komunikačních činnostech (33,3 %), ubytování, stravování a pohostinství (15,5 %), v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (11,5 %) a v činnostech v oblasti nemovitostí (10,5 %). Kromě těžby a dobývání, která prochází dlouhodobým útlumem (-6,3 %), klesal objem poskytnutých úvěrů v odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla, vzduchu, vody a odpadních vod (-2,9 %) a ve velkoobchodě a maloobchodě a opravách a údržbě motorových vozidel (-2,7 %).

Graf č. 16 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ARAD, ČNB

⁸⁷ V nových smlouvách jsou zahrnuti i refinancované úvěry a ostatní ujednání. Refinancované úvěry zahrnují stávající smlouvy sjednané nově u jiné banky, zatímco ostatní nová ujednání jsou stávající smlouvy sjednané s novými podmínkami u stejné banky.

⁸⁸ Úvěry v cizí měně začaly prudce růst po začátku opětovného zvyšování měnověpolitických sazeb v červnu 2021.

8. Státní rozpočet

Schodek SR zůstal na loňské úrovni. Významné deficity tíží rozpočet pátým rokem v řadě.	V 1. až 3. čtvrtletí 2024 hospodařil státní rozpočet (SR) ⁸⁹ v Česku s významným schodkem ve výši 181,7 mld. korun ⁹⁰ . Hluboký deficit tíží státní finance již pátým rokem v řadě. Při faktické meziroční stagnaci příjmů i výdajů SR se oproti loňsku významně nezměnil ani celkový schodek (+1 mld. korun) ⁹¹ . Mezi klíčové faktory ovlivňující letošní bilanci SR patří postupné odeznívání potřeby mimořádných výdajů domácnostem i firmám zasaženým dopady vysoké inflace, přetrvávající velmi slabý hospodářský růst a dále legislativní změny (dopady loni schváleného konsolidačního balíčku, vč. změny rozpočtového určení daní /RUD/, jež od ledna 2024 zvyšuje podíl na výnosu některých váhově významných daní ve prospěch SR ⁹²).
Velmi mírný růst příjmů byl podpořen zejména vyšším výběrem pojistného na sociální zabezpečení.	Celkové příjmy SR letos za tři čtvrtletí meziročně vzrostly o 0,6 % (nejméně ve srovnatelném období za poslední čtyři roky) a mírně zatím zaostávaly za celoročním plánovaným tempem (+1,4 %). K jejich růstu přispěl nejvíce výběr pojistného na sociální zabezpečení vč. aktivní politiky zaměstnanosti (+46,5 mld. korun, +9,1 %) reflektující nejen aktuální oživení na trhu práce vlivem mírně zlepšeného výkonu ekonomiky, ale i dopady legislativních změn ⁹³ . Pozitivní vliv měly také daňové příjmy (+21,1 mld. korun). Opačně působil očekávaný pokles nedaňových a kapitálových příjmů transferů (-59,7 mld. korun) související s vysokými loňskými příjmy z rozpočtu EU (vlivem dobíhajícími platby na konci programového období 2014 až 2020 i vyšším proplacením prostředků z Národního plánu obnovy ⁹⁴).
Meziroční růst celostátního daňového inkasa byl mírný a během roku slábl. Projevoval se vliv vyšší loňské základny u běžných i mimořádných korporátních daní.	Celostátní daňové inkaso (zohledňující příjmy na úrovni všech veřejných rozpočtů) se po svižném růstu v předchozích třech letech letos za tři čtvrtletí meziročně zvýšilo „jen“ o 2,6 %. Zatímco v období 2021 až 2023 stálo za jeho růstem především vysoké inkaso přímých daní, letos žádná příjmová položka zatím nedominovala (nejvíce se projevila daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti – příspěvek +1,8 p. b.). Naopak negativní dopad měl výběr korporátní daně včetně mimořádných dočasně zavedených daní (-3,2 p. b.). Na daně z neočekávaných zisků ⁹⁵ totiž sice získal SR dosud letos 27,2 mld. korun (meziročně o 6 % více a současně již o 60 % více než byl celoroční očekávaný objem ⁹⁶), z odvodů z nadměrných příjmů ⁹⁷ však již v souladu se schváleným SR letos žádné příjmy neplynuly (loni za stejné období šlo ale o 16,7 mld. korun). Celostátní daňové inkaso (bez mimořádných daní) tak bylo zatím letos meziročně vyšší o 4,3 %, jeho růst ovšem v průběhu roku zpomaloval (v samotném 3. čtvrtletí se dokonce zastavil).

⁸⁹ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí (MF) ČR o pokladním plnění.

⁹⁰ To představuje více než 70 % původně plánovaného celoročního schodku dle zákona o státním rozpočtu na rok 2024 (schváleného na konci listopadu 2023). Na počátku října 2024 byla následně schválena jeho novela, jež kvůli rychlému a pružnému řešení následků zářijových povodní počítá se zvýšením výdajů o 30 mld. korun a o stejnou částku navyšuje i rozpočtový schodek.

⁹¹ Trend vývoje schodku je příznivější po jeho očištění o vliv prostředků z rozpočtu EU, vč. finančních mechanismů (FM). Jde o prostředky na programy z rozpočtu EU a FM, jež byly předfinancovány ze SR a následně proplaceny z rozpočtu EU a FM. Bez těchto prostředků, jež jsou ve schváleném SR zahrnuty s neutrálním dopadem, činil schodek za tři letošní čtvrtletí 188,2 mld. korun a meziročně byl o 23,5 mld. nižší.

⁹² Díky této úpravě je letos dle odhadu MF očekáváno celoroční zvýšení inkasa SR u DPH o 5,6 mld. korun, u daně z příjmů fyzických osob o 2,3 mld. korun a u korporátní daně o 2,9 mld. korun. Za 1. až 3. čtvrtletí 2024 vlivem změny RUD již získal SR navíc 7,9 mld. korun.

⁹³ Jedná se zejména o znovuzavedení placení pojistného z nemocenského pojištění hrazeného zaměstnancem (0,6 % vyměřovacího základu, do roku 2008 činila tato sazba 1,1 %). Rozpočtově méně významné je zvýšení vyměřovacího základu pro osoby samostatně výdělečně činné a stanovení limitů pro vznik účasti na pojištění zaměstnance pracujícího na základě dohody o provedení práce. Dle odhadu MF je vlivem těchto úprav letos očekáváno celoroční zvýšení inkasa SR o 18 mld. korun.

⁹⁴ Tento nástroj vznikl v souvislosti s potřebou řešit hospodářské a sociální dopady pandemie covidu-19. Cílí zejména na obnovu trhu práce, sociální ochranu a systémy zdravotní péče, oživení potenciálu pro udržitelný růst a zaměstnanost, transformaci na zelenou a digitální ekonomiku, výzkum a inovace, podporu zemědělství a rozvoje venkova.

⁹⁵ Ta se týká energetických, petrochemických a těžebních firem (v oblasti fosilních paliv) a zahrnuje rovněž velké banky. Funguje jako 60% daňová přírážka aplikovaná na nadměrný zisk těchto firem stanovený jako rozdíl mezi základem daně v letech 2023–2025 a průměrem základů daně za roky 2018 až 2021 navýšeným o 20 procent. Drtivá většina inkasa této daně ovšem plynula do SR z odvětví energetiky.

⁹⁶ Po výrazném nenaplnění příjmů této daně za celý loňský rok (plán: 85 mld. korun, skutečnost: 39 mld.), bylo na letošní rok rozpočtové očekávání stanoveno jen na 17 mld. korun.

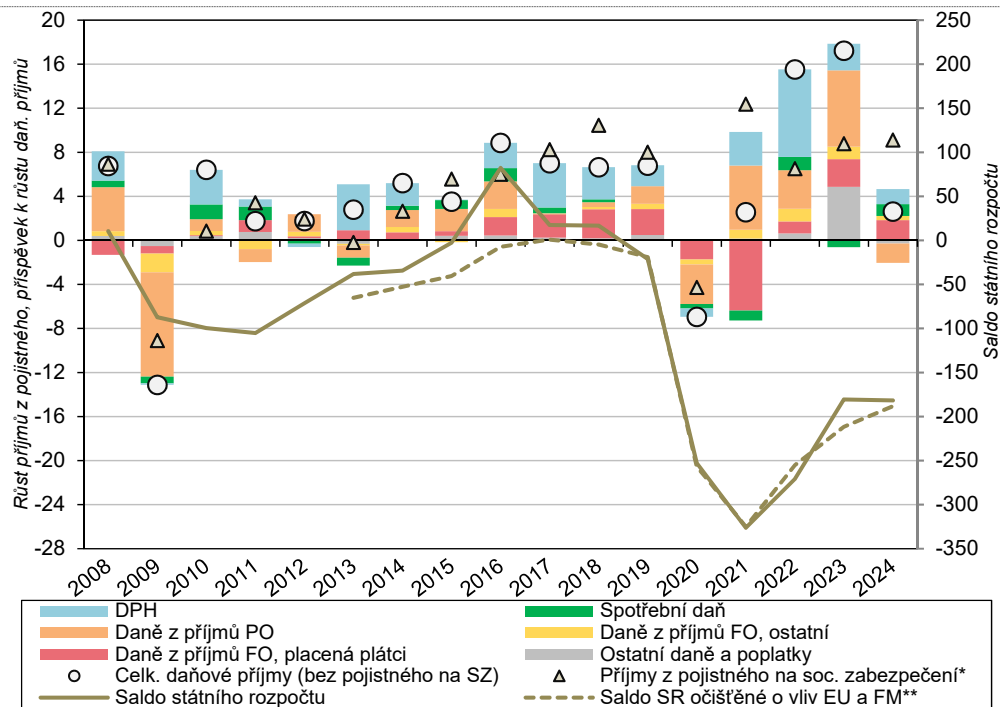
⁹⁷ Tento odvod (zdaněný 90% sazbou) představuje rozdíl mezi skutečným příjmem a stropem tržního příjmu z prodeje elektřiny nad stanovenou hranici (za období od 1. prosince 2022 do konce roku 2023).

Dynamiku inkasa DPH podporuje zotavující se spotřeba domácností, opačně působí deflační tendence v ekonomice. Růst výběru DPH zůstává mírně za rozpočtovým očekáváním.

Na váhově dominantní dani – DPH – získal SR v 1. až 3. čtvrtletí 2024 meziročně o 5,0 % více (+12,9 mld. korun). Tempo za rozpočtovým plánem lehce zaostávalo, byť méně výrazně než loni. Na úrovni všech veřejných rozpočtů dosáhl růst inkasa 3,4 % (loni ve stejném období 5,5 %). Zpomalení tempa odráží ustálení cenové hladiny v ekonomice. Pozitivně se naopak promítá pozvolna se zotavující spotřeba domácností⁹⁸. Vedle toho se od počátku roku začínají projevovat dopady úpravy sazeb daně⁹⁹, a to v souvislosti s účinností konsolidačního balíčku.

Graf č. 18 Příspěvek dílčích příjmů k meziročnímu růstu souhrnného celostátního inkasa daňových příjmů (v p. b.), meziroční růst příjmů pojistného na sociální zabezpečení (%) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun) v rámci 1. až 3. čtvrtletí

*Zahrnují i příspěvky na státní politiku zaměstnanosti.
 **Saldo očištěné o prostředky na programy/projekty z rozpočtu EU a finančních mechanismů, které byly předfinancovány ze SR a následně jsou propláceny z rozpočtu EU a FM. Celoroční údaje jsou k dispozici počínaje rokem 2013.
 FO = fyzické osoby, PO = právnické osoby. Ostatní daně z příjmů FO zahrnují daně placené poplatníky (zejména z drobného podnikání) a dále daně vybírané srážkou (např. bankovní vklady, pracovní dohody).
 Ostatní daně a poplatky obsahují zejména daň z nemovitých věcí, daň z hazardních her, dálniční poplatek, mýtné a od roku 2023 nově rovněž odvod z nadměrných příjmů a neočekávaných zisků.
 Zdroj: MF ČR

Svižný růst inkasa spotřební daně souvisel primárně se zvýšením sazby u klíčových produktů – minerálních olejů a tabákových výrobků.

Inkaso spotřební daně (vč. energetické daně) vzrostlo letos za tři čtvrtletí meziročně o 9,4 %, k jeho posílení přispěly všechny významnější položky (vyjma daně z lihu¹⁰⁰). Vývoj inkasa nejvíce ovlivnila klíčová daň z minerálních olejů, jejíž výběr svižně rostl (+14,3 %) primárně díky návratu sazby daně z motorové nafty na úroveň před vzplanutím energetické krize¹⁰¹. Vliv však měla také vyšší spotřeba těchto produktů, podpořená příznivým vývojem jejich maloobchodních cen¹⁰². Z inkasa daně z tabákových výrobků získal SR o 5,7 % více, a přestože tempo výběru během letošního roku mírně posilovalo, zůstávalo zatím za rozpočtovým očekáváním. V dynamice inkasa se promítlo další navýšení sazby i rozšíření

⁹⁸ Reálné výdaje na konečnou spotřebu domácností se v 1. pololetí 2024 po očištění meziročně zvýšily o 1,3 % (vzrostly poprvé od poloviny roku 2022). Dle 1. odhadu HDP se tyto výdaje zvyšovaly i ve 3. čtvrtletí. Ještě svižněji vzrostly výdaje na spotřebu vládních institucí (+3,8 %).
⁹⁹ To se týká sjednocení dvou snížených sazeb (10 % a 15 %) do jedné ve výši 12 % (vyjma knih, jež jsou nově od DPH zcela osvobozeny). Řada zboží a služeb nově podléhá nižšímu zdanění (např. základní potraviny, léky, zdravotnické výrobky, stavební práce). Negativní rozpočtový dopad je současně tlumen hlavně přesunem některých položek bez prokazatelného sociálního či zdravotního významu do základní 21% sazby daně (pivo, nealkoholické nápoje, služby autorů a umělců, kadeřnické služby, palivové dřevo, komunální odpad, úklidové práce).
¹⁰⁰ Na letošní nižší inkaso této daně má vliv dřívější předzásobení nakupujících (kvůli navýšení sazby daně o 10 % platné od ledna 2024).
¹⁰¹ K tomuto zvýšení došlo loni od srpna (o 1,5 korun na litr). Sazba spotřební daně z motorové nafty se tak vrátila na původní výši (9,95 korun/l) platnou do května 2022.
¹⁰² Dle údajů ČSÚ vzrostla od ledna do července 2024 spotřeba váhově nejvýznamnější položky – motorové nafty – meziročně o 1,1 %, motorového benzínu u 5,5 % a leteckého petroleje bezmála o 30 %. Letos v září činila průměrná spotřebitelská cena benzínu Natural 95 35,83 Kč/l a byla to tak nejnižší hodnota od října 2021. Průměrná cena motorové nafty dosahovala 34,22 Kč/l, nejméně od července 2023.

	okruhu zdaněných produktů (nově náplně do e-cigaret, nikotinové sáčky). Dále rostl výběr energetických daní (zejména díky zrušení některých osvobození od daně, např. v metalurgii), avšak pomaleji než činilo rozpočtové očekávání (vlivem pokračujících úspor podniků i domácností v oblasti spotřeby a přechodem na ekologičtější druhy paliv).
Výběr korporátní daně po svižném růstu v předchozích třech letech poklesl. Růst výběru DPFO nadále převyšoval rozpočtové očekávání. Projevovala se vyšší zaměstnanost i svižný nominální růst průměrné mzdy v podnikové sféře.	Po dvojciferném růstu v předchozích třech letech získal zatím letos SR na korporátní daně (bez mimořádných daní) meziročně o 8,6 mld. korun, resp. o 5,4 % méně (na úrovni všech veřejných rozpočtů kleslo inkaso dokonce o 7,3 %). Výběr daně tak významněji zaostává za rozpočtovým očekáváním. Opačně je tomu u daně z příjmů fyzických osob (DPFO), včetně všech jejích klíčových složek. Na DPFO odvedené plátcí (zaměstnavateli) plynulo zatím letos do SR meziročně o 16,5 % více. Příznivě se v ní promítala jak přetrvávající dobrá kondice trhu práce (vyšší zaměstnanost i svižný nominální růst průměrné mzdy v podnikové sféře), tak legislativní změny (především snížení pásma pro druhou zvýšenou sazbu této daně, v menší míře i úprava zdanění vybraných nepeněžních benefitů či zrušení některých daňových slev a také změna RUD ¹⁰³). Svižně nadále rostlo inkaso DPFO vybírané srážkou (+12,4 %), což lze vysvětlit především zvýšenými úrokovými sazbami na vkladech a vysokou mírou úspor domácností. Nově se zde projevilo i snížení limitu pro osvobození příjmů z tombol a hazardních her. Výběr DPFO placené poplatníky (hlavně ze samostatné výdělečné činnosti) se zvýšil mírněji (+3,4 %), pozitivní vliv zde měl růst počtu drobných podnikatelů, negativní pak především úprava pro možnost vstupu paušálního režimu platby daně ¹⁰⁴ .
Nedaňové a kapitálové příjmy byly ovlivněny hlubším poklesem příjmů z rozpočtu EU i nižšími příjmy z dividend.	Nedaňové a kapitálové příjmy SR se v souladu s rozpočtovým očekáváním meziročně propadly, když byly v 1. pololetí nižší o čtvrtinu (60 mld. korun). Vedle výše uvedených slabších příjmů z rozpočtu EU k tomu vedlo i to, že loňské mimořádně vysoké příjmy z dividend od podniků s účastí státu se letos již v takové míře neopakovaly.
Růst běžných výdajů razantně zvolnil. Projevil se očekávaný útlum mimořádných dotací v energetice.	Celkové výdaje SR v 1. až 3. čtvrtletí 2024 fakticky stagnovaly (+0,6 %) a významně se zatím neodchylovaly od celoročního rozpočtového očekávání (−0,5 %). Běžné výdaje se po dvojciferném loňském růstu letos zvýšily pouze o 1,9 % (+27,9 mld. korun). Toto razantní zvolnění souvisí hlavně s očekávaným útlumem podpory v oblasti energetiky (−47,4 mld. korun) umožněným příznivým vývojem cen energií na světových trzích. Zklidnění cenového růstu v ekonomice se odrazilo i v nižším tlaku na valorizaci širokého spektra sociálních dávek. Ten byl dále u důchodů zmírněn legislativními změnami řádné i mimořádné valorizace či zpřísněním podmínek přiznání předčasného důchodu.
Výdaje na důchody se zvýšily relativně nejméně za posledních osm let. Pololetní deficit důchodového účtu meziročně poklesl o čtvrtinu, i tak byl druhý	Navzdory výše uvedenému přispěly k letošnímu růstu běžných výdajů nejvíce sociální dávky (+27,2 mld. korun), jež se i přes zpomalení svého meziročního růstu na veškerých výdajích SR podílely 41,6 % – nejvíce za posledních sedm let ¹⁰⁵ . Drtivá většina letošního navýšení sociálních dávek souvisela tradičně s výdaji na důchody, které po rekordním loňském růstu vzrostly o 3,9 %. Vlivem ústupu inflace i změny valorizačního mechanismu ¹⁰⁶ šlo ale o nejnižší posílení po roce 2016. Současně se ovšem počet příjemců důchodů (po poklesu v předchozích třech letech) opět zvýšil – na sklonku září 2024 meziročně o 0,4 % (spolu s letošním červnem šlo o nejvyšší tempo od konce roku 2016). Přibýlo držitelů invalidních důchodů, nadále rostl (byť pomaleji než loni) i zájem o předčasnou penzi ¹⁰⁷ .

¹⁰³ Inkaso DPFO odvedené plátcí posílilo (na úrovni všech veřejných rozpočtů) v 1. až 3. čtvrtletí 2024 meziročně o 14,8 %. Ačkoli svižně rostlo již třetím rokem v řadě (ve stejném období loni dokonce o 20,9 %), stále se nacházelo zřetelně pod úrovní z rekordního roku 2019 (o 7,4 %, resp. 11,7 mld. korun). Klíčovou roli zde sehrálo zrušení tzv. superhrubé mzdy. Naproti tomu inkaso korporátní daně (bez mimořádných daní) obdobnou úroveň převyšovalo o 57 % (+83 mld. korun).

¹⁰⁴ Od ledna 2023 se zvýšil limit maximálních ročních příjmů pro vstup do paušálního režimu platby (z 1 na 2 mil. korun).

¹⁰⁵ V dlouhodobém pohledu však patřil letošní podíl sociálních dávek na všech výdajích k průměrným.

¹⁰⁶ Jde zejména o to, že při zvýšení důchodu se nově nezohledňuje polovina, ale pouze třetina nárůstu reálné mzdy. Od ledna 2024 došlo k navýšení pouze základní výměry všech důchodů (o 360 korun), procentní výměra nevzrostla. Průměrný měsíční starobní důchod (bez souběhu s ostatními důchody) byl na konci září 2024 meziročně vyšší o 2,1 %, když dosáhl u mužů 21,9 tis. korun, u žen 19,5 tis. korun.

¹⁰⁷ Růst počtu všech příjemců trvale krácených starobních důchodů (KSD) během loňského roku zrychloval a tento vývoj pokračoval i na počátku roku 2024 (v 1. čtvrtletí na 8,5 % meziročně, nejvíce od roku 2012). Následně ale zvolnilo tempo i vlivem nové legislativní úpravy

nejhlubší v novodobé historii.	Výdaje na důchody rostly poprvé po třech letech pomaleji než příjmy na důchodové pojištění. Deficit systému důchodového pojištění ¹⁰⁸ se tak za tři kvartály snížil z loňských rekordních 58,1 mld. korun na 43,4 mld. korun.
Růst výdajů na nedůchodové sociální dávky zrychlil, především vlivem vyšších příspěvků na péči a na bydlení a též podpory nezaměstnaným. Pokles čerpání peněžité pomoci v mateřství i rodičovského příspěvku pokračoval. Vlivem zákonného posílení příjmů skončila bilance nemocenského pojištění v mírném přebytku.	Meziroční růst výdajů na ostatní sociální dávky oproti loňskému roku letos zrychlil na 5,2 % (+7,1 mld. korun) a podobně jako u důchodů zatím mírně překračoval rozpočtové očekávání. K jejich růstu přispěly nejvíce objemově významné příspěvky na péči pro dlouhodobě nemocné (+2,0 mld. korun) ¹⁰⁹ . Opačně působily výplaty rodičovského příspěvku (-1,5 mld. korun), jež se hlavně vlivem nepříznivého demografického vývoje snižovaly čtvrtým rokem v řadě ¹¹⁰ . Druhým rokem v řadě se zvyšoval objem příspěvků na bydlení. Letos na ně ze SR směřovalo meziročně o šestinu více a počet jejich příjemců narostl skoro o desetinu (na 290 tis.). Stále se zde projevoval dopad zvýšených cen energií, ale i růstu povědomí o možnosti čerpání této pomoci v populaci a zjednodušení procedury podání žádosti o dávku. Další příjmově testované dávky však posílily jen mírně (příspěvek na živobytí +3,1 %), nebo stagnovaly (přídavky na děti). Naopak skoro o čtvrtinu vzrostla podpora nezaměstnaným, na niž SR letos do konce září vydal bezmála 10 mld. korun (88 % celoroční rozpočtované částky). Stál za tím zejména meziročně vyšší počet osob s nárokem na podporu, dílčí vliv měl i nárůst průměrné výše podpory ¹¹¹ . Více letos SR vydal rovněž na dávky nemocenského pojištění (+3,7 %), jejichž pokles trvajících předchozí tři roky se zastavil (proti 1. až 3. čtvrtletí roku 2019 bylo letos ale vyplaceno skoro o čtvrtinu více). Meziroční růst čerpání byl letos tažen takřka výhradně nemocenskou dávkou, naopak objem vyplaceného ošetřovného i peněžité pomoci v mateřství nadále klesal. Bilance nemocenského pojištění ¹¹² dosáhla díky významnému posílení jeho příjmové stránky letos přebytku (+5,6 mld. korun), prvního po roce 2018.
Růst výdajů na obsluhu státního dluhu zrychlil. Vyšší výdaje na běžné nákupy souvisely s posilováním obrany a bezpečnosti. Došlo také k valorizaci výdajů na platby za státní pojištěnce a k posílení běžných dotací státním fondům.	K růstu běžných výdajů SR letos významně přispěly také dotace státním fondům, jež byly meziročně vyšší o 20 mld. korun (+56 %). Projevila se zejména vyšší alokace do oblastí dopravní infrastruktury, v menší míře i do zemědělství a životního prostředí. Podobný vliv měly i stále svižněji rostoucí výdaje na obsluhu státního dluhu, jež za tři letošní kvartály přesáhly 60 mld. korun (a za poslední dva roky se zdvojnásobily). Bezmála o třetinu, resp. 7 mld. korun, meziročně vzrostly i ostatní neinvestiční nákupy a související výdaje ¹¹³ , a to především v oblasti obrany a bezpečnosti, dílčí roli měly i vyšší výdaje za nákupy energií (elektřina, plyn). V souladu s rozpočtovým očekáváním vzrostly vlivem automatické valorizace ¹¹⁴ bezmála o desetinu výdaje na platby veřejného zdravotního pojištění za tzv. státní pojištěnce. Jen velmi mírný růst výdajů nastal u příspěvkových organizací (zejména veřejné vysoké školy a výzkumné instituce) a neziskových institucí (zejména sport, další volnočasové aktivity a sociální služby). Obdobné platí i o výdajích na platy v organizačních složkách státu, kde se promítá plošné snížení o 2 % související s realizací konsolidačního balíčku.
Běžné transfery podnikatelům klesly na nejnižší úroveň za poslední pětiletí.	V hlubokém meziročním poklesu běžných transferů podnikatelům, k němuž došlo letos v 1. až 3. čtvrtletí (-50 %, -50 mld. korun), se odráží očekávaný útlum podpory v energetice. Jde hlavně o kompenzace za dodávku elektřiny a plynu zákazníkům a na ztráty kvůli zastropování jejich cen (-80 %) a dále o dotace provozovateli přenosové soustavy (-89 %). Navíc pomoc firmám v energeticky náročných odvětvích byla letos zastavena úplně. Naopak

schválené v roce 2023 pro výpočet těchto důchodů (ve 3. čtvrtletí na 6,2 %). Do počtu KSD nejsou zahrnuty osoby, které podaly žádost o předčasný důchod, ale zahájení jeho výplaty si odložily.

¹⁰⁸ To vyjadřuje rozdíl mezi příjmy z pojistného na důchodové pojištění a výdaji na dávky z tohoto pojištění (vč. prostředků na správu systému) dle účetní bilance MF.

¹⁰⁹ Klíčovou roli zde sehrálo zákonné navýšení částek pro osoby ve 2. až 4. stupni závislosti (od července 2024).

¹¹⁰ K letošnímu poklesu čerpání zde došlo i přesto, že hodnota příspěvků u letos narozených dětí byla navýšena. Od ledna 2024 základní příspěvek vzrostl z 300 tis. na 350 tis. korun. Zároveň se zkrátila maximální doba pobírání příspěvku do 3 let věku dítěte (z dřívějších 4 let).

¹¹¹ Nárok na podporu mělo letos v září 84 tis. osob (29 % všech uchazečů o práci), o rok dříve 73 tis. (28 % uchazečů). Průměrná měsíční výše podpory činila letos analogicky 11,6 tis. korun, loni v září 10,7 tis. korun. To souviselo i s rostoucí mzdovou úrovní v ekonomice.

¹¹² To vyjadřuje rozdíl mezi příjmy z pojistného na nemocenské pojištění a výdaji na dávky z tohoto pojištění dle účetní bilance ČSSZ.

¹¹³ Ty i tak stále skoro o desetinu zaostávaly za rekordním rokem 2022 ovlivněným zvýšenými náklady státu v souvislosti s pandemií covidu-19 (vakcíny, zdravotnický materiál) a nastupující energetickou krizí (doplňování plynových zásobníků).

¹¹⁴ Od letošního ledna se zvýšila měsíční platba za osobu z 1 900 korun na 2 085 korun.

<p>Běžné dotace územním rozpočtům celkově poklesly i přes mírný růst výdajů na platy pracovníků v regionálním školství.</p>	<p>u zálohových dotací na obnovitelné zdroje energií nastal jen relativně mírný pokles (−4 %) ¹¹⁵. Celková výše transferů podnikatelům v 1. až 3. čtvrtletí 2024 (50 mld. korun) tak byla nejnižší za posledních pět let. SR letos dle očekávání méně zatížily i objemově významné běžné transfery územním rozpočtům, neboť se meziročně snížily o 3,5 % (−7,9 mld. korun). Nižší výdaje na evropské projekty (zejména na oblast vzdělávání) spolu s poklesem kompenzačního příspěvku na nouzové ubytování uprchlíků z Ukrajiny zde totiž převážily nad dopadem navýšení dotací regionálnímu školství (+2,7 %) určených hlavně na platy jeho pracovníků.</p>
<p>Investiční výdaje SR po svižném růstu v předchozích dvou letech letos mírně poklesly. To souvisí s přechodem na nové programové období EU.</p> <p>Růst výdajů na investiční nákupy zrychlil díky armádním zakázkám.</p>	<p>Kapitálové výdaje SR se po dvojciferném růstu, k němuž došlo v 1. až 3. čtvrtletí 2022 i 2023, letos v souladu s rozpočtovým očekáváním meziročně výrazněji snížily o 14 % (−18,8 mld. korun). Mírně nadpoloviční část dosud letos realizovaných investic směřovala na společné projekty ČR a EU (59 mld. korun). Za celkovým poklesem investic stály nižší výdaje státním fondům – zejména na dopravní infrastrukturu a životní prostředí, v menší míře také na zemědělství. V kontrastu s tím svižně rostly investiční nákupy (+12,8 %, +3,1 mld. korun), především na obranu ČR. V absolutním vyjádření se mírněji zvýšily i transfery vysokým školám, alokované primárně na program Národního plánu obnovy a na vzdělávání. Celkové investice SR tvořily zatím letos 7,1 % veškerých rozpočtových výdajů, což je nejméně za poslední tři roky. V kontextu za poslední dvě dekády jde za toto období roku o lehce podprůměrný podíl (a současně ale vyšší než v letech 2016 až 2018, kdy docházelo k přechodu na nové programové období EU).</p>
<p>Graf č. 19 Vybrané výdaje státního rozpočtu v rámci 1. až 3. čtvrtletí</p>	
<p>* Pokrývají výdaje na platy v organizačních složkách státu. Nezahnují například mzdové výdaje na regionální školství. ** Obsahuje také dávky péčovské péče. *** Zahnují dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o soc. službách. Jsou zde obsaženy i dávky humanitární pomoci poskytnuté občanům Ukrajiny. **** Obsahují zejména výdaje na nákup služeb, materiálů, energií či ostatních služeb (například výdaje na opravy a udržování). ***** Čisté výdaje odpovídají saldu rozpočtové kapitoly Státní dluh (č. 396). Zdroj: MF ČR</p>	
<p>Meziroční tempo růstu státního dluhu se od poloviny loňského roku stabilizovalo.</p>	<p>Pokračující deficitní hospodaření SR se promítlo do státního dluhu. Ten vystoupal na konci 3. čtvrtletí 2024 na 3 334 mld. korun. Meziročně se zvyšoval již 21 kvartálů v řadě, aktuálně vzrostl o rovných 7 % (podobné tempo přetrvává od poloviny loňského roku). Od počátku roku 2024 se dluh navýšil o 223 mld. korun – téměř shodně jako ve stejném období loni</p>

¹¹⁵ Celoroční plánovaná alokace na tuto oblast byla ve SR během letošního roku dokonce navýšena o 5,8 mld. korun.

<p>Navýšení dluhu se týkalo výhradně vnitřní zadluženosti.</p> <p>Podíl nerezidentů mezi držiteli tuzemských dluhopisů od počátku letošního roku klesá.</p>	<p>a současně však skoro o polovinu méně než v letech 2020 a 2022. Na letošním růstu se tradičně z drtivé části podílela vnitřní zadluženost. Korunová hodnota vnějšího dluhu se zvýšila jen o 9 mld. korun (na 161 mld.), hlavně vlivem úvěrů realizovaných ve 3. čtvrtletí od Evropské investiční banky (na modernizaci železničního koridoru) a Rozvojové banky Rady Evropy (na výdaje související s pobytem ukrajinských uprchlíků v Česku). Vnitřní zadluženost rostla jako obvykle hlavně v důsledku emise středně- a dlouhodobých státních dluhopisů¹¹⁶, v menší míře i emise státních pokladničních poukázek. Emisní činnost za tři čtvrtletí již stačila k pokrytí všech letos plánovaných splátek státního dluhu a z významné části předfinancovala také očekávaný letošní schodek SR. Mezi držiteli veškerých domácích dluhopisů v oběhu dominovaly na konci září 2024 finanční instituce (64,5 %, zejména banky, ale i pojišťovny a investiční a penzijní fondy), nerezidenti pak vlastnili 28,8 % a jejich podíl se od počátku roku snížil o necelých 7 p. b. (současně klesla i hodnota jimi držovaných dluhopisů).</p>
<p>Růst celkových příjmů vládních institucí byl tažen zejména sociálními příspěvky a běžnými daněmi z důchodů.</p> <p>Růst výdajů razantně zvolnil. Stál za tím útlum dotací, ale i zmírnění růstu mezipotřeby či vyplacených mezd. Investice klesly poprvé po roce 2016.</p>	<p>Sektor vládních institucí (VI) v Česku hospodařil v 1. pololetí 2024¹¹⁷ s deficitem 69 mld. korun¹¹⁸, jenž meziročně klesl skoro o polovinu (zároveň šlo o druhý nejnižší pololetní schodek od počátku pandemie covidu-19)¹¹⁹. Za meziročním zmírněním schodku stálo primárně citelné zvolnění růstu celkových výdajů (na 2,7 %), neboť tempo růstu příjmů (7,1 %) výrazněji nezvolnilo. Růst příjmů byl tažen zejména čistými sociálními příspěvky (i vlivem vyšších plateb domácností na nemocenské pojištění), posilujícím výběrem běžných daní z důchodů a jmění a v menší míře i nepřímými daněmi (zejména daněmi z produktů). Naopak negativně působily přijaté důchody z vlastnictví, výhradně vlivem poklesu příjmů z dividend. Růst celkových výdajů byl tažen tradičně hlavně sociálními dávkami (vč. naturálních sociálních transferů), a to přesto, že jejich růst razantně zvolnil (na 5,8 %, v rámci prvních pololetí šlo o nejnižší tempo za posledních šest let). Zhruba na polovinu meziročně zmínil rovněž růst mezipotřeby (na 7,7 %) a vyplacených náhrad zaměstnancům (4,1 %). Nejvýraznější změnou byl očekávaný hluboký útlum vyplacených dotací (-25 %), jejichž nominální úroveň klesla i pod úroveň 1. pololetí 2020. Došlo také k mírnému meziročnímu poklesu tvorby fixních investic (-1,6 %), prvním po roce 2016.</p>
<p>Schodek hospodaření vládních institucí v EU se ve 2. čtvrtletí 2024 zmínil. V Česku klesl meziročně o třetinu a třetí kvartál v řadě byla jeho úroveň nižší než v EU.</p> <p>Mezikvartální pokles míry zadluženosti v EU se letos po třech letech zastavil.</p>	<p>Zastavil se nepříznivý trend související s pomalejším růstem celkových příjmů sektoru VI v EU než jejich výdajů (vztažených k HDP)¹²⁰, jenž byl patrný po většinu loňského roku. Ve 2. čtvrtletí 2024 dosáhlo saldo hospodaření VI -3,1 % HDP a stejně jako v předchozím kvartálu se meziročně velmi mírně snížilo (o 0,2 p. b.). V Česku se schodek redukoval vyšším tempem (o 1,3 p. b) na -2,4 % HDP (nižší deficit byl v celém období od počátku pandemie registrován jen v 1. čtvrtletí 2022). Obdobný schodek vykázalo i Německo, v ostatních středoevropských státech byl ovšem zřetelně hlubší: Polsko (-8,1 %), Slovensko (-5,5 %), Maďarsko (-5,1 %), Rakousko (-3,9 %). Naopak přebytek převyšující 3 % HDP zaznamenaly v rámci celé Unie Dánsko, Irsko a Kypr, nižší kladné saldo měly dále Nizozemsko, Lucembursko, Řecko a Portugalsko. Trend mezikvartálního poklesu míry zadluženosti sektoru VI v EU (i eurozóně), trvající skoro tři roky, se na počátku roku 2024 zastavil a tento obrat potvrdilo i 2. čtvrtletí. Míra zadluženosti na jeho konci činila 81,5 % HDP (resp. 88,1 %) a mezikvartálně vzrostla o 0,2 p. b. Meziroční pokles zadluženosti ale pokračoval, aktuálně nastal ve 14 zemích – nejvýraznější byl na Kypru (o 10 p. b.). Díky letošnímu přebytku hospodaření si polepšily i některé dlouhodobě vysoce zadlužené státy jako Řecko (-8,9 p. b.) a Portugalsko (-8,2 p.</p>

¹¹⁶ V 1. až 3. čtvrtletí 2024 byly prodány korunové státní dluhopisy (se splatností nad 1 rok) v celkové hodnotě 254 mld. korun, z drtivé části šlo o nové fixně úročené dluhopisy (s průměrným ročním výnosem 3,9 % průměrnou zbytkovou dobou do splatnosti 10,1 let). Ve stejném období loni činila analogicky celková emise dluhopisů 417 mld. korun, z toho fixně úročených za 362 mld. (s průměrným ročním výnosem 4,5 % a dobou splatnosti do 8,5 let).

¹¹⁷ Údaje o hospodaření sektoru vládních institucí v ČR za 3. čtvrtletí 2024 zveřejní ČSÚ 3. ledna 2025, Eurostat za členské státy Unie následovně 22. ledna. Detailnější zhodnocení tuzemského vývoje za 2. čtvrtletí 2024 nabízí publikace [Analýza sektorových účtů](#).

¹¹⁸ Nebylo-li uvedeno jinak, jsou údaje o hospodaření sektoru VI v ČR vyjádřeny bez sezónního očištění.

¹¹⁹ Tento vývoj odrážel hlavně hospodaření ústředních vládních institucí, jež soustřeďovaly mimořádné výdaje související s dopady vnějších šoků na tuzemskou ekonomiku. Přebytek hospodaření místních vládních institucí (resp. rozpočtů měst a obcí) v posledních letech naopak rostl a v 1. pololetí 2024 činil rekordních 89 mld. korun. Stalo se tak i díky slabší dynamice tvorby fixních investic. Podíl místních vládních institucí na investicích celého sektoru vládních institucí zatím letos dosáhl 43 %, v letech 2018 i 2019 však mírně překračoval 50 %.

¹²⁰ Všechny níže uvedené údaje o příjmech, výdajích a saldu jsou vyjádřeny po očištění o sezónnost i pracovní dny.

<p>Míra zadlužení Česka byla v EU sedmá nejnižší a zároveň nejpříznivější ze všech států střední Evropy. V polovině zemí Unie překračovala 60 % HDP.</p>	<p>b.). V Česku zadluženost stagnovala a její úroveň (42,6 % HDP) byla mezi členskými státy sedmá nejnižší (podobné výše dosahovaly také Irsko či Nizozemsko). V polovině států EU, včetně všech klíčových ekonomik, ale zadluženost překračovala 60 % HDP – z novějších členských zemí šlo hlavně o Maďarsko (s dluhem ve výši 75,8 % HDP) a dále Kypr (70,5 %), Slovinsko (69,6 %). Těsně nad Maastrichtským dluhovým kritériem se pohybovaly Slovensko a Chorvatsko. Proti minimální výši z konjunkturního období (2015 až 2019) byla aktuální míra zadlužení v EU vyšší o 4 p. b., v Česku dokonce o 13 p. b. (ještě nepatrně horší pozici měly Rumunsko, Estonsko, Finsko a Francie). Naopak osm členských států vykazalo zadlužení pod úrovní výše uvedeného minima (mj. Dánsko, Švédsko, Irsko, Nizozemsko či Chorvatsko).</p>
--	---

